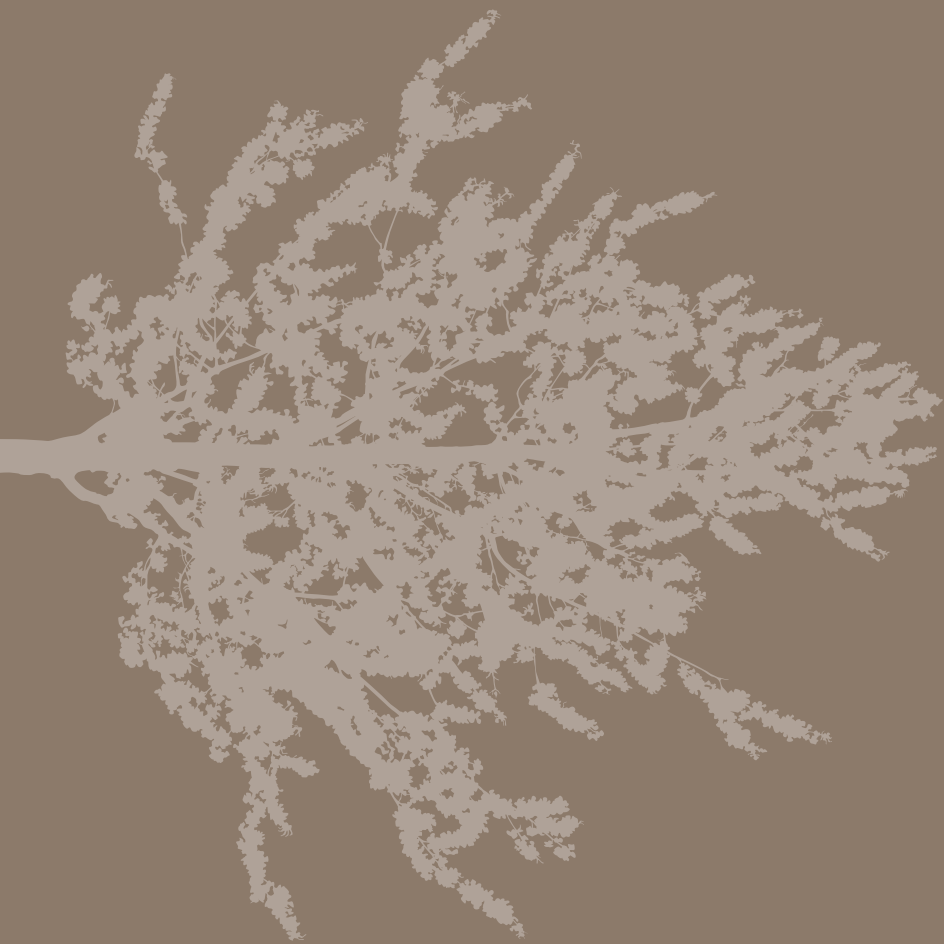

Diplomatzišanas
rokasgrāmata

Diplomatzišanas
rokasgrāmata

Šī grāmata sagatavota un publicēta par Eiropas Komisijas projekta
Nr. 10219/TRA TRPO NARIC NARICS/2007/R1/LV/DGEAC līdzekļiem.

Sagatavotāji:
Baiba Ramaņa
Solvita Silīņa

Rīga, 2008

Ievads. Izglītības dokumentu starptautiska atzišana	4
Ārvalstu izglītības dokumentu atzišana	5
Ārvalstu izglītības dokumentu akadēmiskā atzišana.....	5
Akadēmiskās atzišanas pamatprincipi.....	5
Iesniedzamie dokumenti	6
Izglītības dokumenta statuss	8
Izglītības dokumenta līmenis	9
Būtiskās atšķirības.....	10
Lēmuma pieņemšana.....	12
PSRS diplomu atzišana	13
Studiju periodu atzišana.....	14
Transnacionālā izglītība.....	15
Kopīgie grādi	17
Ārvalstu izglītības dokumentu atzišana profesionālajiem mērķiem.....	19
Nereglamentētās profesijās	19
Reglamentētās profesijās.....	19
Lisabonas konvencija un to paskaidrojošie dokumenti	24
Konvencija par to kvalifikāciju atzišanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību un skaidrojošais ziņojums	24
Konvencija par to kvalifikāciju atzišanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību	24
Konvencijas par kvalifikāciju, kas saistītas ar augstāko izglītību, atzišanu Eiropas reģionā paskaidrojošais ziņojums.....	38
Rekomendācijas ārzemju kvalifikāciju un studiju periodu novērtēšanas procedūrām un kritērijiem un paskaidrojošais ziņojums	66
Rekomendācijas ārzemju kvalifikāciju un studiju periodu novērtēšanas procedūrām un kritērijiem	66
Paskaidrojošais memorands	74
Labas prakses kodekss transnacionālās izglītības sniegšanā un skaidrojošais ziņojums	87
Labas prakses kodekss transnacionālās izglītības sniegšanā	87
Labas prakses kodeksa transnacionālās izglītības sniegšanā Paskaidrojošais memorands	92
Rekomendācijas par kopīgo grādu atzišanu un skaidrojošais ziņojums	94
Rekomendācijas par kopīgo grādu atzišanu	94
Rekomendāciju par kopīgo grādu atzišanu skaidrojošais ziņojums.....	97

IEVADS. IZGLĪTĪBAS DOKUMENTU STARPTAUTISKA ATZĪŠANA

Izglītības dokumentu savstarpēja atzīšana kļūst aizvien svarīgāks instruments studentu un darbaspēka mobilitātes veicināšanai. Parasti iedzīvotāji ar izglītības dokumentu savstarpēju atzīšanu saskaras, ja ar saviem diplomiem dodas uz ārzemēm mācīties, strādāt vai dzīvot, vai arī atgriežas savā valstī pēc studijām ārvalstīs. Tas ir aktuāli arī gadījumos, ja izglītība ir iegūta savas valsts teritorijā, taču ir izsniegts ārvalstu diploms.

Ārvalstu diplomu atzīšana ir atkarīga no tā, kādā nolūkā tā tiek pieprasīta – vai lai mācītos tālāk (akadēmiskā atzīšana), vai lai strādātu noteiktā profesijā (profesionālā atzīšana).

ĀRVALSTU IZGLĪTĪBAS DOKUMENTU ATZĪŠANA

ĀRVALSTU IZGLĪTĪBAS DOKUMENTU AKADĒMISKĀ ATZĪŠANA

Izglītības dokumentu akadēmisko atzīšanu veic tajos gadījumos, ja ārvalstīs iegūta izglītības dokumenta īpašnieks vēlas turpināt studijas, vai arī strādāt profesijā, kurā ir nepieciešams noteikts izglītības līmenis.

Galvenais starptautiskais juridiskais instruments akadēmiskajai atzīšanai Eiropā ir 1997. gadā pieņemtā Eiropas Padomes un UNESCO „Eiropas reģiona konvencija par tādu kvalifikāciju atzīšanu, kas saistītas ar augstāko izglītību” jeb Lisabonas diplomatzīšanas konvencija, ko Latvija ir ratificējusi 1999. gadā. Šī konvencija aptver ne tikai ģeogrāfisko Eiropu, bet arī ASV, Kanādu, Kirgizstānu, Kazahstānu, Jaunzēlandi un Austrāliju. Protams, vēl aizvien ir Eiropas valstis, kas konvenciju nav parakstījušas un ratificējušas, piemēram, Grieķija un Spānija, un ir valstis, kas konvenciju ir parakstījušas, bet nav ratificējušas, piemēram, Beļģija, Itālija, Kanāda un ASV.

Viens no priekšnosacījumiem, lai kādas valsts kvalifikācijas tiktu pareizi novērtētas citās valstīs, ir izsmeļoša informācija par šīs valsts izglītības sistēmu. Lisabonas diplomatzīšanas konvencija valstīm uzliek par pienākumu sniegt citām valstīm visu nepieciešamo informāciju par savu izglītības sistēmu, kvalifikāciju ietvarstruktūru, izglītības iestādēm, to statusu, kā arī izglītības kvalitātes vērtēšanas sistēmām. Lai atvieglotu informācijas nodrošināšanu, tika izveidoti Eiropas Padomes un UNESCO akadēmiskās informācijas centri (ENIC) un Eiropas Savienības nacionālie akadēmiskās atzīšanas informācijas centri (NARIC), kas darbojas kopējā ENIC/NARIC tīklā (skatīt www.enic-naric.net). Šo centru uzdevumi katrā valstī nedaudz atšķiras, ir valstis, kurās ENIC/NARIC sniedz tikai informāciju par atzīšanas iespējām, ir ENIC/NARIC, kas izvērtē izglītības dokumentus un sniedz rekomendācijas atzīšanai, ir ENIC/NARIC, kas pieņem lēmumus par izglītības dokumentu atzīšanu. Latvijā ENIC/NARIC ir Akadēmiskās informācijas centrs.

Akadēmiskās atzīšanas pamatprincipi

Akadēmiskā atzīšana nenotiek automātiski – katrs gadījums tiek skatīts individuāli.

Iesniegumu izskatīšanas ilgumam no brīža, kad tiek saņemta visa nepieciešamā informācija no diploma īpašnieka vai augstskolas, nevajadzētu pārsniegt četrus mēnešus. Latvijā un lielā daļā citu Eiropas valstu Lisabonas diplomatzīšanas pamatprincipi tiek piemēroti arī to valstu, kas nav šo konvenciju ratificējušas atzīšanai.

Iesniedzamie dokumenti

Diploma īpašniekam ir jāiesniedz visi dokumenti, kas apliecina piešķirto kvalifikāciju. Parasti tas ir obligāti izglītības dokuments un tā pielikums (atzīmju izraksts).

Dokumentu kopums

Izglītības dokumentam (vai to kopumam) vienmēr jāietver šāda informācija, lai varētu uzsākt tā akadēmisko atzīšanu:

- 1) Apgūtā izglītības programma un/vai iegūtais grāds;
- 2) Apgūtie studiju priekšmeti, nokārtotie eksāmeni.

Šī informācija var būt pieejama vienā dokumentā, bet var būt vairākos. Tāpēc svarīgi ir zināt, vai iesniegtais izglītības dokuments ietver visus pielikumus un vai ir iesniegts pilns izglītības dokumenta komplekts.

Valsts atzītu izglītības dokumentu izsniegšanas kārtība ir saistīta ar izdevējvalsts dokumentu izsniegšanas tradīcijām un tā ir jāņem vērā, izskatot iesniegtos dokumentus. Piemēram, Latvijā vidējo izglītību apliecina atestāts par vispārējo vidējo izglītību, sekmju izraksts un centralizēto eksāmenu sertifikāts.

Savukārt, ASV oficiāls izglītības dokuments ir tikai sekmju izraksts, ko izglītības iestāde pa tiešo nosūta uzņemošajai iestādei, bet diplomam ir vairāk reprezentatīvs raksturs.

Spānijā un Francijā valsts atzītus izglītības dokumentus par grāda piešķiršanu izsniedz valsts pārvaldes institūcijas, bet sekmju izrakstus – izglītības iestādes.

Somijā un Igaunijā centralizētie vidusskolas noslēguma – augstskolas uzņemšanas eksāmenu rezultāti tiek atspoguļoti atsevišķā dokumentā, bet netiek minēti vidusskolas noslēguma dokumentā.

Lai atvieglotu informācijas iegūvi par Eiropas augstākās izglītības kvalifikācijām, tiek ieviests vienotais Diploma pielikums, kurā ir minēta visa nepieciešamā informācija par konkrēto kvalifikāciju.

Vienmēr iesniedzējam ir jāprasa uzrādīt pilnu dokumentu komplektu, jo tas ir papildu apliecinājums dokumentu autentiskumam, vai palīgs noteikt viltojumus.

Iepriekšējo izglītību apliecinājoši dokumenti

Lai precīzāk vērtētu kvalifikāciju, var tikt prasīti arī iepriekšējo izglītību apliecinājoši dokumenti. Tas ir svarīgi, lai noskaidrotu, vai iepriekšējā izglītības pakāpe ir iegūta valsts atzītā izglītības iestādē un cik gadu diploma īpašnieks ir mācījies, lai sasniegtu attiecīgu izglītības līmeni. Lisabonas diplomatzīšanas konvencija nosaka, ka var prasīt iepriekšējās izglītības dokumentus, kas ir vienu līmeni zemāki nekā kvalifikācija, kuras atzīšana tiek prasīta. Tā kā dokumenta īpašnieks ir atbildīgs par patiesu ziņu sniegšanu par iegūto kvalifikāciju, tad parasti diplomatzinēji lūdz tikai norādīt iepriekš iegūto

izglītību, bet pašu dokumentu jāuzrāda gadījumos, ja ir aizdomas par nepatiesi sniegtu informāciju.

Dokumentu autentiskums

Izglītības dokumentu viltošana ir problēma, ar kuru saskaras diplomatinieši visos laikos, tāpēc ir jāpārlicinās, vai iesniegtais izglītības dokuments ir īsts – vai tas ir izsniegts iestādē, kas norādīta uz dokumenta un vai to pēc tam nav nelikumīgi izmainījis pretendents, vai kāda cita persona un vai izglītības dokuments ir likumīgi izsniegts tā īpašniekam.

Pirmais solis autentiskuma noskaidrošanā ir izglītības dokumentu oriģinālu uzrādīšana.

Legalizācija

Formālā dokumentu autentiskuma pārbaudes metode ir dokumenta legalizācija Latvijas Republikā atbilstoši Dokumentu legalizācijas likumam.

Svarīgi, lai tiktu legalizēts dokumenta oriģināls, jo, legalizējot notāra apstiprinātu kopiju, tiek legalizēts (apstiprināts) notāra paraksts, bet nevis izglītības dokumenta izdevēja paraksts. Daudzās valstīs notārs tikai apstiprina, ka kopija atbilst uzrādītajam oriģinālam, bet notārs neatbild par uzrādītā dokumenta izdošanas likumību. Legalizēta izglītības dokumenta kopija neliecina par dokumenta autentiskumu vairāk kā nelegalizēts dokuments.

Tā kā izglītības dokumentu legalizācija ir gana sarežģīts un birokrātisks process, Akadēmiskās informācijas centrs parasti neprasa legalizēt to valstu, kas ir ENIC/NARIC tīklā, izglītības dokumentus, jo šo dokumentu autentiskumu iespējams pārbaudīt arī ar citām metodēm.

Citas dokumentu autentiskuma pārbaudes metodes

Lisabonas diplomatzīšanas konvencija, nosakot, ka valstīm ir jāsniedz informācija par tās izglītības sistēmu, paredz arī to, ka valstis sniedz informāciju par savu valstu atzītu izglītības dokumentu izsniegšanas tradīcijām un izglītības dokumentu paraugiem. ENIC/NARIC centri veido savas datu bāzes ar citās valstīs izsniegtu izglītības dokumentu paraugiem. Tātad salīdzināšanas metode ir vienkāršākā metode, lai noteiktu dokumentu autentiskumu.

Vēl viena metode, kas tiek plaši izmantota, ir pieprasījuma nosūtīšana uz izdevējiestādi, lūdzot apstiprināt izglītības dokumenta izsniegšanu konkrētajai personai. Akadēmiskās informācijas centrs plaši izmanto šo metodi, piemēram, vērtējot Krievijā izsniegtus diplomus, jo ir pieejama informācija par tirdzniecību ar Krievijas diplomiem. Lielākajā daļā gadījumu Krievijas augstskolas sniedz pieprasīto informāciju.

Vairākās valstīs izglītības dokumentu reģistri ir pieejami izglītības ministriju mājas lapās un to autentiskumu ir iespējams pārbaudīt. Tā ir iespējams pārbaudīt, piemēram, Bangladešas un Kirgīzijas vidējo izglītību apliecinātos dokumentus. Arī arvien vairāk augstākās izglītības iestādes un citas kompetentās iestādes publicē internetā

eksāmenu rezultātus, kur iespējams pārliecināties, ka persona patiešām kārtojusi tos pārbaudījumus, kurus apliecina iesniegtie dokumenti. Ir institūcijas, piemēram, Rietumāfrikas izglītības padome, kura dokumentu autentiskumu apliecina par maksu.

Diplomatziņejam jāņem vērā, ka jaunāku izglītības dokumentu autentiskuma pārbaude vienmēr būs vieglāka nekā senāk izdotu.

Tulkojumi

Papildus izglītības dokumentiem diplomatziņēji var prasīt iesniegt arī diploma tulkojumu. Lai mazinātu birokrātiskos šķēršļus ir jāizvērtē, kuros gadījumos tulkojums patiešām ir nepieciešams un kuros var bez tā iztikt. Ļoti bieži tulkojums var tikt izmantots kā neformāls atzišanas mēģinājums (piemēram, franču baccalaureat (vidējās izglītības noslēguma kvalifikācija) nereti tiek tulkots kā bakalaura), tāpēc, vērtējot kvalifikāciju, vienmēr jāskatās kvalifikācijas nosaukums oriģinālvalodā nevis tulkojumā. Dokumenta tulkojuma pieprasīšana var būt diplomatziņēja izvēle, bet dokumenta tulkojums nekad nevar aizstāt dokumenta oriģinālu. Tas nozīmē, ka tulkojumu bez oriģināla izvērtēšanai pieņemt nedrīkst.

Izglītības dokumenta statuss

Sakarā ar izglītības sistēmu lielo dažādību un augstskolu dažādību, izglītības dokumenta statuss nevar tikt noteikts, neņemot vērā iestādes un/vai programmas statusu valstī, kurā izglītības dokuments ir izsniegts.

Diplomatziņejam ir jānoskaidro, vai izglītības dokuments ir uzskatāms par izdevējvalsts valsts atzītu izglītības dokumentu, un vai to ir izdevusi iestāde, kurai ir tiesības izdevējvalstī izdot noteiktas izglītības pakāpes dokumentus. Šo informāciju var iegūt, kontaktējoties ar izdevējvalsts valsts iestādēm vai kompetentām institūcijām (ministrijām, kvalitātes novērtēšanas centriem u.c.). Informācija par valsts atzītām augstākās izglītības iestādēm ir daudzos gadījumos pieejama internetā. Jāņem vērā arī fakts, ka vairākās valstīs, piemēram, Spānijā, Francijā, valsts atzītas augstākās izglītības iestādes var izsniegt gan valsts atzītus grādus, gan savus grādus, tāpēc svarīgi noskaidrot ne tikai iestādes, bet arī izsniegtās kvalifikācijas statusu izdevējvalstī.

Tikai izdevējvalstī valsts atzīti izglītības dokumenti var tikt pielīdzināti kādam Latvijā valsts atzītam izglītības dokumentam.

Ja valstī ir izveidota oficiāla augstākās izglītības iestāžu un programmu kvalitātes novērtēšanas sistēma, ir jāņem vērā oficiālā vērtēšanas procesa rezultāti.

Gadījumos, kad izglītības dokumenti izsniegti augstākās izglītības iestādēs, kas veidotas uz transnacionālās darbības pamata, augstskolas darbības ir jāanalizē pēc principiem, kas noteikti UNESCO/Eiropas padomes Labas prakses kodeksā transnacionālās izglītības sniegšanā.

Tālāk diplomatzinējam ir jānoskaidro, vai iesniegtais izglītības dokuments ir noslēguma dokuments vai tikai pagaidu dokuments. Šī informācija parasti ir ierakstīta dokumentā, bet uz to var norādīt arī dokumenta nosaukums. Indijā, Nepālā augstskolas izsniedz pagaidu dokumentus par grāda iegūvi un īstos diplomus tikai pēc vairākiem gadiem. Arī vairākas Itālijas un Lielbritānijas augstskolas neizsniedz diplomus uzreiz pēc studiju programmas apgūšanas.

Izglītības dokumenta līmenis

Lai ārzemēs iegūto diplomu vai kvalifikāciju varētu pielīdzināt kādam no Latvijas izglītības dokumentiem, ir jābūt pietiekošai informācijai par tās valsts izglītības sistēmu, kurā šis diploms vai kvalifikācija ir iegūti, kā arī jābūt pietiekošai informācijai par šī diploma vai kvalifikācijas vietu izsniegušās valsts izglītības sistēmā vai kvalifikāciju ietvarstruktūrā. Izglītības sistēmas Eiropā un pasaulē ir atšķirīgas, un atšķiras gan augstākās izglītības kvalifikāciju iegūšanai nepieciešamais studiju ilgums, gan diplomu un kvalifikāciju nosaukumi, piemēram, bakalaura līmeņa grāda nosaukums Francijā ir *licence*, Itālijā – *laurea*, Lietuvā – *bakalauras*. Dažās valstīs pastāv augstākās profesionālās un akadēmiskās izglītības nodaļas, piemēram, Vācijas universitātes un *fachhochschulen*, Nīderlandes universitātes un *hogenschulen*, bet citās šāda dalījuma nav. Ne vienmēr ir iespējams ātri iegūt diplomatzīšanai nepieciešamo informāciju no trešajām pasaules valstīm, kas parasti paildzina laiku, kas nepieciešams šo diplomu atzišanai.

Diploms vai iegūtā kvalifikācija tiek pielīdzināta Latvijas diplomam vai iegūtajai kvalifikācijai, ja nav būtisku atšķirību starp ārvalstīs iegūto grādu vai kvalifikāciju un prasībām tāda paša līmeņa grāda un kvalifikācijas iegūvei Latvijā.

Piemēram, lai iegūto diplomu vai kvalifikāciju varētu pielīdzināt Latvijā piešķirtam maģistra vai bakalaura grādam, tam ir jāatbilst Latvijā izvirzītajām prasībām maģistra un bakalaura grāda iegūšanai. Augstskolu likums (1995) nosaka, ka bakalaura studiju programmas pilna laika studiju ilgums ir trīs līdz četri gadi, maģistra programmas pilna laika studiju ilgums ir viens vai divi gadi ar noteikumu, ka kopējais bakalaura un maģistra studiju ilgums nav mazāks par pieciem gadiem.

Ministru kabineta 2002.gada noteikumi Nr.2 *Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu* nosaka, ka maģistra studiju programmas apjoms ir 80 kredītpunktu, no kuriem ne mazāk kā 20 kredītpunktu ir maģistra darbs. Maģistra darbs ir pētniecisks darbs izvēlētajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē, kurā maģistrants izdarījis patstāvīgus zinātniskus secinājumus.

Tie paši noteikumi nosaka, ka bakalaura studiju programmas apjoms pilna laika studijās un nepilna laika studijās ir 120 līdz 160 kredītpunktu, no kuriem ne mazāk kā 10 kredītpunktu ir bakalaura darbs. Studiju ilgums pilna laika studijās ir seši līdz astoņi semestri.

Piemēram, Pakistānas izglītības sistēmā ir iespējams iegūt bakalaura grādu 2 gados, kas nekādi neatbilst Latvijā izvirzītajām prasībām bakalaura grāda iegūšanai.

Būtiskās atšķirības

Būtisko atšķirību izvērtēšana ir viens no diplomatzīšanas pamatprincipiem. Būtisko atšķirību izvērtēšana nosaka, ka ārvalstīs iegūts izglītību apliecināošs dokuments var tikt atzīts, ja kompetentā iestāde nedemonstrē, ka ir būtiskas atšķirības starp vērtēšanai iesniegto dokumentu un atbilstošu izglītības dokumentu valstī, kurā atzišana ir pieprasīta.

Lisabonas konvencijas IV sadaļas 1 pants nosaka, ka katra Puse atzīst vispārējām prasībām atbilstošu citu Pušu piešķirto kvalifikāciju, kura dod tiesības stāties augstskolā šajās Pusēs, lai varētu mācīties pēc attiecīgās Puses augstākās izglītības sistēmā ietilpstošajām programmām, ja vien netiek pierādītas būtiskas atšķirības starp vispārējām uzņemšanas prasībām Pusē, kur kvalifikācija iegūta, un Pusē, kur prasīts kvalifikāciju atzīt.

Arī par studiju periodu atzišanu Lisabonas konvencijas V sadaļas 1 pants nosaka, ka katra Puse atzīst studiju posmus, kas pabeigti augstākās izglītības programmas ietvaros citā Pusē. Šī atzišana aptver studiju posmus augstākās izglītības programmas pilnīgā apgūšanā tajā Pusē, kur atzišana prasīta, ja vien netiek pierādītas būtiskas atšķirības starp citā Pusē pabeigtajiem studiju posmiem un to augstākās izglītības programmas daļu, ko šie posmi aizstātu tajā Pusē, kurā atzišana prasīta.

Savukārt Lisabonas konvencijas VI sadaļas 1 pants nosaka, ka katra Puse atzīst augstākās izglītības kvalifikāciju, kas piešķirta citā Pusē, ja vien netiek pierādītas būtiskas atšķirības starp kvalifikāciju, kuras atzišana tiek prasīta, un atbilstīgo kvalifikāciju tajā Pusē, kurā atzišana tiek prasīta.

Ir jāņem vērā, ka:

- būtiskās atšķirības nosaka kompetentā iestāde, nevis diploma īpašnieks;
- būtiskās atšķirības var būt iemesls neatzišanai vai daļējai atzišanai;
- atšķirības var būt būtiskas attiecībā uz kvalifikācijas funkcijām un mērķi;
- formālas atšķirības nav efektīvs arguments neatzišanai.

Uzrādīt būtisko atšķirību pastāvēšanu ir tās valsts vai augstākās izglītības iestādes pienākums, kura vēlas atteikt atzišanu.

Atzišanu var atteikt, ja var uzrādīt, ka pastāv būtiskas atšķirības starp vispārīgajām prasībām, kas konkrētā valstī jāizpilda, lai iegūtu tiesības uzņemšanai augstskolā, un prasībām tajā valstī, kurā attiecīgā kvalifikācija ir iegūta. Šādas atšķirības var attiekties uz pamata un vidējo izglītību, piemēram:

- atšķirība starp vispārējo vidējo un specializēto tehnisko izglītību;
- mācību ilguma atšķirība, izteikta gados, nedēļās (semestra vai skolas gada garums) vai nedēļas slodzē;
- atsevišķu priekšmetu, piemēram, fiziskās audzināšanas vai citu neakadēmisku priekšmetu, klātbūtne, iztrūkums vai apjoms;
- atšķirība virzībā, piemēram, atšķirība starp programmu, kas veidota galvenokārt iestātei augstākajā izglītībā un programmu, kas veidota galvenokārt, lai sagatavotos darba dzīvei.

Dažās valstīs ir vidējās izglītības veidi, kas dod tiesības stāties tikai noteikta veida augstākās izglītības programmās, piemēram, tehniskajās; vai arī noteiktos augstākās izglītības iestāžu veidos, piemēram, neuniversitātes tipa augstskolās kopumā, bet ne universitātes. Piemēram, Nīderlandes HAVO (Hoger Algemeen Vormend Ondervijs) ir vidējās izglītības programmas beigšanu apliecinošs izglītības dokuments, kurš dod tiesības stāties Nīderlandes neuniversitātes tipa augstskolas *hogescholen* augstākās izglītības programmās, kuras sagatavo augsta līmeņa speciālistus, bet kurās ne studentiem, ne pasniedzējiem nav obligāti veikt pētījumus.

Reizēm, lai iegūtu tiesības stāties konkrētās programmās, tiek izvirzītas papildus prasības. Piemēram:

- konkrētā studiju programma ir pieejama tikai tiem, kuru vidējās izglītības diploms ir izsniegts vidējās izglītības dabaszinātņu (vai, citā gadījumā – humanitārajā) virzienā;
- prasība būt apguvušam konkrētu mācību priekšmetu, piemēram, kādu valodu, fiziku, ķīmiju, matemātiku, filozofiju utt.;
- prasība pēc praktiskās apmācības perioda;
- prasība pēc kāda noteikta izglītības dokumenta papildus vidusskolas diplomam.

Papildus prasībām nekādā gadījumā nav jākalpo par ieganstu, lai neuzņemtu studentus, kuru kvalifikācijas ir izsniegtas citās valstīs. Pretendentiem, kuru kvalifikācijas ir izsniegtas citās valstīs, var pieprasīt izpildīt tos pašus nosacījumus, kādus jāizpilda līdzīgu konkrētajā valstī izsniegto kvalifikāciju īpašniekiem, lai uzsāktu tādas pašas studijas. Tātad, ja savas valsts topošajiem studentiem prasa, piemēram, vidusskolā apgūtu kādu konkrētu mācību priekšmetu, tad to var prasīt arī topošajiem studentiem, kas vidējo izglītību ieguvuši ārvalstīs.

Valstis tiek aicinātas, novērtējot, vai eksistē būtiskas atšķirības starp divām izskatāmajām kvalifikācijām, ciktāl tas iespējams, izskatīt (akadēmiskos) sasniegumus katrā no kvalifikācijām, nevēršoties automātiski pie kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamā mācību ilguma salīdzināšanas.

Lēmumi atzišanas jomā var izrietēt arī no citiem apsvērumiem nekā tikai zināšanas un prasmes, kuras apliecina augstākās izglītības kvalifikācija. Atšķirībām, vai nu tas attiecas uz kvalifikācijas saturu, profilu, darba apjomu, kas jāizpilda, lai kvalifikāciju iegūtu vai arī tādām prasībām kā kvalifikācijas darbs (*thesis*), jābūt “būtiskām”. Atzišanu nedrīkst atteikt tādu iemeslu dēļ, kuri neattiecas uz pašu kvalifikāciju vai arī uz nolūku, kurā kvalifikācijas atzišana tiek prasīta. Pielikums rekomendācijām par ārzemju kvalifikāciju un studiju periodu novērtēšanas procedūram un kritērijiem nosaka, ka būtiskās atšķirības ir lielā mērā atkarīgas no iemesla (-iem), kura dēļ atzišana tiek prasīta. Dažos gadījumos plaša izglītība var būt vēlama, kamēr dažos var tikt pieprasīta ievērojama specializācijas pakāpe. Citos gadījumos tēzes var būt būtiska prasība dotajai kvalifikācijai. Pretendentiem, kuru ārzemju kvalifikācija apmierina apmācības prasības valstī, kurā atzišana tiek pieprasīta, bet kurā neietilpst tēzes, var būt nepieciešama tēžu iesniegšana, lai piešķirtu pilnīgu atzišanu.

Studiju ilgums ir viens no visbiežāk izmantotajiem novērtēšanas kritērijiem un, kā rāda pieredze, arī viens no tiem kritērijiem, ko visvieglāk pieņem pretendenti, kuru kvalifikācijas netiek atzītas vai tiek atzītas tikai daļēji. Tomēr “studiju ilguma” jēdziens ir samērā problemātisks, jo, kaut arī tas tiek vispārīgi izteikts gados vai studiju semestros, starp valstīm un atsevišķām iestādēm var būt atšķirības nedēļu skaitā mācību gadā vai semestrī, stundu skaitā studiju nedēļā, kā arī stundu sadalījuma ziņā starp lekcijām, pašmācības stundām un citām mācību nodarbībām (praksi, laboratorijas darbiem, utt.). Eiropā, lai iegūtu vienotu izpratni par augstākās izglītības studiju slodzi, pamazām tiek ieviesta Eiropas kredītpunktu pārnese sistēma (ECTS). Ja studiju slodze ir izteikta ECTS, tad diplomatinējam ir daudz vieglāk to samērot ar prasībām konkrētajai kvalifikācijai savā valstī.

Vispārējā ziņā tomēr studiju ilgums var tikt izmantots kā norādījums par kvalifikācijas līmeni. Jo lielāka ir atšķirība studiju ilgumā, kas nepieciešams, lai iegūtu dažādas kvalifikācijas, jo ticamāk šķiet, ka šīs kvalifikācijas nav viena līmeņa. Jautājums par to, kas ir būtiska atšķirība studiju ilgumā, jāapskata saistībā ar kopējo studiju ilgumu apskatāmajai kvalifikācijai. Viena gada atšķirība ir skaidrāks norādījums attiecībā uz studiju programmu, kuras kopējais studiju ilgums ir, piemēram, četri gadi, nekā attiecībā uz visu pamata un vidējās izglītības programmu, kuras kopējais ilgums ir, piemēram, divpadsmit gadu. Tādēļ tiek ieteikts viena gada starpību uzskatīt par būtisku lielākajā daļā augstākās izglītības programmu, bet programmu, kas dod tiesības iestāties augstskolā, ilgumu atšķirībai jābūt divi gadi vai vairāk, lai tā tiktu uzskatīta par būtisku. Jāpasvītro arī, ka, kaut arī norādītās atšķirības var tikt uzskatītas par būtiskām, tās nav obligāti par tādām uzskatīt, kā arī no novērtēšanas nav jāizslēdz citi faktori.

Pielikums rekomendācijām par ārzemju kvalifikāciju un studiju periodu novērtēšanas procedūrām un kritērijiem iesaka, ka iepriekšējo izglītības līmeņu ņemšanai vērā būtu jābūt drīzāk izņēmumam nekā likumam. Piemēram, ja kāds pieprasa doktora grāda atzišanu, pretendenta vidusskolas diplomam nebūtu jātiek vērtētam. Lielākā daļa valstu, arī Latvija, pieprasa informāciju par to kvalifikāciju, ar kuru uzsāka vērtēšanai iesniegtā kvalifikācija. Eiropā vienota diploma pielikums ir instruments, kas atvieglo arī šāda veida informācijas iegūvi.

Ja atzišanas pieteicēja studiju būtiska daļa ir veikta izglītības iestādē, kuru attiecīgā valsts neatzīst par savas augstākās izglītības sistēmas sastāvdaļu, tad citas valstis var uzskatīt to par būtisku atšķirību.

Lēmuma pieņemšana

Lēmuma pieņemšanu nosaka katras valsts nacionālā likumdošana un prakse.

Parasti diploma vai kvalifikācijas novērtēšanas rezultāts var būt:

- lēmums par atzišanu
- ieteikums citai iestādei, kas pieņems lēmumu par atzišanu,
- izziņa pretendentam vai iesniegšanai pēc vajadzības (piem., darba devējiem, augstskolām), kas nav oficiāls atzišanas lēmums.

Latvijā Izglītības likums nosaka, ka Akadēmiskās informācijas centrs izsniedz izziņu par to, kādam Latvijā izsniedzamam izglītības dokumentam vai Latvijā piešķiramam akadēmiskajam grādam atbilst vai ir pielīdzināms ārvalstīs izsniegtais izglītības dokuments vai piešķirtais akadēmiskais grāds.

Lēmumu par izglītības dokumenta atzīšanu, pamatojoties uz Akadēmiskās informācijas centra izziņu, pieņem:

- 1) studiju turpināšanai — augstskola, kurā izglītības dokumenta īpašnieks vēlas turpināt studijas. Augstskola var veikt papildu ekspertīzi un noteikt papildu prasības;
- 2) pieņemšanai darbā profesijās, kurās profesionālā darbība vai tai nepieciešamā izglītība nav reglamentēta likumos, kā arī citos normatīvajos aktos, — darba devējs;
- 3) profesionālās darbības veikšanai profesijās, kurās profesionālā darbība vai tai nepieciešamā izglītība ir reglamentēta likumos, kā arī citos normatīvajos aktos, — šajos likumos un citos normatīvajos aktos noteiktās institūcijas;
- 4) izglītības turpināšanai pamatzglītības vai vidējās izglītības pakāpē — Izglītības un zinātnes ministrija.

PSRS diplomu atzīšana

PSRS iegūtie diplomi Latvijā netiek uzskatīti par ārvalstu diplomiem. Tas attiecas gan uz PSRS laikā Latvijā izsniegtiem diplomiem, gan uz tajā pašā laikā citās PSRS republikās izsniegtajiem diplomiem. Tātad PSRS iegūtajiem diplomiem īpaša atzīšanas procedūra nav nepieciešama.

Situācija ir atšķirīga attiecībā uz komunistiskās partijas un komjaunatnes skolu izsniegtajiem diplomiem. PSRS laikā šo skolu darbību nepārraudzīja izglītības ministrijas un tās netika iekļautas oficiālajos PSRS augstākās izglītības iestāžu sarakstos, tātad tās nepiederēja PSRS augstākās izglītības sistēmai.

Likuma „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” (2001) 3. panta 3 daļa nosaka, ka *Latvijas Republikā tiek atzīti bijušās PSRS izglītības iestāžu izdotie izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinājoši dokumenti, izņemot bijušo PSKP un VLKJS izglītības iestāžu izdotos dokumentus, kā arī dokumentus, kas neatbilst starptautiskajās konvencijās un Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai izvirzītajām prasībām.*

Zinātniskās darbības likuma 10.panta 5.un 6.daļa 2007.gada redakcijā nosaka, ka *Latvijas pilsoņiem un nepilsoņiem Padomju Sociālistisko Republiku Savienības Augstākās atestācijas komisijas piešķirtais zinātņu kandidāta vai zinātņu doktora grāds tiek pielīdzināts Latvijas Republikas doktora zinātniskajam grādam. Nav atļauts doktora zinātniskajam grādam pielīdzināt Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā iegūto zinātnisko grādu, kas iegūts, pamatojoties uz darbu marksismā-ļeņinismā, zinātniskajā komunismā, Padomju Savienības Komunistiskās (boļševiku) partijas vēsturē, zinātniskajā ateismā, padomju tiesībās, padomju*

ideoloģisko organizāciju apoloģētikā, kā arī darbu, kurā slavināta totalitāra ideoloģija vai kurā noniecināts vai noliegts Latvijas Republikas valstiskums.

Studiju periodu atzīšana

Augstskolu likuma (1995) 84.pants „Ārvalstīs apgūtās augstākās izglītības daļas atzīšana” nosaka, ka ārvalstīs apgūtās augstākās izglītības daļas atzīšanu veic tā augstskola, kurā studējošais turpina savu izglītību. Augstskola nosaka:

- 1) kurai studiju programmai atbilst ārvalstīs apgūtā augstākās izglītības daļa;
- 2) kādā veidā studējošais var turpināt studijas attiecīgajā studiju programmā;
- 3) ja nepieciešams, - kādas papildu prasības ir jāizpilda, lai varētu turpināt studijas attiecīgajā studiju programmā Latvijā.

Studiju perioda atzīšanā galvenais ir noteikt, vai studijas ir iegūtas valsts atzītā izglītības iestādē un vai studijas ir apgūtas tādā izglītības līmenī, kādā tās turpina Latvijā. Nebūtu pieļaujams, ka bakalaura programmā apgūti studiju periodi, tiktu ieskaitīti maģistra programmā. Īpaši uzmanīgām augstskolām ir jābūt ar studiju periodu atzīšanu no valstīm ārpus Eiropas Savienības, studiju programmās, kurās Eiropas Savienībā ir noteiktas vienotas minimālās prasības kādas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai reglamentētās profesijās.

Erasmus studiju periodu atzīšana

Lisabonas diplomatzīšanas konvencijas V sadaļas 1. pants nosaka; „Katra Puse atzīst studiju periodus, kas pabeigti augstākās izglītības programmā citā Pusē. Šī atzīšana aptver šādus studiju periodus augstākās izglītības programmas izpildei pusē, kur atzīšana prasīta, ja vien nevar uzrādīt būtiskas atšķirības starp citā Pusē pabeigtajiem studiju periodiem un to augstākās izglītības programmas daļu, ko tie aizstātu tajā Pusē, kur atzīšana ir prasīta”. V sadaļas 3. pants nosaka, ka katru puse īpaši atvieglina studiju periodu atzīšanu, ja iepriekš bijusi vienošanās starp augstākās izglītības iestādi vai kompetento iestādi, kas atbildīga par attiecīgo studiju periodu, un augstākās izglītības iestādi vai kompetento atzīšanas iestādi, kura atbild par atzīšanu, kas tiek prasīta, un augstākās izglītības iestāde, kurā studiju periods pabeigts ir izsniegusi apliecību vai akadēmisko izziņu, kas liecina, ka students ir sekmīgi izpildījis minētajam studiju periodam paredzētās prasības.

Nosūtošajai augstskolai jau iepriekš ir jāpārbauda, vai studiju programma, kuru piedāvā uzņemošā augstskola, ir atbilstoša grādam vai diplomam, ko students gatavojas iegūt nosūtošajā augstskolā un vai Erasmus studiju periods, to sekmīgi pabeidzot, varēs tikt atzīts. Apgūstamo kursu atbilstība attiecīgajai Latvijas augstskolas studiju programmai tiek pārbaudīta pirms, nevis pēc studijām ārvalstīs.

Plānojot studiju periodu, ir jāizvērtē, kādus nosūtošās augstskolas studiju kursus aizstāj uzņemošās augstskolas piedāvātā studiju programma un vai izvēlētie studiju kursi atbilst A, B vai C daļai nosūtošās augstskolas studiju programmā.

Katram studentam pirms studiju perioda ārzemēs ir jāsaņem mācību līgums.

Sekmīgi pabeidzot Erasmus mobilitātes periodu, studentam ir jāiesniedz nosūtošajai augstskolai sekmju izraksts ar iegūtajiem kredītpunktiem un vērtējumu par studiju periodu ārzemēs. Vēlams ir vērtējuma skaidrojums. Nosūtošajai augstskolai ir jāatzīst visi studiju kursi (attiecīgi A, B, vai C daļā), kas ir minēti mācību līgumā. Kursi ir jāieskaita bez papildus pārbaudījumiem vai apgūto zināšanu pierādīšanas. Nav pieļaujams, ka kursus, kas pēc satura atbilst A vai B daļai ieskaita C daļā. Nosūtošā augstskola var neatzīt tikai tos kredītpunktus, kas iegūti, apgūstot studiju kursus, kuri nav minēti mācību līgumā.

Transnacionālā izglītība

Transnacionālā izglītība tiek realizēta tad, ja studiju programma vai tās daļa tiek īstenota citā valstī nekā tajā, kurā atrodas augstākās izglītības iestāde, kas piešķir diplomu vai kvalifikāciju par apgūto izglītības programmu.

Transnacionālo izglītību definē kā visu veidu augstākās izglītības studiju programmu, studiju kursu komplektu vai izglītības pasākumu (ieskaitot tālmācību) īstenošanu, kuras laikā studenti atrodas citā valstī nekā piešķirošā iestāde. Šādas programmas var piederēt citai izglītības sistēmai nekā valsts sistēma, kurā tā darbojas, vai var darboties neatkarīgi no jebkādas nacionālās izglītības sistēmas.

Transnacionālās izglītības piedāvājums parasti veidojas tur, kur ir pieprasījums pēc augstākās izglītības, ko neapmierina nacionālā izglītības sistēma, piemēram:

- Nacionālā sistēma nepiedāvā kāda noteikta veida programmas,
- Nacionālā sistēma ir elitāra un daudzi, kuru kvalifikācija ir pietiekama, lai studētu, paliek ārpus augstākās izglītības sistēmas,
- Nacionālā sistēma nepiedāvā iespēju mācīties un strādāt,
- Nacionālā sistēma nepiedāvā augstākās izglītības programmas minoritāšu valodās,
- Nacionālā sistēma ir dārga;
- Transnacionālās izglītības programmas ir atraktīvākas.

Transnacionālā izglītība šobrīd strauju attīstās, jo pieaug sadarbība starp valstīm un iestādēm. Likumīga un atzīta transnacionāla izglītība piedāvā dažādas iespējas, tomēr ir arī transnacionālas izglītības institūcijas un programmas, kas darbojas ārpus jebkādas nacionālās izglītības sistēmas ietvariem.

Transnacionālā izglītība balstās uz sadarbības pasākumiem, kad piešķirošās iestādes studiju programmas, vai studiju kursa daļas, vai citus izglītības pakalpojumus īsteno vai nodrošina cita partnerinstitūcija, vai uz pasākumiem bez sadarbības, kad studiju programmas, studiju kursa daļas vai citus izglītības pakalpojumus tieši īsteno vai nodrošina piešķirošā iestāde.

Tātad transnacionālā izglītība var tikt realizēta vairākos veidos:

- Frančize – kādas valsts augstākās izglītības iestāde pilnvaro citu tās pašas valsts vai citas valsts izglītības iestādi sniegt tās izglītības pakalpojumus (realizēt izglītības programmu), to plaši izmanto, piemēram, Lielbritānijas universitātes;
- Kopīgās programmas - divas vai vairākas augstākās izglītības iestādes veido kopīgu studiju programmu;
- Filiāle- vienas valsts augstākās izglītības iestāde nodibina filiāli citā valstī un piedāvā savas izglītības programmas, piemēram, Rīgas Teoloģijas institūts;
- Ofšors – augstākās izglītības iestāde, kas attiecībā uz organizāciju un saturu pieder noteiktai nacionālās izglītības sistēmai, bet kura neatrodas valstī, kuras sistēmai tā pieder, bet atrodas citā valstī, piemēram ASV augstskolas citās valstīs.

Labas prakses kodekss transnacionālās izglītības sniegšanā (2001) nosaka, ka transnacionālās izglītības programmu akadēmiskajai kvalitātei un standartiem būtu jābūt salīdzināmiem ar mitnes valsts kvalitātes nodrošināšanas kritērijiem un noteikumiem un/vai akreditācijas sistēmām, **kā arī būtu jābūt atbilstoši atzītām uzņemošajā valstī, vai nu kā likumīga ārvalstu izglītība vai kā daļa no uzņemošās izglītības sistēmas.** Kvalifikāciju piešķirošās iestādes, kā arī izglītību nodrošinošās iestādes ir pilnībā atbildīgas par kvalitātes nodrošināšanu un kontroli. Procedūrām un lēmumiem, kas attiecas uz transnacionālās izglītības pasākumu ietvaros piedāvāto izglītības pakalpojumu kvalitāti, būtu jābalstās uz konkrētiem kritērijiem, kuri ir caurredzami, sistemātiski un pieejami pārbaudei.

Lisabonas konvencijas IV. sadaļas 9. pants nosaka, ka uzņemšanas nolūkiem augstākās izglītības programmās katra Puse var ārzemju izglītības iestāžu, kuras darbojas tās teritorijā, piešķirto kvalifikāciju atzišanu saistīt ar īpašu valsts likumu prasību vai īpašu līgumu izpildi, kurus tā slēdz ar Pusi, no kuras ir šīs iestādes. Savukārt VI. sadaļas 5. pants nosaka, ka katra Puse var ārzemju augstākās izglītības iestāžu, kuras darbojas tās teritorijā, piešķirto kvalifikāciju atzišanu saistīt ar īpašu valsts likumu prasību izpildi vai īpašu līgumu izpildi, kurus tā slēdz ar Pusi, no kuras ir šīs iestādes.

Latvijā ārvalstu augstskolas iespēju nodibināt filiāli vai pārstāvniecību 2008.gada oktobrī regulē Augstskolu likuma (1995) 86. pants. Likums nosaka, ka *Ārvalstu augstskolas Latvijā var atvērt filiāles un pārstāvniecības, ja attiecīgā augstskola savā valstī ir akreditēta (valstiski atzīta). Ārvalsts augstskolas pārstāvniecības atvēršanai un darbībai Ministru kabineta noteiktajā kārtībā jāsaņem atļauja no Izglītības un zinātnes ministrijas. Ārvalsts augstskolas pārstāvniecība Latvijā nevar realizēt apmācību, bet var veikt tikai šādas darbības: 1) ārvalsts augstskolas reklamēšanu; 2) informācijas un mācību līdzekļu izplatīšanu; 3) dokumentācijas pārsūtīšanu uz attiecīgo ārvalsts augstskolu un saņemšanu no tās.*

Līdz 2008. gada novembrim Latvijā bija nodibinātas divas ārvalstu augstskolu filiāles: Laterāna Pontifikālās universitātes filiāle Rīgas Augstākais reliģijas zinātņu institūts un Laterāna Pontifikālās universitātes filiāle Rīgas Teoloģijas institūts.

Vērtējot diplomu, vai kvalifikāciju, kas iegūti transnacionālās izglītības ceļā, diplomatzīšanas ekspertam ir jāpārlicinās:

- Vai izglītības iestāde piedāvā transnacionālo izglītību;
- Vai izglītības iestāde likumīgi darbojas valstī, kurā ir reģistrēta;
- Vai izglītības iestāde likumīgi darbojas valstī, kurā piedāvā savus izglītības pakalpojumus;
- Vai valsts, kuras teritorijā izglītības iestāde piedāvā transnacionālās izglītības programmas, atzīst transnacionālās izglītības iestādes izsniegtos dokumentus;
- Vai izglītības iestāde ievēro Labas prakses kodeksu transnacionālās izglītības sniegšanā.

Parasti netiek atzīti transnacionālās izglītības dokumenti, kurus izsniedz:

- Neoficiālas augstskolas – tādas, kas nepieder kādas valsts izglītības sistēmai;
- Starptautiski institūti, kas piedāvā, piemēram, starptautiskas programmas vai kvalifikācijas, kas nav nevienas valsts izglītības sistēmai piederošas. Šādu institūciju nosaukumos bieži vien mēdz iekļaut vārdus „Trans-Atlantic”, „European”, „Global” vai „International”. Tām var būt filiāles daudzās valstīs, kurās šīs filiāles nav atzītas;
- Korporatīvas augstskolas – organizē savas augstākās izglītības iestādes vai studiju programmas, kas nepieder nevienai nacionālai izglītības sistēmai vai augstskolai;
- Virtuālās augstskolas – tās ar studentu kontaktējas tikai no attāluma un gadās, ka vispār neizsniedz diplomus. Šajos gadījumos atzišana bieži tiek atteikta, jo iegūtais diploms neizpilda kritērijus – kontaktstundu esamību un ārējās kvalitātes novērtējumu.

Kopīgie grādi

Kopīgie grādi tiek uzskatīti par lielisku līdzekli, kas, veicinot akadēmisko mobilitāti un sadarbību starp augstākās izglītības institūcijām, palīdz izveidot Eiropas augstākās izglītības telpu.

Kopīgs grāds ir augstākās izglītības kvalifikācija, kuru kopīgi piešķirušas vismaz divas vai vairāk augstākās izglītības iestādes, pamatojoties uz augstākās izglītības iestāžu kopīgi izveidotu un/vai īstenotu studiju programmu. Konvencijas par tādu kvalifikāciju atzišanu Eiropas reģionā, kas saistītas ar augstāko izglītību, komitejas Rekomendācijas par kopīgo grādu atzišanu (09.06.2004) nosaka, ka kopīgu grādu var piešķirt kā:

- kopīgu diplomu papildus vienam vai vairākiem nacionālajiem diplomiem,
- kopīgu diplomu, kuru izdevušas studiju programmu īstenojošās iestādes, bez nacionālā diploma,
- vienu vai vairākus nacionālos diplomus, kuri oficiāli izdoti kā vienīgais konkrētās kopīgās kvalifikācijas apliecinājums.

Kopīgie grādi visbiežāk tiek piešķirti augstāko izglītības iestāžu, kas atrodas dažādās valstīs un kas piešķir grādus dažādās augstākās izglītības sistēmās, sadarbības rezultātā. Kopīgos grādus principā var piešķirt arī augstākās izglītības iestādes, kas atrodas vienā valstī un piešķir grādus vienā augstākās izglītības sistēmā.

Kopīgās augstākās izglītības programmas raksturo:

- 1) kopīgi uzņēmšanas nosacījumi augstākās izglītības programmā;
- 2) kopīgi nosacījumi augstākās izglītības programmas īstenošanai, noslēguma pārbaudījumiem un augstākās izglītības kvalifikācijas piešķiršanai;
- 3) kopīgi, informējot attiecīgo valstu augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas centrus, veidota augstākās izglītības programmas kvalitātes nodrošināšanas sistēma;
- 4) studējošo mobilitāte, apgūstot kopīgās augstākās izglītības programmas samērīgu un būtisku daļu vienā vai vairākās partnerinstitūcijās.

Kopīgo grādu gadījumā katra grāda daļa visbiežāk pieder nacionālai sistēmai un šo elementu kombinācija liek kompetentām diplomatzīšanas iestādēm (un citiem) apsvērt, vai kopīgie grādi pieder vairāk nekā vienai nacionālai sistēmai vai arī pilnībā nepieder vienai nacionālai sistēmai.

Rekomendācijas iesaka, ka kopīgo grādu īpašniekiem pēc pieprasījuma būtu jānodrošina atbilstoša pieeja to kvalifikāciju godīgai novērtēšanai un kompetentām atzišanas iestādēm būtu jāatzīst ārvalstu kopīgie grādi, ja vien iestāde nespēj parādīt, ka pastāv būtiskas atšķirības starp iesniegto atzīstamo kopīgo grādu un salīdzināmo kvalifikāciju nacionālajā augstākās izglītības sistēmā.

Ja kopīgā grāda atzišana tiek pieprasīta trešajā valstī, kopīgu grādu atzišanai nevajadzētu būt sarežģītākai nekā nacionālo kvalifikāciju atzišanai no valstīm, kuru institūcijas ir iesaistījušas kopīgā grāda izdošanā.

Tāpēc sarežģīta situācija varētu rasties tikai tad, ja nozīmīgas kopīgā grāda daļas ir nodrošinājuši institūcija vai izglītības programmas, kuras nepieder pie nacionālās izglītības sistēmas un/vai kurām nav veikta caurskatāma kvalitātes novērtēšana.

Ja kopīgu grādu garantējošas studiju programmas daļai nav veikta kvalitātes novērtēšana (tā nav attiecīgajā valstī akreditēta) vai tā nepieder ne pie vienas no Lisabonas konvencijas valstu nacionālajām sistēmām, tas ir pamatots iemesls, lai atteiktu diplomatzīšanu. Šādos gadījumos diplomatzīšanas iestādēm vajadzētu apsvērt, vai ir iespējama daļēja diplomatzīšana saskaņā ar Rekomendācijām par ārzemju kvalifikāciju novērtēšanas procedūram un kritērijiem. Akadēmiskās informācijas centrs ir saskāries ar gadījumiem, kad viena no kopīgo grādu izdevušajām iestādēm nav valsts akreditēta. Šādos gadījumos AIC rekomendē atzīt tikai to grāda daļu, kas ir iegūta atzītā institūcijā.

Rekomendācijas iesaka valstīm caurskatīt nacionālos likumus, lai novērstu juridiskus šķēršļus kopīgo grādu atzišanai un ieviestu juridiskus noteikumus šādai atzišanai.

2008.gada oktobrī Latvijas likumi neregulē kopīgo grādu ieviešanu un atzišanu, tomēr Saeimā izskatāmais likumprojekts Augstākās izglītības likums paredz, ka Augstākās izglītības institūcijas varēs veidot kopīgas augstākās izglītības programmas ar citām augstākās izglītības institūcijām Latvijā vai ārvalstīs (partnerinstitūcijām), noslēdzot par to vienošanos augstākās izglītības institūciju starpā un ka Latvijas valsts veicinās šādu augstākās izglītības programmu izveidi un darbību.

ĀRVALSTU IZGLĪTĪBAS DOKUMENTU ATZĪŠANA PROFESIONĀLAJIEM MĒRĶIEM

Nereglamentētās profesijās

Nereglamentētās profesijās ļoti svarīgas ir konkrētā darba devēja prasības konkrētajam amatam un arī tas, vai darba devējam nozīmīgāks ir izglītības dokumenta līmenis vai saturs. Ja darba devēju neinteresē izglītības dokumenta statuss un kādam Latvijā izdotam izglītības dokumentam tas atbilst, tad nekāda izglītības dokumenta atzīšana nav nepieciešama vispār. Ja darba devēju interesē, kādam Latvijā izdotam izglītības dokumentam ir pielīdzināms ārvalstīs izdotais, tad izglītības dokumenta atzīšanas procedūra darbam nereglamentētās profesijās ir tieši tāda pati kā akadēmiskiem mērķiem, tikai lēmumu par atzīšanu pieņem nevis izglītības iestāde, bet gan darba devējs.

Reglamentētās profesijās

Ārvalstīs iegūtas profesionālās kvalifikācijas atzīšanu reglamentētās profesijās nosaka likums „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu”. Ar šo likumu tiek pārņemtas arī Eiropas Savienības direktīvas profesionālo kvalifikāciju atzīšanas jomā, piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes 2005.gada 7.decembra direktīva 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu. Ārvalstīs iegūtas profesionālās kvalifikācijas atzīšana reglamentētajās profesijās ietver ne tikai izglītības dokumentu atzīšanu, bet arī citu profesionālo kvalifikāciju apliecināšanu un darba pieredzes atzīšanu.

Likumā „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” noteiktā definīcijā ir: *reglamentētā profesija – Latvijas Republikā reglamentēta profesionālā darbība vai reglamentētu profesionālo darbību kopums šajā likumā noteiktajās profesijās, kā arī citās Eiropas Savienības dalībvalstīs un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalstīs reglamentēta tāda profesionālā darbība vai reglamentētu profesionālo darbību kopums, kuru uzsākšanai un veikšanai attiecīgās valsts tiesību aktos izvirzīta atbilstošas profesionālās kvalifikācijas prasība.*

Katrā valstī ir savs reglamentēto profesiju daudzums, bet pārsvarā reglamentētas tiek profesijas, kurās ir svarīgi nodrošināt drošus pakalpojumus, lai nekvalitatīvi pakalpojumu sniedzēji nevarētu nodarīt būtisku kaitējumu patērētāju veselībai un dzīvībai. Lielākā daļā valstu reglamentētas tiek profesijas veselības aprūpes, būvniecības, izglītības un transporta jomā. Ja kāda profesija citā valstī ir reglamentēta, bet Latvijā nav, tad personai, kas vēlas uzsākt profesionālo darbību šajā profesijā Latvijā profesionālās kvalifikācijas atzīšana nav nepieciešama (pēc darba devēja ierosinājuma var veikt izglītības dokumenta atzīšanu, skatīt augstāk). Ārvalstīs iegūtas profesionālās

kvalifikācijas atzišana nepieciešama tikai tām personām, kuras vēlas uzsākt profesionālo darbību **Latvijā** reglamentētā profesijā un arī tad, ja profesija mītnes valstī nav reglamentēta.

Likuma „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzišanu” 2008. gada 17.jūlija redakcijā Latvijā ir šādas reglamentētas profesijas:

Transporta jomā	Veselības aprūpes jomā	Citās jomās
Mehāniskā transporta līdzekļa vadītājs	Ārsts	Arhitekts
Bistamu kravu pārvadāšanas transportlīdzekļa vadītājs	Zobārsts	Būvinženieris;
Vilces līdzekļa vadītājs (mašīnists) instruktors	Farmaceits	Būvtehniķis;
Vilces līdzekļa vadītājs (mašīnists)	Medicīnas māsa	Veterinārārsts
Vilces līdzekļa vadītāja (mašīnista) palīgs	Vecmāte	Ciltsdarba profesijas
Kuģa vadītājs	Ārsta palīgs (feldšeris)	Pedagogs;
Kuģa mehāniķis	Farmaceita asistents	Sporta speciālists
Ierindas jūrnieks	Laborants	Elektroinženieris
Radio speciālists	Zobu tehniķis	Elektrotehniķis elektrisko iekārtu speciālists;
Hidrogrāfs	Zobu higiēnists	Elektrotehniķis
Pilots	Fizioterapeits	Elektromontieris
Stūrmanis	Ergoterapeits	Advokāts
Lidotājs radioteleфона operators	Optometrists	Zvērināts revidents
Lidotājs inženieris	Fizioterapeita asistents	Zvērināts mērnieks
Gaisa satiksmes vadības dispečers	Ergoterapeita asistents	Nekustamā īpašuma vērtētājs;
Gaisa kuģu tehniskās apkopes speciālists	Reitterapeits	Metālmateriālu metinātājs;
Lidostas avi drošības dienesta darbinieks	Reitterapeita asistents	Defektoskopists;
Civilās aviācijas drošības uzraudzības inspektors	Tehniskais ortopēds	Tūristu gids;
Bistamo kravu pārvadājumu drošības konsultants (padomnieks)	Kosmētiķis	Detektīvs;
Bistamo kravu pārvadājumu drošības konsultantu (padomnieku) apmācības pasniedzējs	Zobārsta asistents	Apsardzes darbinieks
	Māsas palīgs	
	Zobārstniecības māsa	
	Audiologopēds	
	Radiologa asistents	
	Uztura speciālists	

Profesionālās kvalifikācijas atzišanas procedūra Latvijā

Visās Latvijā reglamentētajās profesijās gan ārstiem, gan pedagogiem, kuru profesionālā kvalifikācija ir iegūta ārvalstīs, neskatoties uz to, kādu atzišanas sistēmu piemēro, ir jāiziet profesionālo kvalifikāciju atzišanas procedūra. Tikai personas, kuru profesionālā kvalifikācija ir atzīta likuma „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzišanu” noteiktajā kārtībā un kuras saņēmušas kvalifikācijas atzišanas apliecību vai tai līdzvērtīgu dokumentu drīkst strādāt šajā profesijā Latvijā.

Pretendents iesniedz informācijas institūcijai¹

- a) iesniegumu;
- b) pases kopiju;
- c) izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinošus dokumentus;
- d) izziņu no mītnes valsts kompetentām iestādēm par tiesībām strādāt profesijā mītnes valstī;
- e) izziņu no mītnes valsts kompetentām iestādēm par darba pieredzi;
- f) ārstiem, vetārstiem, farmaceitiem, medmāsām, vecmātēm, zobārstiem, arhitektiem – izziņu no mītnes valsts kompetentām iestādēm par labu reputāciju un disciplinārpārkāpumu neesamību;
- g) apliecinājumu, ka veikta samaksa par pakalpojumu.

Dokumenti ir nepieciešams tulkojums un ārpus Eiropas Savienības izdotajiem arī legalizācija.

Informācijas institūcija pieņem dokumentus, sagatavo savu vērtējumu un nosūta izziņu institūcijai², kas izsniedz profesionālās kvalifikācijas atzišanas apliecību konkrētajā profesijā.

Institūcija, kas izsniedz profesionālās kvalifikācijas atzišanas apliecību, pieņem lēmumu par profesionālās kvalifikācijas atzišanu, daļēju atzišanu vai neatzišanu.

Lēmumu jāpieņem 3 mēnešu laikā (Eiropas Savienības valstu ārstiem, veterinārārstiem, farmaceitiem, medmāsām, vecmātēm, zobārstiem, arhitektiem) vai 4 mēnešu laikā visiem pārējiem kopš visu dokumentu iesniegšanas informācijas institūcijā.

Speciālā profesionālās kvalifikācijas atzišanas sistēma

Šī sistēma nosaka, ka, vērtējot konkrēto ārvalstīs iegūto profesionālo kvalifikāciju, tiek noteikts, vai tā ir kāda no kvalifikācijām, par kuras atzišanu Latvija vienojusies kādā no starptautiskiem tiesību aktiem. Lai arī šī sistēma ietver automātisku atzišanu, izņemot atsevišķas profesijas transporta jomā, atzišanas administratīvā procedūra ir jāveic un ir jāsaņem institūcijas, kas izsniedz profesionālās kvalifikācijas atzišanas apliecību, lēmums par profesionālās kvalifikācijas atzišanu.

¹ Akadēmiskās informācijas centrs vai Ministru Kabineta 2002.gada noteikumos NR.300 noteiktās institūcijas

² Ministru Kabineta 2006.gada noteikumos Nr.886 noteiktās institūcijas

Profesionālās kvalifikācijas atzīšana transporta jomā

Autotransporta, dzelzceļa, jūniecības un civilās aviācijas jomas profesijās, kurām kvalifikācijas prasības nosaka Saeimas apstiprinātie starptautiskie līgumi un Eiropas Savienības tiesību akti, ārvalstīs iegūto profesionālo kvalifikāciju atzīst saskaņā ar šiem līgumiem un Eiropas Savienības tiesību aktiem.

Profesionālās kvalifikācijas atzīšana profesijās, kurās Eiropas Savienībā un Eiropas Ekonomikas Zonā ir noteiktas vienotas minimālās izglītības prasības

Speciālās profesionālās kvalifikācijas sistēmu piemēro šādās profesijās - ārsts, zobārsts, vecmāte, medicīnas māsa, farmaceits, arhitekts, veterinārārsts, ja profesionālā kvalifikācija iegūta Eiropas Savienībā vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalstī un atbilst vienotajām minimālajām prasībām. Konkrētie dokumentu nosaukumi ir minētie attiecīgajos Ministru Kabineta noteikumos. Šajā gadījumā profesionālās kvalifikācijas atzīšana ir balstīta uz to, ka valstis ir vienojušās par vienotām minimālajām prasībām izglītībai profesionālās kvalifikācijas iegūšanai šajās profesijās un ir norādījušās tos izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinājošus dokumentus, kas atbilst šīm prasībām.

Advokāta prakses tiesību atzīšana

Eiropas Savienībā un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalstī iegūta advokāta profesionālā kvalifikācija, kura minēta attiecīgos Ministru Kabineta noteikumos, tiek atzīta Latvijā bez papildu prasībām, ja advokāts vēlas Latvijā praktizēt ar mītnes valsts profesionālo nosaukumu. Lai ar šādu profesionālo kvalifikāciju varētu praktizēt kā Latvijas advokāts, personai ir vai nu jānokārto kvalifikācijas atbilstības pārbaude vai vismaz trīs gadus jānostrādā Latvijā ar mītnes valsts profesionālo nosaukumu un jāapliecina zināšanas un prakse Latvijas Republikas tiesību jomā.

Vispārējā profesionālās kvalifikācijas atzīšanas sistēma

Šo sistēmu pielieto visām pārējām reglamentētajām profesijām, kā arī ārsta, zobārsta, vecmātes, medicīnas māsas, farmaceita, arhitekta, veterinārārsta un advokāta profesijā, ja profesionālā kvalifikācija šajās profesijās iegūta ārpus Eiropas Savienības.

Vispārējā profesionālās kvalifikācijas atzīšanas sistēma nosaka, ka katra konkrētā profesionālā kvalifikācija tiek salīdzināta ar prasībām konkrētajai profesijai Latvijā. Salīdzināts tiek izglītības līmenis, ilgums un saturs, kā arī tas, vai konkrētā ārvalstu profesionālā kvalifikācija ietver visas profesionālās darbības, kas ir būtiskas šai profesijai Latvijā. Ja Eiropas Savienībā iegūtai profesionālai kvalifikācijai tiek konstatētas atšķirības ar prasībām šai profesijai Latvijā, tad Ministru Kabineta noteiktajā kārtībā to var kompensēt ar darba pieredzi vai, ja tas nav iespējams, var noteikt adaptācijas periodu vai atbilstības pārbaudi. Ja profesionālā kvalifikācija, kas atšķiras no Latvija noteiktās, ir iegūta ārpus Eiropas Savienības, personai ir pienākums izpildīt prasības, kas kvalifikācijas iegūšanai noteiktas Latvijā.

Īslaicīgu pakalpojumu sniegšana

Eiropas Savienībā un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalstīs praktizējošas personas, var sniegt Latvijā īslaicīgus pakalpojumus reglamentētās profesijās arī neveicot profesionālās kvalifikācijas atzišanu un neiegūstot profesionālās kvalifikācijas atzišanas apliecību. Šīm personām ir pienākums iesniegt deklarāciju par īslaicīgu pakalpojumu sniegšanu un viņu profesionālo kvalifikāciju apliecinošus dokumentus institūcijai, kas izsniedz profesionālās kvalifikācijas atzišanas apliecības. Personām, kas nav ieguvušas tiesības pilntiesīgi un patstāvīgi praktizēt kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm, ir jāveic visa profesionālās kvalifikācijas atzišanas procedūra un jāiegūst profesionālās kvalifikācijas atzišanas apliecība arī tad, ja viņas vēlas Latvijā sniegt tikai īslaicīgus pakalpojumus.

LISABONAS KONVENCIJA UN TO PASKAIDROJOŠIE DOKUMENTI

KONVENCIJA PAR TO KVALIFIKĀCIJU ATZĪŠANU EIROPAS REĢIONĀ, KURAS ATTIECAS UZ AUGSTĀKO IZGLĪTĪBU UN SKAIDROJOŠAIS ZIŅOJUMS

Konvencija par to kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību

Lisabonā 1997. gada 11. aprīli

Šīs Konvencijas Puses,

Apzinoties, ka tiesības uz izglītību pieder pie cilvēktiesībām un ka augstākā izglītība kā zināšanu ieguves un padziļināšanas līdzeklis ir ārkārtīgi nozīmīga kultūras un zinātnes vērtība kā indivīdiem, tā sabiedrībai;

Uzskatot, ka augstākajai izglītībai ir vitāla nozīme, veicinot mieru, savstarpēju sapratni un toleranci un radot savstarpēju uzticību starp tautām un valstīm;

Uzskatot, ka Eiropas reģiona izglītības sistēmu lielā daudzveidība atspoguļo kultūras, sociālo, politisko, filozofisko un saimniecības daudzveidību, kuras vērtība ir ārkārtīgi augsta un pilnībā respektējama;

Vēlēdamās visiem cilvēkiem reģionā sagādāt iespēju gūt labumu no šīs daudzveidības, katras Valsts iedzīvotājiem un katras Puses izglītības iestāžu studentiem atvieglinot piekļuvi citu Pušu izglītības resursiem, konkrētāk - atvieglinot viņu pūliņus turpināt mācības vai pabeigt kādu studiju periodu šo citu Pušu augstākās izglītības iestādēs;

Uzskatot, ka citā Eiropas reģiona valstī gūto studiju, apliecību, diplomu un grādu atzīšana ir svarīgs līdzeklis akadēmiskās mobilitātes veicināšanai starp Pusēm;

Piešķirot lielu nozīmi iestāžu autonomijas principam un apzinoties, ka šo principu vajag atbalstīt un aizsargāt;

Pārlicinātas, ka taisnīga kvalifikācijas atzīšana ir gan būtisks kultūras tiesību elements, gan sabiedrības pienākums;

Nemot vērā Eiropas Padomes un UNESCO konvencijas, kas regulē akadēmisko atzīšanu Eiropā:

- Eiropas Konvenciju par tādu diplomu ekvivalenci, kas dod iespējas uzņemšanai universitātēs (1953, *ETS 15*), un tās Protokolu (1964, *ETS 49*);
- Eiropas Konvenciju par universitāšu studiju periodu ekvivalenci (1956, *ETS 21*);
- Eiropas Konvenciju par universitātes kvalifikāciju akadēmisko atzīšanu (1959, *ETS 32*);
- Konvenciju par studiju, diplomu un grādu, kas saistīti ar augstāko izglītību, atzīšanu Eiropas reģiona valstīs (1979);
- Eiropas Konvenciju par universitātes studiju periodu vispārēju ekvivalenci (1990, *ETS 138*);

Nemot vērā arī Starptautisko konvenciju par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzīšanu arābu un Eiropas valstīs pie Vidusjūras (1976), kas pieņemta UNESCO un daļēji regulē akadēmisko atzīšanu Eiropā;

Rūpējoties par to, lai šo Konvenciju uztvertu arī saistībā ar UNESCO konvencijām un starptautiskajām rekomendācijām, kas attiecas uz citiem pasaules reģioniem, un par vajadzību uzlabot informācijas apmaiņu starp šiem reģioniem;

Apzinoties milzīgās pārmaiņas, kas notikušas Eiropas reģiona augstākajā izglītībā pēc šo Konvenciju pieņemšanas, radīdamas ievērojamu dažādību valstu izglītības sistēmās un to starpā, un vajadzību pēc juridiskiem līdzekļiem un prakses, kas šīs pārmaiņas atspoguļotu;

Apzinoties vajadzību Eiropas reģionā rast kopīgus risinājumus praktiskās atzīšanas problēmām;

Apzinoties vajadzību uzlabot pastāvošo atzīšanas praksi un padarīt to labāk pārredzamu un vairāk piemērotu pašreizējai situācijai Eiropas reģiona augstākajā izglītībā;

Pārliecināti par pozitīvo nozīmi, kāda ir Konvencijai, kas izstrādāta un pieņemta Eiropas Padomes un UNESCO kopīgā paspārnē un rada pamatu tālākai atzīšanas attīstībai Eiropas reģionā;

Apzinoties, cik svarīgi ir radīt pastāvīgu izpildmehānismu, lai šīs Konvencijas principus un noteikumus īstenotu,

Vienojas par turpmāko:

I sadaļa. Definīcijas

1. pants

Šajā Konvencijā termini lietoti šādā nozīmē:

Tiesības stāties (augstskolā) -

‘Kvalificētu pretendentu tiesības pieteikties un pretendēt uz uzņemšanu augstskolā’.

Uzņemšana (augstākās izglītības iestādēs un programmās) -

‘Lēmums vai sistēma, kas ļauj kvalificētiem pretendentiem studēt attiecīgā iestādē un/ vai attiecīgā programmā’.

(Iestāžu vai programmu) vērtēšana -

‘Izglītības kvalitātes noteikšana augstākās izglītības iestādei vai programmai’.

(Individuālas kvalifikācijas) vērtējums -

‘Ārzemēs iegūtās kvalifikācijas vērtējums, ko kādai personai rakstiski sniedz kompetenta iestāde’.

Kompetenta atzišanas iestāde -

‘Iestāde, kam oficiāli ir pienākums pieņemt saistošus lēmumus par ārzemēs iegūtas kvalifikācijas atzišanu’.

Augstākā izglītība -

‘Visu veidu pēcvidusskolas līmeņa studiju kursi vai studiju kursu kopums, mācības vai gatavošana pētniecības darbam, ko Puses attiecīgās varas iestādes atzīst par piederīgiem pie savas augstākās izglītības sistēmas’.

Augstākās izglītības iestāde -

‘Iestāde, kas sniedz augstāko izglītību un ko Puses kompetentās iestādes atzīst par piederīgu pie savas augstākās izglītības sistēmas’.

Augstākās izglītības programma -

‘Studiju kurss, ko Puses kompetentās iestādes atzīst par piederīgu pie savas augstākās izglītības sistēmas un kura pabeigšana studentam sniedz augstākās izglītības kvalifikāciju’.

Studiju periods -

‘Jebkura kādas augstākās izglītības programmas sastāvdaļa, kas ir novērtēta un dokumentēta un, nebūdam pilna studiju programma, tomēr ir zināšanu un iemaņu nozīmīga apguve’.

Kvalifikācija:**A. Augstākās izglītības kvalifikācija -**

‘Jebkurš grāds, diploms vai cits dokuments, ko piešķir kompetenta iestāde, apliecinot augstākās izglītības programmas sekmīgu pabeigšanu’.

B. Kvalifikācija, kas dod tiesības stāties augstskolā -

‘Jebkurš kompetentas iestādes izsniegts diploms vai cita apliecība, kas apliecina izglītības programmas sekmīgu pabeigšanu un piešķir turētājam tiesības pretendēt uz uzņemšanu augstskolā (sal. ar definīciju tiesībām stāties augstskolā)’.

Atzišana -

‘Kompetentas iestādes veikta ārzemēs iegūtas izglītības kvalifikācijas vērtības formāla atzišana attiecībā uz tiesībām veikt izglītības un/vai profesionālu darbību’.

Prasības

A. Vispārējās prasības -

‘Nosacījumi, kas jāizpilda visos gadījumos, lai iegūtu tiesības stāties augstskolā, mācīties attiecīgā tās līmenī vai iegūt augstākās izglītības kvalifikāciju attiecīgajā līmenī’.

B. Īpašās prasības -

‘Nosacījumi, kas jāizpilda papildus vispārējām prasībām uzņemšanai noteiktā augstākās izglītības programmā vai īpašās augstākās izglītības kvalifikācijas ieguvei noteiktā studiju nozarē’.

II sadaļa. Varas iestāžu kompetence

II 1. pants

1. Ja Puses centrālo varas iestāžu kompetencē ir pieņemt lēmumus atzīšanas jautājumos, šīs Konvencijas noteikumi šai Pusei tūlīt uzliek saistības un tā veic vajadzīgos pasākumus, lai savā teritorijā nodrošinātu Konvencijas noteikumu izpildi.
Ja pieņem lēmumus atzīšanas jautājumos ir Puses sastāvdaļu kompetencē, šī Puse parakstīšanas laikā, vai arī deponējot savu ratifikācijas, akceptēšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās dokumentu, vai jebkurā laikā pēc tam piegādā vienam no depozitārijiem īsu paziņojumu par savu konstitucionālo situāciju vai uzbūvi. Šādos gadījumos Pušu sastāvdaļu kompetentās varas iestādes, kas tam norīkotas, veic vajadzīgos pasākumus, lai savā teritorijā nodrošinātu šīs Konvencijas noteikumu īstenošanu.
2. Ja pieņem lēmumus atzīšanas jautājumos ir atsevišķu augstākās izglītības iestāžu vai citu iestāžu kompetencē, tad katra Puse saskaņā ar tās konstitucionālo situāciju vai uzbūvi nodod šo Konvenciju šīm iestādēm un veic iespējamus pasākumus, lai panāktu tās noteikumu labvēlīgu ievērošanu un piemērošanu.
3. Šā panta 1. un 2. punkta noteikumi ar attiecīgajām izmaiņām [*mutatis mutandis*] attiecas uz Pušu saistībām atbilstīgi nākamajiem šīs Konvencijas pantiem.

II 2. pants

Katra Valsts, Svētais Krēsls vai Eiropas Kopiena parakstīšanas laikā, vai arī deponējot savu ratifikācijas, akceptēšanas, atzīšanas vai pievienošanās dokumentu, vai jebkurā laikā pēc tam informē vienu no šīs Konvencijas depozitārijiem par to, kuru iestāžu kompetencē ir pieņemt attiecīgos lēmumus atzīšanas lietās.

II 3. pants

Neviens šīs Konvencijas noteikums nav uztverams kā atkāpe no jebkādiem izdevīgākiem kādā Pusē piešķirtās kvalifikācijas atzīšanas noteikumiem, kas būtu kādā esošā vai nākamā līgumā, kur kāda no šīs Konvencijas Pusēm būtu vai varētu kļūt par pusi, vai kas rastos no tā.

III sadaļa. Kvalifikāciju novērtēšanas pamatprincipi

III 1. pants

1. Kādas Puses piešķirtu kvalifikāciju turētājiem pēc lūguma attiecīgai iestādei ir pietiekami pieejams šīs kvalifikācijas novērtējums.
2. Šajā ziņā nav pieļaujama nekāda diskriminācija iesniedzēja dzimuma, rases, ādas krāsas, invaliditātes, valodas, ticības, politisko vai citu uzskatu, nacionālās, etniskās vai sociālās izcelsmes, piederības mazākumtautībai, mantiskā, kārtas vai cits statusa, vai kāda cita apstākļa dēļ, kas neattiecas uz kvalifikācijas vērtību, kurai atzišana prasīta. Lai nodrošinātu šīs tiesības, katra Puse apņemas ieviest piemērotu kārtību, kā arī iesniegumus par kvalifikāciju atzišanu izskatīt vienīgi uz apgūto zināšanu un iemaņu pamata.

III 2. pants

Katra Puse nodrošina, lai kārtība un kritēriji, ko izmanto, vērtējot un atzīstot kvalifikāciju, būtu pārskatāmi, saskanīgi un droši.

III 3. pants

1. Lēmumus par atzišanu pieņem, pamatojoties uz atbilstīgu informāciju par kvalifikāciju, kuras atzišana tiek prasīta.
2. Pirmām kārtām par pietiekamu ziņu sniegšanu atbild iesniedzējs, kam šādas ziņas sniedzamas godprātīgi.
3. Neņemot vērā iesniedzēja pienākumus, iestādēm, kas piešķirušas konkrēto kvalifikāciju, pēc iesniedzēja lūguma pienākas saprātīgā termiņā sniegt visas attiecīgās ziņas kvalifikācijas turētājam, iestādei vai tās zemes kompetentajām iestādēm, kurā atzišana prasīta.
4. Puses sniedz rīkojumus vai attiecīgā gadījumā mudina visas izglītības iestādes, kas pieder pie tās izglītības sistēmas, izpildīt katru pamatotu informācijas lūgumu nolūkā novērtēt minētajās iestādēs iegūtās kvalifikācijas.
5. Parādīt, ka kāds iesniegums neatbilst attiecīgajām prasībām, ir tās iestādes pienākums, kas veic novērtēšanu.

III 4. pants

Lai atvieglinātu kvalifikācijas atzišanu, katra Puse gādā, ka par tās izglītības sistēmu tiek sniegtas pietiekamas un skaidras ziņas.

III 5. pants

Lēmumus par atzišanu pieņem saprātīgā termiņā, ko iepriekš nosaka kompetentā atzišanas iestāde, skaitot no brīža, kad ir sagādātas visas attiecīgajā lietā vajadzīgās ziņas. Ja atzišanu nepiešķir, iesniedzējam paziņo atteikuma pamatojumu un sniedz informāciju par pasākumiem, ko tam iespējams veikt, lai atzišanu iegūtu vēlāk. Ja atzišanu nepiešķir vai lēmums netiek pieņemts, iesniedzējs saprātīgā termiņā var iesniegt apelāciju.

IV sadaļa. Tādas kvalifikācijas atzīšana, kas dod tiesības stāties augstskolā

IV 1. pants

Katra Puse atzīst citu Pušu piešķirtās kvalifikācijas, kas apmierina vispārējās prasības, lai varētu stāties augstskolās šajās Pusēs un uzņemt programmās, kas pieder pie Puses augstākās izglītības sistēmas, ja vien netiek uzrādītas būtiskas atšķirības starp vispārējām uzņemšanas prasībām Pusē, kur iegūta kvalifikācija, un Pusē, kur kvalifikācijas atzīšana prasīta.

IV 2. pants

Alternatīvas veidā ir pietiekami, ka Puse dod iespēju tādas kvalifikācijas turētājam, kas piešķirta kādā no pārējām Pusēm, pēc viņa lūguma iegūt šīs kvalifikācijas novērtējumu, un tādā gadījumā IV 1. panta noteikumus piemēro ar attiecīgām izmaiņām [*mutatis mutandis*].

IV 3. pants

Ja kvalifikācija piešķir tiesības studēt tikai īpaša veida augstākās izglītības iestādēs vai programmās Pusē, kur kvalifikācija iegūta, visas pārējās Puses garantē šādas kvalifikācijas turētājiem tiesības studēt līdzīgās īpašās programmās iestādēs, kas pieder pie tās izglītības sistēmas, ja vien nav pierādāmas būtiskas atšķirības starp uzņemšanas prasībām Pusē, kurā kvalifikācija iegūta, un Pusē, kur prasīts kvalifikāciju atzīt.

IV 4. pants

Ja uzņemšana noteiktās augstākās izglītības programmās ir atkarīga no specifisku prasību izpildes papildus vispārējām uzņemšanas prasībām, attiecīgās Puses kompetentās iestādes var tāpat uzstādīt šādas papildus prasības citās Pusēs iegūtas kvalifikācijas turētājiem vai arī novērtēt, vai iesniedzēji, kam ir citās Pusēs iegūta kvalifikācija, atbilst tādām pašām prasībām.

IV 5. pants

Ja skolas beigšanas apliecība Pusē, kur tā iegūta, tiesības studēt piešķir tikai saistījumā ar kvalifikācijas eksāmeni kā uzņemšanas priekšnoteikumu, pārējās Puses var tiesības studēt piešķirt ar nosacījumu, ka tiek apmierinātas šīs prasības, vai piedāvāt alternatīvu, kā izpildīt šādas papildu prasības viņu pašu izglītības sistēmā. Katra Valsts, Svētais Krēsls vai Eiropas Kopiena parakstīšanas laikā, vai arī iesniedzot ratifikācijas, akceptēšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās dokumentu, vai jebkurā laikā pēc tam var paziņot vienam no deponētājiem, ka izmanto šā panta noteikumus, norādot Puses, kurām paredzēts piemērot šo pantu, kā arī tam pamatojumu.

IV 6. pants

Ciktāl tas nav pretrunā ar IV 1., IV 2., IV 3., IV 4. un IV 5. panta noteikumiem, uzņemšana attiecīgā augstākās izglītības iestādē vai attiecīgā programmā šādā iestādē var būt ierobežota vai selektīva. Gadījumā, kad uzņemšana augstākās izglītības iestādē vai programmā ir selektīva, uzņemšanas kārtību veido tā, lai ārzemēs iegūtas kvalifikācijas novērtēšanu veiktu saskaņā ar taisnīguma un nediskriminēšanas principiem, kas izklāstīti III sadaļā.

IV 7. pants

Ciktāl tas nav pretrunā ar IV. 1., IV. 2., IV. 3., IV. 4. un IV. 5. panta noteikumiem, uzņemšana attiecīgā augstākās izglītības iestādē var būt ar nosacījumu, ka iesniedzējs uzrāda pietiekamu prasmi attiecīgās iestādes mācību valodā vai valodās vai citās īpaši noteiktās valodās.

IV 8. pants

Pusēs, kur tiesības iestāties augstskolā var iegūt uz netradicionālas kvalifikācijas pamata, līdzīgas citās Pusēs iegūtas kvalifikācijas novērtē tādā pašā veidā kā netradicionālo kvalifikāciju, kas iegūta Pusē, kur atzīšana prasīta.

IV 9. pants

Uzņemšanas nolūkiem augstākās izglītības programmās katra Puse var ārzemju izglītības iestāžu, kuras darbojas tās teritorijā, piešķirto kvalifikāciju atzīšanu saistīt ar īpašu valsts likumu prasību vai īpašu līgumu izpildi, kurus tā slēdz ar Pusi, no kuras ir šīs iestādes.

V sadaļa. Studiju periodu atzīšana

V 1. pants

Katra Puse atzīst studiju periodus, kas pabeigti augstākās izglītības programmā citā Pusē. Šī atzīšana aptver šādus studiju periodus augstākās izglītības programmas izpildei Pusē, kur atzīšana prasīta, ja vien nevar uzrādīt būtiskas atšķirības starp citā Pusē pabeigtajiem studiju periodiem un to augstākās izglītības programmas daļu, ko tie aizstātu tajā Pusē, kur atzīšana prasīta.

V 2. pants

Alternatīvas veidā ir pietiekami, ka Puse dod iespēju personai, kas beigusi studiju periodu augstākās izglītības programmā citā Pusē, pēc viņa lūguma iegūt šā studiju perioda novērtējumu, un tādā gadījumā V 1. panta noteikumus piemēro ar attiecīgām izmaiņām [*mutatis mutandis*].

V 3. pants

Katra Puse īpaši atvieglo studiju periodu atzīšanu, ja:

- a) iepriekš ir bijusi vienošanās starp augstākās izglītības iestādi vai kompetento iestādi, kas atbildīga par attiecīgo studiju periodu, un augstākās izglītības iestādi vai kompetento atzīšanas iestādi, kura atbild par atzīšanu, kas tiek prasīta; un
- b) augstākās izglītības iestāde, kurā studiju periods pabeigts, ir izsniegusi apliecību vai akadēmisko izziņu, kas liecina, ka students ir sekmīgi izpildījis minētajam studiju periodam paredzētās prasības.

VI sadaļa. Augstākās izglītības kvalifikāciju atzišana

VI 1. pants

Ciktāl lēmums par atzišanu ir balstīts uz zināšanām un iemaņām, ko apliecina augstākās izglītības kvalifikācija, katra Puse atzīst augstākās izglītības kvalifikāciju, kas piešķirta citā Pusē, ja vien nav iespējams uzrādīt būtisku atšķirību starp kvalifikāciju, kuras atzišana tiek prasīta, un atbilstīgo kvalifikāciju tajā Pusē, kur atzišana tiek prasīta.

VI 2. pants

Alternatīvas veidā ir pietiekami, ka Puse dod iespēju augstākās izglītības kvalifikācijas, kas piešķirta citā Pusē, turētājam pēc viņa lūguma iegūt šīs kvalifikācijas novērtējumu, un tādā gadījumā VI 1. panta noteikumus piemēro ar attiecīgajām izmaiņām [*mutatis mutandis*].

VI 3. pants

Citas Puses piešķirtas augstākās izglītības kvalifikācijas atzišanai Pusē ir šādas sekas, vienas vai abējas:

- a) tiesības uz tālākām augstākās izglītības studijām, ieskaitot attiecīgus eksāmenus, un/vai uz gatavošanos doktora grādam ar tādiem pašiem noteikumiem, kādus piemēro tās Puses kvalifikācijas turētājiem, kurā atzišana tiek prasīta;
- b) akadēmiskā titula lietošana saskaņā ar tās Puses likumiem un noteikumiem vai tās jurisdikcijā, kur atzišana tiek prasīta.

Turklāt atzišana var veicināt piekļuvi darba tirgum saskaņā ar tās Puses likumiem un noteikumiem, vai tās jurisdikcijā, kur atzišana tiek prasīta.

VI 4. pants

Citā Pusē piešķirtas augstākās izglītības kvalifikācijas novērtējums Pusē var būt šādā formā:

- a) ieteikums nodarbināšanas nolūkiem;
- b) ieteikums izglītības iestādei uzņemšanas nolūkiem tās programmās;
- c) ieteikums jebkurai citai kompetentai atzišanas iestādei.

VI 5. pants

Katra Puse var ārzemju augstākās izglītības iestāžu, kuras darbojas tās teritorijā, piešķirto kvalifikāciju atzišanu saistīt ar īpašu valsts likumu prasību izpildi vai īpašu līgumu izpildi, kurus tā slēdz ar Pusi, no kuras ir šīs iestādes.

VII sadaļa. Bēgļu, pārvietoto personu un personu bēgļiem līdzīgā stāvoklī kvalifikācijas atzišana

VII pants

Katra Puse veic visus iespējamus un piemērotos pasākumus, lai savā izglītības sistēmā saskaņā ar saviem konstitucionāliem, likumu un regulatīviem noteikumiem ieviestu kārtību, kā taisnīgi un efektīvi novērtēt, vai bēgļi, pārvietotās personas un personas bēgļiem līdzīgā stāvoklī atbilst attiecīgajām prasībām, lai tiktu uzņemti augstskolā, tālākās augstākās izglītības programmās vai veiktu profesionālā darbību, arī tādus gadījumos, kad kvalifikāciju, kas iegūta vienā no Pusēm, nevar pierādīt dokumentāri.

VIII sadaļa. Informācija par augstākās izglītības iestāžu un programmu vērtēšanu

VIII 1. pants

Katra Puse sniedz pietiekamas ziņas par jebkuru iestādi, kas pieder pie tās augstākās izglītības sistēmas, un par jebkuru programmu, kas darbojas šajās iestādēs, lai citu Pušu kompetentās iestādes varētu pārliecināties, vai šo iestāžu piešķirto kvalifikāciju kvalitāte ļauj tās atzīt tajā Pusē, kur atzišana tiek prasīta. Šīs ziņas sniedzamas šādā formā:

- a) Pusēs, kur ir izveidota augstākās izglītības iestāžu un programmu formālas novērtēšanas sistēma - ziņas par šīs novērtēšanas metodēm un rezultātiem un kvalitātes standartiem, kas specifiski katra veida augstākās izglītības iestādēm, kuras piešķir augstākās izglītības kvalifikācijas, un programmām, kas tam domātas;
- b) Pusēs, kur nav izveidota augstākās izglītības iestāžu un programmu formālas novērtēšanas sistēma - ziņas par dažādo kvalifikāciju atzišanu, kuras iegūst jebkurā augstākās izglītības iestādē vai jebkurā augstākās izglītības programmā, kas pieder pie to augstākās izglītības sistēmām.

VIII 2. pants

Katra Puse veic vajadzīgos pasākumus, lai izstrādātu, turētu kārtībā un izplatītu:

- a) pārskatu par dažādiem augstākās izglītības iestāžu veidiem, kas pieder pie tās augstākās izglītības sistēmas, ar katra iestāžu veida īpašu raksturojumu;
- b) atzīto augstākās izglītības iestāžu (valsts un privāto) sarakstu, kas pieder pie tās sistēmas, uzrādot to tiesības piešķirt dažāda veida kvalifikāciju un prasības, kas ļauj iestāties katra veida iestādēs un programmās;
- c) augstākās izglītības programmu aprakstu,
- d) izglītības iestāžu sarakstu, kuras atrodas ārpus Puses teritorijas un kuras tā uzskata par piederīgām pie savas izglītības sistēmas.

IX sadaļa. Informācija par atzišanu

IX 1. pants

Lai veicinātu to kvalifikāciju atzišanu, kuras attiecas uz augstāko izglītību, Puses apņemas izveidot pārredzamas iegūstamās kvalifikācijas pilnīga apraksta sistēmas.

IX 2. pants

1. Atzīstot vajadzību pēc atbilstīgām, precīzām un svaigām ziņām, katra Puse nodibina vai uztur nacionālo informācijas centru un paziņo vienam no depozitārijiem par tā nodibināšanu vai jebkādam izmaiņam, kas to iespaido.
2. Nacionālais informācijas centrs katrā Pusē:
 - a) atviegļina piekļuvi autoritatīvai un precīzai informācijai par augstākās izglītības sistēmu un zemi, kur tas atrodas;
 - b) atviegļina piekļuvi informācijai par citu Pušu augstākās izglītības sistēmu un kvalifikāciju;
 - c) konsultē vai informē atzišanas un kvalifikāciju novērtēšanas jomā saskaņā ar valsts likumiem un noteikumiem.

3. Katra nacionālā informācijas centra rīcībā ir vajadzīgie līdzekļi, kas ļauj tam veikt tā funkcijas.

IX 3. pants

Puses ar nacionālo informācijas centru palīdzību vai citādi veicina UNESCO/ Eiropas Padomes Diploma pielikuma vai tam pielīdzināma dokumenta izmantošanu Pušu augstākās izglītības iestādēs.

X sadaļa. Īstenošanas mehānismi

X 1. pants

Konvencijas īstenošanu pārrauga, veicina un atviegļina šādas institūcijas:

- a) Konvencijas par to kvalifikāciju atzišanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību, Komiteja;
- b) Nacionālo akadēmiskās mobilitātes un atzišanas informācijas centru Eiropas tīkls (ENIC tīkls), kas nodibināts ar Eiropas Padomes Ministru komitejas 1994. gada 9. jūnija un UNESCO Eiropas reģiona komitejas 1994. gada 18. jūnija lēmumu.

X 2. pants

1. Ar šo tiek nodibināta Konvencijas par to kvalifikāciju atzišanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību, Komiteja (turpmāk saukta "Komiteja"). Tajā ietilpst pa vienam pārstāvim no katras Puses.
2. Šis sadaļas 2. panta izpildei terminu "Puse" nepiemēro Eiropas Kopienai.
3. Valstis, kas minētas XI 1. panta 1. punktā un Svētais Krēsls, ja tās nav Puses šajā Konvencijā, Eiropas Kopiena un ENIC tīkla priekšsēdētājs var piedalīties Komitejas sēdēs kā novērotāji. Arī pārstāvjus no valsts un nevalstiskām organizācijām, kas šajā reģionā darbojas atzišanas jomā, var uzaicināt uz Komitejas sēdēm kā novērotājus.
4. Uz Komitejas sēdēm kā novērotāju uzaicina arī Konvencijas par studiju, diplomu un grādu, kas attiecas uz augstāko izglītību, atzišanu Eiropas reģiona valstīs piemērošanas UNESCO Eiropas Reģiona komitejas priekšsēdētāju.
5. Komiteja veicina šīs Konvencijas piemērošanu un pārrauga tās īstenošanu. Šim nolūkam tā ar Pušu vairākuma atbalstu var pieņemt rekomendācijas, deklarācijas, protokolus un prakses paraugus, lai rādītu piemēru Pušu kompetentām iestādēm Konvencijas īstenošanas un augstākās izglītības kvalifikāciju atzišanas iesniegumu izskatīšanas jautājumos. Kaut arī tie nav saistoši, Puses pieliek visas pūles, lai tos piemērotu, vērstu kompetento iestāžu uzmanību uz tiem un mudinātu tos piemērot. Pirms lēmumu pieņemšanas Komiteja uzklaua ENIC tīkla viedokli.
6. Komiteja sniedz pārskatu Eiropas Padomes un UNESCO attiecīgajām iestādēm.

7. Komiteja uztur sakarus ar UNESCO paspārnē pieņemto Konvenciju par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzišanas piemērošanu UNESCO Reģionu komitejām.
8. Kvorums ir tad, ja klāt ir Pušu vairākums.
9. Komiteja pieņem sev Darba kārtības noteikumus. Tā sanāk uz kārtējo sēdi vismaz reizi trijos gados. Komiteja pirmo reizi sanāk gada laikā pēc šīs Konvencijas stāšanās spēkā.
10. Komitejas Sekretariāts ir kopīgi Eiropas Padomes ģenerālsēkretāra un UNESCO ģenerāldirektora rīcībā.

X 3. pants

1. Katra Puse norīko par Valstu akadēmiskās mobilitātes un atzišanas informācijas centru Eiropas tīkla (*ENIC* tīkla) dalībnieku nacionālo informācijas centru, ko izveido vai uztur saskaņā ar IX 2. pantu. Ja kādā Pusē saskaņā ar IX 2. pantu ir izveidots vai tiek uzturēts vairāk par vienu nacionālo informācijas centru, tie visi ir Tīkla locekļi, bet attiecīgo nacionālo informācijas centru rīcībā ir tikai viena balss.
2. *ENIC* tīkls, kas sastāv vienīgi no šīs Konvencijas parakstītāju informācijas centriem, atbalsta valstu kompetentās iestādes un palīdz tām Konvenciju īstenot praksē. Tīkla locekļi sanāk plenārsēdē vismaz reizi gadā. Tas izvēl sev priekšsēdētāju un Biroju saskaņā ar savas darbības vadlīnijām.
3. *ENIC* tīkla Sekretariāts ir kopīgi Eiropas Padomes ģenerālsēkretāra un UNESCO ģenerāldirektora rīcībā.
4. Ar *ENIC* tīkla palīdzību Puses sadarbojas ar citu Pušu nacionālajiem informācijas centriem, īpaši - dodot tiem iespējas iegūt visas ziņas, kas nacionālajiem informācijas centriem vajadzīgas darbam, kas saistīts ar akadēmisko atzišanu un mobilitāti.

XI Sadala. Nobeiguma noteikumi

XI 1. pants

1. Par šīs Konvencijas parakstītājiem var būt:
 - a) Eiropas Padomes dalībvalstis;
 - b) UNESCO Eiropas reģiona dalībvalstis;
 - c) jebkura cita Eiropas Padomes Eiropas kultūras konvencijas un/vai UNESCO Konvencijas par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzišanu Eiropas reģiona valstīs parakstītāja, ligumslēdzēja valsts vai puse, kuras ir uzaicinātas uz Diplomātisko konferenci, kam uzticēts pieņemt šo Konvenciju.

2. Šis Valstis un Svētais Krēsls var izteikt piekrišanu būt saistīti ar:
 - a) parakstu bez atrunām attiecībā uz ratifikāciju, akceptēšanu vai apstiprināšanu; vai
 - b) parakstu, kas ratificējams, akceptējams vai apstiprināms un kam seko ratifikācija, akceptēšana vai apstiprināšana; vai
 - c) pievienošanās.
3. Parakstīšana notiek pie viena no deponētājiem. Ratifikācijas, akceptēšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās dokumentus deponē pie viena no deponētājiem.

XI 2. pants

Ši Konvencija stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā, kad beidzies viena mēneša termiņš pēc tam, kad piecas Valstis, tostarp vismaz trīs Eiropas Padomes un/vai UNESCO Eiropas reģiona Dalībvalstis, ir paidušas piekrišanu uzņemt šīs Konvencijas saistības. Tā stājas spēkā katrā no pārējām Valstīm nākamā mēneša pirmajā dienā, kad beidzies viena mēneša termiņš pēc tam, kad tā paudusi piekrišanu uzņemt šīs Konvencijas saistības.

XI 3. pants

1. Pēc šīs Konvencijas stāšanās spēkā jebkura Valsts, kas nepieder pie kādas no XI 1. pantā minētajām grupām, var iesniegt lūgumu par pievienošanās šai Konvencijai. Šādu lūgumu adresē vienam no deponētājiem, kas to nodod Pusēm vismaz 3 mēnešus pirms tam, kad sanāk Konvencijas par augstākās izglītības kvalifikācijas atzišanu Eiropas reģionā Komiteja. Depozitārijs par to informē arī Eiropas Padomes Ministru komiteju un UNESCO Izpildkomiteju.
2. Lēmumu uzaicināt pievienoties šai Konvencijai Valsti, kas to lūgusi, pieņem ar Pušu divu trešdaļu balsu vairākumu.
3. Pēc šīs Konvencijas stāšanās spēkā Eiropas Kopiena var tai pievienoties pēc tās dalībvalstu lūguma, ko adresē vienam no deponētājiem. Tādā gadījumā nepiemēro XI 3. panta 2. punktu.
4. Attiecībā uz Valsti, kas pievienojas, vai Eiropas Kopieni šī Konvencija stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad beidzies viena mēneša termiņš pēc pievienošanās dokumenta deponēšanas pie viena no deponētājiem.

XI 4. pants

1. Šīs Konvencijas Puses, kas vienlaikus ir Puses vienā vai vairākās no šīm konvencijām:
 - Eiropas Konvencija par tādu diplomu ekvivalenci, kas dod iespējas uzņemšanai augstskolās (1953, *ETS* 15), un tās Protokols (1964, *ETS* 49);
 - Eiropas Konvencija par universitāšu studiju periodu ekvivalenci (1956, *ETS* 21);
 - Eiropas Konvencija par universitātes kvalifikāciju akadēmisko atzišanu (1959, *ETS* 32);

- Starptautiskā konvencija par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzīšanu arābu un Eiropas valstīs pie Vidusjūras;
 - Konvencija par studiju, diplomu un grādu, kas saistīti ar augstāko izglītību, atzīšanu Eiropas reģiona valstīs (1979);
 - Eiropas Konvencija par universitātes studiju periodu vispārīgu ekvivalenci (1990, *ETS 138*),
 - a) savstarpējās attiecībās piemēro vienīgi šīs Konvencijas noteikumus;
 - b) attiecībās ar citām Valstīm, kas ir Puses iepriekš minētajās Konvencijās, bet ne šajā Konvencijā, turpina piemērot minētās Konvencijas, kurās tās ir puses.
2. Šīs Konvencijas Puses apņemas atturēties kļūt par pusi kādā no 1. punktā minētajām Konvencijām, kurās tās vēl nav puses, izņemot Starptautisko konvenciju par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzīšanu arābu un Eiropas valstīs pie Vidusjūras (1976).

XI 5. pants

1. Katra Valsts var parakstīšanas laikā, vai iesniedzot ratifikācijas, akceptēšanas, atzīšanas vai pievienošanās dokumentu, īpaši noteikt teritoriju vai teritorijas, uz kurām attiecas šī Konvencija.
2. Katra Valsts var vēlāk deklarācijā, kas adresēta vienam no depozitārijiem, attiecināt šīs Konvencijas piemērojumu uz jebkuru citu teritoriju, kas tajā noteikta. Attiecībā uz šādu teritoriju Konvencija stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā, kad beidzies viena mēneša termiņš pēc tam, kad depozitārijs deklarāciju saņēmis.
3. Katru deklarāciju, kas saskaņā ar abiem iepriekšējiem paragrāfiem pausta attiecībā uz jebkuru teritoriju, kas šādā deklarācijā noteikta, var atsaukt ar paziņojumu, kas adresēts vienam no depozitārijiem. Atsaukums stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā, kad beidzies viena mēneša termiņš pēc tam, kad depozitārijs paziņojumu saņēmis.

XI 6. pants

1. Katra Puse var katrā laikā denonsēt šo Konvenciju ar paziņojumu, ko adresē vienam no depozitārijiem.
2. Šāds denonsējums stājas spēkā nākamā mēneša pirmajā dienā, kad beidzies divpadsmit mēnešu termiņš pēc tam, kad depozitārijs paziņojumu saņēmis. Tomēr šāda denonsēšana neiespaido lēmumus par atzīšanu, kas iepriekš pieņemti saskaņā ar šīs Konvencijas noteikumiem.
3. Šīs Konvencijas atcelšanu vai darbības pārtraukšanu, kam cēlonis ir tas, ka kāda no Pusēm ir pārkāpusi kādu no noteikumiem, kurš ir būtiski svarīgs, lai sasniegtu šīs Konvencijas mērķi vai nolūkus, nokārto saskaņā ar starptautiskajām tiesībām.

XI 7. pants

1. Katra Valsts, Svētais Krēsls vai Eiropas Kopiena var parakstīšanas laikā, vai arī iesniedzot ratifikācijas, akceptēšanas, atzišanas vai pievienošanās dokumentu, paziņot, ka patur tiesības pilnīgi vai daļēji nepiemērot vienu vai vairākus no šīs Konvencijas pantiem:
 - IV 8. pantu;
 - V 3. pantu;
 - VI 3. pantu;
 - VIII 2. pantu;
 - IX 3. pantu.
 Citādas atrunas nav pieļaujamas.
2. Katra Puse, kas izteikusi atrunu saskaņā ar iepriekšējo punktu, var to kopumā vai daļēji atsaukt ar paziņojumu, kas adresēts vienam no depozitārijiem. Atsaukums stājas spēkā dienā, kad depozitārijs saņem šādu paziņojumu.
3. Puse, kas izteikusi atrunu attiecībā uz kādu no šīs Konvencijas noteikumiem, nevar prasīt šā noteikuma piemērošanu no citas Puses; tomēr, ja tās atruna ir daļēja vai ar nosacījumiem, tā var prasīt šā noteikuma piemērošanu, cik tā pati to ir akceptējusi.

XI 8. pants

1. Šīs Konvencijas grozījumu projektus var pieņemt Konvencijas par to kvalifikāciju atzišanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību, Komiteja ar divu trešdaļu Pušu vairākuma atbalstu. Katru šādi pieņemtu grozījumu iestrādā Konvencijas Protokolā. Protokolā nosaka tā spēkā stāšanās kārtību, kur katrā ziņā tiek prasīta to Pušu piekrišana, kas uzņemas tā saistības.
2. Šā panta 1. punkta kārtībā nevar izdarīt grozījumus šīs Konvencijas III sadaļā.
3. Katru grozījuma projektu dara zināmu vienam no depozitārijiem, kas to nodod Dalībvalstīm vismaz 3 mēnešus pirms Komitejas sēdes. Depozitārijs informē arī Eiropas Padomes Ministru Komiteju un UNESCO Izpildkomiteju.

XI 9. pants

1. Šīs Konvencijas depozitāriji ir Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs un Apvienoto nāciju izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas ģenerāldirektors.
2. Depozitārijs, pie kura ir deponēts akts, paziņojums vai komunikē, informē šīs Konvencijas Puses, kā arī citas Eiropas Padomes un/vai UNESCO Eiropas reģiona dalībvalstis par:
 - a) katru parakstīšanu;
 - b) katra ratifikācijas, akceptēšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās dokumenta deponēšanu;
 - c) katru šīs Konvencijas spēkā stāšanās datumu saskaņā ar XI 2. panta un XI 3. panta 4. punkta noteikumiem;
 - d) katru atrunu, izpildot XI 7. panta noteikumus, un katras atrunas

- atsaukšanu, izpildot XI 7. panta noteikumus;
 - e) katru šīs Konvencijas denonsējumu, kas izdarīts saskaņā ar XI 6. panta noteikumiem;
 - f) katru deklarāciju, kas pausta saskaņā ar II 1. vai II 2. panta noteikumiem;
 - g) katru deklarāciju, kas pausta saskaņā ar V 5. panta noteikumiem;
 - h) katru pievienošanās lūgumu, kas iesniegts saskaņā ar XI 3. panta noteikumiem;
 - i) katru projektu, kas iesniegts saskaņā ar XI 8. panta noteikumiem;
 - j) jebkuru citu aktu, paziņojumu vai komunikē, kam sakars ar šo Konvenciju.
3. Depozitārijs, kas saņem komunikē vai izsludina paziņojumu saskaņā ar šīs Konvencijas noteikumiem, par to tūdaļ informē otru depozitāriju.

To apliecinot, apakšā parakstījušies pārstāvji, atbilstīgi pilnvaroti, ir parakstījuši šo Konvenciju.

Lisabonā 1997. gada 11. aprīlī angļu, franču, krievu un spāņu valodā ar līdzvērtīgu tiesisku spēku visiem četriem tekstiem divos eksemplāros, no kuriem vienu deponē Eiropas Padomes arhīvā un otru - Apvienoto nāciju izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas arhīvā, un norakstu nosūta visām Valstīm, kas minētas XI 1. pantā, Svētajam Krēslam un Eiropas Kopienai, kā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Sekretariātam.

Konvencijas par kvalifikāciju, kas saistīta ar augstāko izglītību, atzīšanu Eiropas reģionā paskaidrojošais ziņojums

Pamatojums

1. Priekšlikumu izstrādāt kopīgu Eiropas padomes/UNESCO konvenciju savā 1992. gada 30. oktobra vēstulē UNESCO Ģenerāldirektoram izteica Eiropas Padomes ģenerālsekretāre. Priekšlikums tika pieņemts Ģenerāldirektora 1992. gada 28. decembra vēstulē.

Eiropas Padomes pieeja

2. Ģenerālsekretāres priekšlikuma cēlonis bija kopš 1960-tajiem gadiem notikušās pārmaiņas augstākajā izglītībā Eiropā (sk. 4-6. rindkopas) kā arī Eiropas Padomes izglītības un kultūras darbā iesaistīto valstu skaita straujais pieaugums.

UNESCO pieeja

3. UNESCO atbalsts šai iniciatīvai sakņojas ticībā, ka kopēja konvencija, ko apkalpos

divas lielākās starptautiskās organizācijas, dos labumu visām dalībvalstīm. Tā palīdzēs izvairīties no “divu ceļu” Eiropas, par kādas rašanos dažkārt ir izteiktas bažas, un, atrodoties UNESCO struktūrā, tā arī labāk saistīs Eiropas reģionu ar citiem pasaules reģioniem.

Pārmaiņas augstākajā izglītībā

4. Ar vienu vienīgu izņēmumu Eiropas Augstākās Izglītības konvencijas³ ir datētas 1950-tajos vai 1960 gadu sākumā. UNESCO Konvencija par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzišanu Eiropas reģionam piederošajās valstīs ir datēta ar 1979. gadu. Kopš tā laika augstākajā izglītībā Eiropā ir notikušas dramatiskas izmaiņas, bet konvencijas nav attiecīgi pieskaņotas. Nacionālā līmenī dominējošā izmaiņa ir bijusi augstākās izglītības daudzveidošanās. Ja 1950-tajos gados nacionālās augstākās izglītības sistēmas sastāvēja no tradicionālajām universitātēm, kuras tieši pārvaldīja valsts varas iestādes, vai arī, kā tas notika katoļu universitāšu gadījumā, tās bija valsts iestāžu netieši akceptētas, tad mūsdienās sistēmas ir ievērojami daudzveidīgākas. Liels studentu īpatsvars mūsdienās apmeklē neuniversitātes iestādes, kuras sniedz īsākus un vairāk arodorientētus kursus, piem. vācu *Fachhochschulen* vai norvēģu *statlige høgskoler*, vai arī universitātēs mācās pēc netradicionālām programmām ar īsāku apmācības laiku un vairāk profesionālu orientāciju, piem., franču *Instituts Universitaires du Technologie (I.U.T.)*. Šī daudzveidošanās un profesionalizācija sasniedz arī (augstskolai) sagatavojošos vidējās izglītības līmeņa kursus, tādējādi radot sarežģītas uzņemšanas sakarības, kurām ir grūti piemērot starptautiskas ekvivalences priekšstatus.
5. Ir strauji audzis arī privāto augstākās izglītības iestāžu skaits. Šī parādība, kura ir vērojama daudzās valstīs, īpaši akūta ir kļuvusi Centrālās un Austrumeiropas valstīs. Tomēr, šīs konvencijas izpratnē nav būtiski, vai augstākās izglītības iestāde ir sabiedriski vai privāti pārvaldīta, bet gan vai eksistē nosacījumi tās apmācības procesa un kvalifikāciju kvalitātes nodrošināšanai.
6. Esošo konvenciju darbības laikā, īpaši pēdējos desmit piecpadsmit gados, ir ievērojami pieaugusi studentu mobilitāte. Šajā sakarībā varētu būt interesanti atzīmēt, ka ETS No 21 “Eiropas konvencija par universitāšu studiju periodu ekvivalenci” (1956) īpaši radīta studiju periodu atzišanai modernajās valodās, jo šīs valodas bija tie priekšmeti, kurus studenti parasti apguva, pavadot ierobežotu apmācības laiku ārzemēs 1956.gadā, kad konvencija tika pieņemta. Atšķirībā no iepriekšējās, ETS No 138 “Eiropas konvencija par Universitātes studiju periodu vispārēju ekvivalenci” (1990) attiecas uz studiju periodu atzišanu neatkarīgi no (apgūstamā) priekšmeta. Akadēmiskās mobilitātes plašais palielinājums šodien ir

³ ETS No 15 Eiropas konvencija par tādu diplomu ekvivalenci, kas dod iespējas uzņemšanai universitātēs (1953);
 ETS No 49 Protokols pie Eiropas konvencijas par tādu diplomu ekvivalenci, kas dod iespējas uzņemšanai universitātēs (1964);
 ETS No 21 Eiropas konvencija par universitāšu studiju periodu ekvivalenci (1956);
 ETS No 32 Eiropas konvencija par Universitātes kvalifikāciju akadēmisko atzišanu;
 ETS No 138 Eiropas konvencija par Universitātes studiju periodu vispārēju ekvivalenci (1990).

piešķirīs akadēmiskās atzišanas konvencijām daudz lielāku nozīmi. Šī iemesla dēļ arvien pieaug nozīme mūsdienīgot eksistējošos likumdošanas aktus.

7. Vēl viens galamērķis kopējas Eiropas Padomes/UNESCO konvencijas izstrādei ar nolūku aizvietot atšķirīgu organizāciju pieņemtās konvencijas par augstākās izglītības kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, ir novērst pasākumu dublēšanos. Šī vēlme atspoguļojas arī lēmumā nodibināt kopīgu Eiropas Padomes/UNESCO nacionālo akadēmiskās atzišanas un mobilitātes informācijas centru tīklu. 1994. gada jūnijā nodibinātais ENIC tīkls aizstāja abu organizāciju pirms tam eksistējošos atsevišķos tīklus. Tas cieši sadarbojas ar Eiropas Savienības NARIC tīklu.

Dalībvalstu skaits

8. Visām Eiropas Padomes valstīm (1997. gada 11. aprīlī četrdesmit, taču ir visas iespējas, ka šis skaits nākotnē vēl pieaugs) ir automātiskas tiesības kļūt par jebkuras Eiropas Konvencijas dalībvalstīm. Citas valstis var kļūt par dalībvalstīm, ja tās saņem uzaicinājumu no Ministru Komitejas. Eiropas augstākās izglītības konvenciju gadījumā pirms šāda uzaicinājuma var notikt attiecīgās valsts izglītības sistēma izvērtēšana nolūkā noteikt vai tā ir “kopumā ekvivalenta” izglītības sistēmām esošajās attiecīgās Augstākās izglītības konvencijas dalībvalstīs. Eiropas Padomes dalībvalstīs šāda izvērtēšana netiek veikta.
9. Eiropas Padomes pusē galvenās pārmaiņas pēdējos gados ir ietvērušas to valstu skaita būtisku pieaugumu, kuras piedalās Eiropas Padomes izglītības un kultūras programmās. 44 valstis ir pievienojušās Eiropas Padomes kultūras konvencijai līdz 1997. gada 11. aprīlim un tiek sagaidīta jaunu valstu pievienošanās. Eiropas Padome dibina kontaktus arī ar citām valstīm.
10. Tas nozīmē, ka Eiropas augstākās izglītības konvenciju potenciālo dalībvalstu skaits strauji pieaug, vienlaicīgi pieaugot arī atšķirībām starp potenciālo dalībvalstu izglītības sistēmām. Tas, savukārt, nozīmē, ka (esošo) Eiropas Augstākās izglītības konvenciju pamatpieņēmums (t. i., ka nacionālās augstākās izglītības sistēmas savos pamatos ir ekvivalentas) pakāpeniski zaudē jēgu. Ja netiktu veikta Eiropas Ekvivalences konvenciju pārskatīšana, galu galā radot jaunu konvenciju, šāda veida pārmaiņu rezultātā Eiropas Ekvivalences konvencijas varētu zaudēt jēgu.
11. Sakarā jaunu neatkarīgu valstu parādīšanos arī UNESCO Eiropas reģions ir pieaudzis. Vispārējās konferences 28. sesijā (1995) Eiropas reģionam piederēja 49 dalībvalstis, kaut arī dažas no šīm valstīm ir pieteikušas savu dalību arī Āzijas un Klusā okeāna reģionos. 1997. gada 11. Aprīlī UNESCO Eiropas reģiona līgumu parakstījušo valstu skaits sasniedza 43.
12. Eiropas Kultūras konvencijas dalībvalstu skaita pieaugums vienlaikus nozīmē, ka vairs nepastāv būtiskas atšķirības starp valstu skaitu, kuras ir iesaistījušās Eiropas Padomes sadarbības programmās izglītībā un kultūrā, un UNESCO Eiropas

reģionu. Galvenā joprojām pastāvošā atšķirība ir tā, ka UNESCO Eiropas reģions ietver arī dažas ārpus Eiropas valstis, tādas kā ASV, Izraēla un Kanāda. Eiropas Padomes ģenerālsekretārs un UNESCO ģenerāldirektors šī iemesla dēļ vienojās par nepieciešamību, ciktāl tas iespējams, koordinēt Eiropas Padomes aktivitātes akadēmiskās atzišanas jomā ar UNESCO Eiropas reģiona aktivitātēm. Jāatzīmē, ka, lielā mērā atkarībā no katras organizācijas sadarbības veida ar bijušās PSRS Kaukāza un Vidusāzijas republikām, atšķirības abu organizāciju sastāvā var atkal pieaugt.

Izmaiņas atzišanas praksē

13. Pēdējās desmitgadēs ar atzišanu saistītās praktiskās darbības ir ievērojami izmainījušās. Ja agrāk ārzemju kvalifikāciju novērtēšana bieži ietvēra mācību plānu un apgūtā materiāla rūpīgu salīdzināšanu ("ekvivalence"), tad tagad uzsvars ir pārbīdījies uz iegūto kvalifikāciju vispārīgāku salīdzinājumu ("atzišana"). Līdzīgi ir kļuvusi manāma tendence izveidot formālus starptautiskus noteikumus, kas regulētu atzišanas procesā lietotās procedūras un kritērijus, nevis uzskaitītu vai definētu šo noteikumu ietvaros atzīstamos grādus un diplomus.

Jaunās konvencijas izstrāde

14. Priekšlikums izveidot vienu kopīgu konvenciju, kura eventuāli varētu aizstāt gan Eiropas Augstākās izglītības konvencijas, gan UNESCO konvenciju par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzišanu Eiropas reģionam piederošajās valstīs, tika iesniegts Pastāvīgās Universitāšu Problēmu Konferences (CC-PU⁴) 16-tajai sesijai (Strasbūrā 1993.gada 24-26. martā). CC-PU šķīta, ka, pirms dot rīkojumu izstrādāt kopējo konvenciju, nepieciešams veikt jaunās konvencijas iespējamības izpēti. CC-PU pasvītroja arī to, cik liela nozīme ir tās dalībai procedūrās, kuru rezultātā tiks pieņemts lēmums izstrādāt jaunu konvenciju, kā arī tās padomdevēja lomai iespējamības izpētes rezultātu izvērtēšanā. CC-PU pozīciju apstiprināja Kultūras Sadarbības Padomes Birojs (CDCC, Strasbūra 12-13. Maijs, 1993). Priekšlikumu veikt kopēju iespējamības izpēti apstiprināja arī UNESCO ģenerālās konferences 27. sesija (Parīze, 1993.gada novembris).
15. Abām Organizācijām savstarpēji vienojoties, iespējamības izpētes provizorisks rezultāti tika iesniegti Eiropas Padomes NEIC⁵ tikla 11. apspriedei (Strasbūra, 1993.gada 24-25 novembris) kā padomdevējam. Virkne NEIC tikla komentāru tika ņemti vērā iespējamības izpētes ziņojuma versijā, kura tika iesniegta izveidotajai ekspertu grupai.
16. Iespējamības izpētes ziņojums (ar atzīmi DECS-HE 94/25) tika iesniegts arī abu Organizāciju kopīgi veidotajai ekspertu grupai (Strasbūra, 3-4. februāris,

⁴ Pārdēvēta par Augstākās izglītības un Zinātnes Komiteju (CC-HER) izmainītajās 1994. gada janvāra Vadlinijās.

⁵ Apvienots ar UNESCO NIB tiklu 1994.gada jūnijā, izveidojot vienotu Eiropas Padomes/UNESCO tiklu - ENIC tiklu (Eiropas nacionālo akadēmiskās atzišanas un mobilitātes informācijas centru tikls).

1994). Eksperti tika izvēlēti atbilstoši to personīgajām spējām, cenšoties ievērot vienlīdzīgas līdzdalības principu. Iespējamības izpētes ziņojumus izskatīja arī Eiropas Augstākās izglītības un zinātnes komitejas padome (Strasbūra, 1994.gada 3-4. februāris), UNESCO reģionālā komiteja (Budapešta, 1994.gada 18. jūnijs) un ENIC tikla apspriede (Budapešta, 1994.gada 19-22. jūnijs), kuras rekomendēja Sekretariātiem, balstoties uz iespējamības izpētes rezultātiem, uzsākt darbu pie konvencijas uzmetuma izstrādes.

17. Iespējamības izpētes ziņojumu apstiprināja UNESCO izpildpadome 1994.gada 2. maijā un Eiropas Padomes ministru komiteja 5.septembrī. Šādā veidā abu organizāciju lēmējinstiūcijas pilnvaroja sekretariātus turpināt darbu pie konvencijas uzmetuma, iesaistot vēl otru ekspertu grupu, bet vēlākos posmos arī visu iespējamo dalībvalstu pārstāvjus. Pirmā ekspertu grupas tikšanās notika UNESCO/CEPES mitnē Bukarestē 1995.gada 9-11 februārī, bet otrā - Strasbūrā 1995.gada 5-7. jūlijā. Neliela darba grupa tika sasaukta Hāgā 1995.gada 15-16. maijā, lai izskatītu Konvencijā ietveramās definīcijas.
18. Starpposma ziņojums par Konvencijas izstrādes gaitu tika izskatīts Eiropas Padomes Augstākās Izglītības un Zinātnes komitejā (CC-HER) (Strasbūra, 1995.gada 29-31. marts) un UNESCO izpildpadomes 147.sesijā (Parīze, 1995.gada oktobris) un UNESCO ģenerālās konferences 28. sesijā (Parīze, 1995.gada oktobris-novembris). Konvencijas teksta uzmetumu Ļubļanā 1994. gada 11-14 jūnijā izskatīja ENIC tikla apspriede.
19. 1995.gada novembrī Konvencijas teksta un Paskaidrojošā ziņojuma uzmetumi tika izsūtīti Eiropas Padomes Augstākās izglītības un Zinātnes komitejas nacionālajām delegācijām un UNESCO Eiropas reģiona komitejai, kopijas nosūtīt ENIC tiklam. Konvencijas uzmetums tika iesniegts izskatīšanai Augstākās izglītības un Zinātnes padomes (Strasbūra, 1996.gada 27-29 marts) un Reģionālās Komitejas (Roma, 1996.gada 16-17. jūnijs) 1996. gada apspriedēm. Redakcijas komisija tikās Parīzē 1996. gada 10-11. jūlijā, lai pārskatītu visus abu Komiteju komentārus, kā arī atsevišķo dalībvalstu individuālos komentārus.
20. Eiropas augstākās izglītības konvenciju potenciālo dalībvalstu pārstāvju konsultatīvā apspriede par augstāko izglītību atbildīgo ministru līmenī notika Hāgā 1996. gada 27-29. novembrī pēc Nīderlandes atbildīgo institūciju ielūguma. Apspriedē piedalījās 46 konvencijas potenciālo dalībvalstu pārstāvji.
21. Konvenciju apstiprināja Diplomātiskajā konverģencē, kas notika Lisabonā 1997. gada 8-11. aprīlī pēc Portugāles atbildīgo institūciju ielūguma./ Konferencē piedalījās 44 delegācijas.

Konvencijas nosaukums

22. Termiņš "kvalifikācijas, kas saistītas ar augstāko izglītību" konvencijas nosaukumā ietver gan tās kvalifikācijas, kas iegūtas augstākās izglītības rezultātā, gan tās kvalifikācijas, kas nodrošina tiesības stāties augstskolā.

23. Termins “Eiropas reģions” pasvītro, ka, kaut arī Eiropa ir šīs konvencijas galvenais darbības lauks, noteiktas valstis, kuras ģeogrāfiski neatrodas Eiropas kontinentā (bet kuras pieder UNESCO Eiropas reģionam un/vai ir parakstījušas UNESCO Eiropas reģiona konvenciju), tiks uzaicinātas uz šīs konvencijas parakstīšanai sasaukto diplomātisko konferenci un tādējādi pieder pie potenciālajām dalībvalstīm.
24. Konvencija ietver kvalifikāciju novērtējumu augstākajā izglītībā ar mērķi pieņemt atzišanas lēmumu vai citā nolūkā. Tā kā „atzišana” ir pamata koncepcija abās iepriekšējās konvencijās un esošajā, tika uzskatīts, ka šis termins ir jāsauglabā konvencijas nosaukumā.
25. Ņemot vērā Konvencijas oficiālā nosaukuma garumu un lai pateiktos Portugāles valstībai par ielūgumu sarīkot diplomātisko konferenci galvaspilsētā, tika izteikts priekšlikums turpmāk Konvenciju neformāli dēvēt par „Lisabonas atzišanas konvenciju”.

I sadaļa. Definīcijas

I. Pants.

Definīcijas Konvencijas I sadaļā ir paredzētas tikai šīs konvencijas mērķiem un tām nav tālākas izmantošanas nolūku. Konkrēti, tās nekādā veidā neizmaina tās definīcijas, kuras starptautiskās organizācijas un valstis izmanto savās iekšējās administratīvajās sistēmās un likumos.

Ir mēģināts aprobežoties tikai ar Konvencijas galveno jēdzienu definīcijām, nedefinējot tos jēdzienus, kuri Konvencijā nav izmantoti vai arī kuriem Konvencijā ir tikai otršķirīga nozīme pat tad, ja tiem vispār ir liela loma augstākās izglītības kontekstā.

Pamatpieeja definējot jēdzienus ir tāda, ka tiek definēts tikai pats vispārīgākais no vairākiem līdzīgiem jēdzieniem. Tā, piemēram, ir definēts jēdziens *kvalifikācija*, jo tas ir izvēlēts par pašu vispārīgāko, kamēr *grādi*, *diplomi* un *tituli* tika uzskatīti par *kvalifikācijas* veidiem un kā tādi tie ir uzskaitīti Paskaidrojošā ziņojuma tekstā.

Tiesības stāties augstskolā (augstākajā izglītībā)

Jēdzieni “Tiesības stāties (augstskolā)” un “uzņemšana (augstskolā)” ir atšķirīgi, taču tie ir savā starpā saistīti. Savā veidā tie apzīmē atšķirīgus etapus vienā un tajā procesā - ceļā uz līdzdalību augstākajā izglītībā. Tiesības stāties ir nepieciešams, bet ne vienmēr pietiekams nosacījums uzņemšanai augstskolā. Tālākos norādījumus varētu izstrādāt kompetentas iestādes nacionālajā līmenī.

Jēdziens “tiesības tikt uzņemtam” saistās ar pretendenta kvalifikāciju novērtēšanu nolūkā novērtēt, vai tās atbilst *minimālajām* prasībām, lai iesaistītos augstskolas studijās. Tiesības tikt uzņemtam ir atšķirīgas no uzņemšanas, ar ko saprot individa konkrētu iesaistīšanos attiecīgajā augstākās izglītības programmā.

Uzņemšanas sistēmas var būt *atvērtas*, t.i. tādas, kurās tiek uzņemti visi kandidāti, kas izpilda uzstādītās prasības, vai *selektīva*, t.i. tiek noteikts ierobežots vietu vai uzņemamo kandidātu skaits. Tādējādi jēdzieni *tiesības stāties un uzņemšana* pārklājas. *Selektīvā uzņemšanas sistēmā* tomēr tiesības stāties nozīmē tiesības piedalīties uzņemšanas konkursā, jeb, citiem vārdiem, piederību tam kvalificēto kandidātu kopumam, no kura tiek atlasīti ierobežotajā vietu skaitā uzņemamie. Tādējādi selektīvā uzņemšanas sistēmā zināms skaits kvalificētu kandidātu, kuri ir ieguvuši tiesības stāties augstskolā, tomēr faktiski netiek uzņemti, t.i. tiem faktiski nav ļauts iesaistīties studijās konkrētajā augstākās izglītības programmā.

Pastāv vairākas atšķirīgas selektīvās uzņemšanas sistēmas, no kurām divas izplatītākās ir *numerus clausus* sistēma un sistēma, kurā atlase ir konkrētās augstākās mācību iestādes ziņā. Konkrētā valstī uzņemšana var būt selektīva visās augstākās izglītības iestādēs vai arī dažās iestādēs atvērta, bet citās - selektīva. Konkrētā mācību iestādē, savukārt, uzņemšana var būt selektīva visās vai tikai daļā programmu, turklāt dažādās programmās var tikt izmantoti atšķirīgas uzņemšanas sistēmas vai uzņemšanas kritēriji. Brīvo vietu skaits konkrētajā programmā, kā arī uzņemšanas prasības var laika gaitā mainīties.

Vairums valstu attiecībā uz *tiesībām stāties un uzņemšanu* ir izveidojušas tādu politiku, lai palielinātu piedalīšanos kvalitatīvā augstākajā izglītībā. Šīs politikas mērķi ir palielināt un paplašināt studējošo skaita īpatsvarus, palielināt studējošo saglabāšanos tālākos studiju posmos un to pāreju starp dažādām augstskolām, īpaši attiecībā uz tām sociālajām grupām, kas mazāk pārstāvētas augstākajā izglītībā.

Uzņemšana (augstākās izglītības iestādēs un programmās)
(skat. "tiesības stāties augstskolā").

(Iestāžu un programmu) vērtēšana

Vērtēšana var tikt veikta iestādei kopumā vai arī vienai vai vairākām tās programmām. Abos gadījumos vērtēšanas mērķis ir konstatēt, vai iestāde vai programma atbilst standartiem, kas konkrētajā valstī izvirzīti augstākās izglītības iestādēm un programmām. Vairumā gadījumu vērtēšanu veic, lai noskaidrotu, vai iestāde vai programma atbilst pieprasītajiem *minimālajiem* standartiem. Atkarībā no nacionālās politikas augstākajā izglītībā, dažos gadījumos vērtēšana tiek veikta, lai sarindotu augstākās izglītības iestādes vai programmas pēc to kvalitātes, vai arī, lai konstatētu, vai iestādes darba rezultāti sasniedz standartus, kas augstāki par minimālajiem. Konvencija nav jāsaprot kā pievēršanās vienam noteiktam vērtēšanas politikas paveidam.

Vērtēšanas metodika un procedūra dažādās valstīs var būt atšķirīga, tāpat kā var atšķirties augstākās izglītības iestādēm un programmām piemērojamie standarti. Dalībvalstīm šī iemesla dēļ ir jāinformē pārējās dalībvalstis par saviem vērtēšanas kritērijiem un procedūrām, kā arī par novērtēšanas rezultātiem, sk. VII Sadaļu. Kā viena no sastāvdaļām vērtēšanā var būt tiklab iestādes pašnovērtējums, kā ārējais novērtējums. Ja tiek izmantota ārēja novērtēšanas iestāde, tās līdzdalība var būt dažāda.

Saskaņā ar tradīcijām, Eiropā kvalitāte tiek uzturēta caur valsts augstākās izglītības sistēmu, kurā atbilstošā ministrija un parlaments uzrauga autonomu augstākās izglītības iestāžu kvalitāti, ieskaitot izglītības programmu un akadēmiskā personāla kvalitāti. Šī uzraudzība ir saistīta ar *iestāžu un programmu kvalitātes vērtēšanu* (konvencijas tekstā lietota kā vispārīgais jēdziens), taču tās viena otru neaizstāj. Daži iestāžu un programmu novērtējuma piemēri ir šādi:

- “akadēmiskais audits”, ko veic Augstākās Izglītības Kvalitātes Padome (HEQC) un “novērtējums”, ko veic Augstākās Izglītības Finansēšanas Padome (HEFC) (Apvienotā Karaliste);
- “akreditācija” (ASV, vairākās Eiropas valstīs tiek pārdomāta ieviešanas iespēja);
- “valuation par le Comit, National d’évaluation (CNE)” (Francija);
- “visitatiecommissies”, ko organizē VSNU (Nīderlandes Universitāšu Asociācija) un *Hoger Beroepsondervijs (HBO) - Raad* (augstākās arodizglītības padome) (Nīderlande).

Vērtēšana var iemiestoties darbībā, kas virzīta uz kvalitātes nodrošināšanu vai arī uz kvalitātes novērtēšanu, kuras tiek realizētas atšķirīgos veidos. Konvenciju nevajag izprast tā, ka noteiktam kvalitātes nodrošināšanas mehānismam vai metodikai būtu dota priekšroka, nedz arī, ka lielāka nozīme tiktu piešķirta novērtējumam un kvalitātes nodrošināšanai iestāžu līmenī.

Šis Konvencijas kontekstā augstākās izglītības iestāžu un programmu novērtējums attiecas uz vērtēšanu vietējā līmenī – t.i. vērtēšanu veic valsts, kuras augstākās izglītības sistēmai pieder augstākās izglītības iestāde vai programma, kompetentā iestāde.

(Individuālu kvalifikāciju) vērtējums

Individuālu kvalifikāciju vērtējums ir rakstisks novērtējums vai slēdziens par izskatāmajām kvalifikācijām, kurš var tikt izsniegts visai atšķirīgiem mērķiem, sākot no formālas atzišanas līdz neformālam paziņojumam par to “ko vērtas ir šīs kvalifikācijas” bez tālāka mērķa. Vērtējums var būt pieejams kompetentām iestādēm, izskatāmo kvalifikāciju īpašniekam, un/vai citām ieinteresētajām pusēm neatkarīgi no tā, vai ir nepieciešams formāls lēmums par atzišanu, un saskaņā ar nacionālajiem likumiem slepenības un personālās informācijas konfidencialitātes saglabāšanas jomā. Vērtējumu var izsniegt augstākās izglītības iestādes, aģentūras un kompetentas iestādes.

Šis Konvencijas kontekstā, individuālo kvalifikāciju novērtējums attiecas uz kvalifikāciju vērtēšanu starptautiskā līmenī, t.i. kvalifikācijas vērtējums ar mērķi noteikt tās vērtību Pusē, kas nepārstāv to izglītības sistēmu, kas ir izsniegusi kvalifikāciju.

Kompetenta atzišanas iestāde

Šī definīcija attiecas īpaši uz “kompetentu atzišanas iestādi”. Ir iespējamas citas iestādes, kuru kompetencē ir citas augstākās izglītības daļas.

Kompetentā atzišanas iestāde var būt ministrija, cita valdības iestāde vai aģentūra, pusoficiāla aģentūra, augstākās izglītības iestāde, profesionālā asociācija vai cita iestāde, kam oficiāli uzlikts par pienākumu attiecīgos gadījumos pieņemt formālus un saistošus lēmumus par ārvalstu kvalifikāciju atzišanu. Šādas iestādes kompetence var

aptvert lēmumu pieņemšanu visos atzišanas gadījumos vai arī var būt ierobežota. Daži iespējamie piemēri:

- atzišana tikai vienas augstākās mācību iestādes robežās;
- atzišana, kas aprobežojas tikai ar vienu augstākās izglītības veidu;
- atzišana tikai akadēmiskiem mērķiem;
- atzišana tikai nodarbinātības mērķiem.

Šīs definīcijas izpratnē “kompetence” nozīmē likumīgu varu pieņemt noteikta veida lēmumus vai veikt noteikta veida darbības; tā neattiecas uz “kompetenci” zināšanu nozīmē. Daudzām iestādēm var būt zināšanas kvalifikāciju atzišanas jomā bez “kompetences” juridiskā nozīmē.

Augstākā izglītība

Jēdzieni *augstākā izglītība*, *augstākās izglītības iestāde* un *augstākās izglītības programma* ir savstarpēji saistīti, tādēļ to definīcijas un apraksti Paskaidrojošajā Ziņojumā jāskata kopējā kontekstā.

Augstākā izglītība balstās uz kompetences, zināšanu un prasmju līmeni, ko parasti iegūst vidējās izglītības rezultātā, taču šādu kompetenci, zināšanas un prasmes ir iespējams iegūt arī pašmācības ceļā, darba un dzīves pieredzē. Lielajam vairumam studentu šāda kompetence, zināšanas un prasmes tomēr ir iegūtas formālas vidējās izglītības rezultātā.

Ir svarīgi pasvītrot, ka augstākā izglītība nevis “nāk vēlāk” par vidējo izglītību laika nozīmē, bet gan balstās uz kompetences, zināšanu un prasmju līmeni, kurš tiek normāli sasniegts vidējā izglītībā. Lai gan augstākā izglītība parasti tiek piedāvāta, apgūstot augstākās izglītības programmas augstākās izglītības iestādēs, noteikti jāatzīmē, ka augstākās izglītības iestādes var sniegt arī tādus studiju kursus, kuri nav augstākās izglītības līmenī un kurus tādēļ nepieskaita augstākajai izglītībai. Attiecīgi, tādas iestādes, kuras nepieder attiecīgās Dalībvalsts augstākās izglītības sistēmai, dažos gadījumos var piedāvāt augstākās izglītības programmas. Šādi studiju kursi var, piemēram, tikt īpaši izveidoti tādām grupām, kuras atšķiras no iestādes parastā kontingenta.

Šā līmeņa definīcija un, secīgi, pašas augstākās izglītības, kā arī augstākās izglītības iestādes un augstākās izglītības programmas definīcijas dažādās valstīs var nedaudz atšķirties. Attiecīgi, jēdziens par augstākās izglītības iestādi arī var atšķirties. Tā, piemēram, dažās valstīs medmāsu izglītība tiek pieskaitīta augstākajai izglītībai, kamēr citās tā ir attiecināta uz pēcvidusskolas izglītību, nepieskaitot to augstākajai. Kaut arī augstākās izglītības definīcijai var dot vispārējas nostādnes, tomēr augstākās izglītības precīzo definīciju šajā Konvencijā nevar nošķirt no Konvencijas Dalībvalstīs izmantotās nacionālās prakses. Šī iemesla dēļ nav obligāti, ka konkrēts studiju kurss vai programma, kura vienā valstī atbilst augstākās izglītības definīcijai, atbildīs augstākās izglītības definīcijai arī citās Dalībvalstīs.

Augstākās izglītības iestāde

Augstākās izglītības programma ir studiju kurss vai studiju kursu kopums, kura komponenti saskaņīgi atbilst cits citam un balstās cits uz citu, kopā nodrošinot studentam augstākās izglītības kvalifikāciju. Parasti tā ir veidota vienā disciplinā, piem. bioloģijā, datorzinātnē vai vēsturē. Dažās valstīs, savukārt, programmas ir fokusētas uz 2 vai vairāk priekšmetiem, piem. vācu *Magister Artium* vai norvēģu *cand. mag.* Katra augstākās izglītības programma var būt plaši vai šauri definēta, piem. tiesību zinātnēs vai starptautiskajās autortiesībās. Tā var būt vai nebūt virzīta uz konkrētām profesionālām kompetencēm no vienas puses un vai uz kvalifikāciju vispārējā akadēmiskā jomā no otras puses.

Augstākās izglītības programmas parasti, taču ne absolūti vienmēr, tiek pasniegtas augstākās izglītības iestādēs, kuru lielākā daļa piedāvā vairākas programmas. Kamēr “programma” norāda studiju akadēmisko nozari un prasības, “iestāde” apzīmē organizatorisko struktūru, kas radīta augstākās izglītības nodrošināšanai. Viens augstākās izglītības iestāžu veids ir universitātes, kuras raksturo mērķis veikt mācību un zinātnisko darbību plašā disciplīnu klāstā un dažādos līmeņos. Citās augstākās izglītības iestādēs var būt šaurāks augstākās izglītības programmu loks ar konkrētu mērķi sniegt studentiem konkrētu profesionālo kompetenci, vai tām var būt augstākās izglītības programmas galvenokārt vienā vai arī ierobežotā akadēmisko jomu skaitā. Neuniversitātes augstākās izglītības iestāžu nosaukumi un organizatoriskie modeļi, tāpat kā to piedāvātais apmācības priekšmetu veids un klāsts no iestādes uz iestādi vai arī starp dažādām valstīm var ievērojami atšķirties. Daži neuniversitātes augstāko mācību iestāžu piemēri ir *Fachhochschulen*, *foiskola*, *institutos politechnicos*, *hogescholen*, *colleges un statlige høgskoler*.

Lai kāda iestāde vai programma tiktu uzskatīta par augstākās izglītības iestādi vai programmu šīs Konvencijas izpratnē, attiecīgās Dalībvalsts kompetentajām varas iestādēm tā jāatzīst par piederīgu šīs valsts augstākās izglītības sistēmai. Skat. arī “Vērtēšana, iestādes un programmas” un VIII Sadaļu.

Augstākās izglītības programma

(skat. “augstākās izglītības iestāde”).

Studiju periods

Studiju perioda definīcija pasvītro to, ka elementiem, kas veido studiju daļu, neatkarīgi no tā, lielu vai mazu, kopā jāveido augstākās izglītības programma. Tie nedrīkst būt bez atbilstības attiecīgajai programmai nejausi izvēlēti elementi. Lai studiju periodi tiktu atzīti, tiem jābūt dokumentētiem attiecīgajā augstākās izglītības iestādē, kurā tie ir apgūti un novērtēti. Studiju periodi bieži, taču ne vienmēr, tiek apgūti organizētu studentu mobilitātes programmu ietvaros. Studiju perioda laikā sekmīgi apgūtais darba apjoms var tikt izteikts kredītu veidā. Iegūtos kredītus var pārskaitīt uz citu augstāko mācību iestādi.

Kvalifikācija

Augstākās izglītības kvalifikācija

Kvalifikācija, kas dod tiesības stāties augstskolā

Uz Konvenciju attiecas divu veidu kvalifikācijas:

- a) Augstākās izglītības kvalifikācijas;
- b) Kvalifikācijas, kas dod tiesības stāties augstskolā.

Abi kvalifikāciju veidi ir ietverti terminā *ar augstāko izglītību saistītas kvalifikācijas*, sk. Konvencijas nosaukums.

Konvencijas izpratnē *augstākās izglītības kvalifikācija* ir jebkurš dokuments, kas apliecina augstākās izglītības programmas sekmīgu pabeigšanu. *Kvalifikācija*, kas dod *tiesības stāties augstskolā* ir jebkurš dokuments, kurš apliecina tādas programmas sekmīgu pabeigšanu, kura attiecīgajā Dalībvalstī principā dod beidzējam tiesības iesaistīties augstākajā izglītībā. Ir atzīmēts, ka atsevišķās valstīs noteiktas ārpusizglītības kvalifikācijas var dot tiesības iestāties augstskolā, sk. IV.8. pantu par netradicionālajām kvalifikācijām. Netradicionālās kvalifikācijas šīn definīcijā netiek ietvertas *kvalifikācijas* jēdzienā.

Ir ņemts vērā arī, ka *kvalifikācija* vienlaikus nozīmē arī kompetenci, zināšanas un prasmes, kas iegūtas attiecīgās programmas ietvaros, turklāt šīs kompetences, zināšanu un prasmju reāla iegūšana ir tā, kas padara iespējamu dokumenta izsniegšanu. Konvencija tomēr attiecas uz dokumentētās kompetences, zināšanu un prasmju atzīšanu, negriežoties pie šādas kompetences, zināšanu un prasmju atkārtotas novērtēšanas. Atsevišķi gadījumi, kuros šāda dokumentācija nav iespējama, ir apskatīti šīs Konvencijas VII Sadaļā.

Kvalifikācija ir tālāk izmantota, lai apzīmētu jebkuru dokumentu, kas apliecina pilnībā pabeigtas programmas, bet ne tās daļas, sekmīgu pabeigšanu. Pabeigtās programmas garums un saturs dažādās valstīs, dažādās iestādēs un dažādās programmās var būtiski atšķirties. Studiju periodi un kredīti netiek ietverti kvalifikācijas definējumā, jo abi šie jēdzieni apzīmē studiju programmas lielāku vai mazāku daļu, bet ne studiju programmu kā tādu. Jāievēro, ka studiju posms, kas vienā noteiktā Dalībvalstī tiek uztverts kā noteiktas kvalifikācijas sastāvdaļa, var netikt tā uztverts visās pārējās dalībvalstīs, jo studiju programmu uzbūve dažādās valstīs un dažādās augstākās izglītības iestādēs var atšķirties.

Augstākās izglītības kvalifikācijām dažādās valstīs un dažādos līmeņos ir visdažādākie nosaukumi, kā piem. "diploms", "grāds", "nosaukums" (tituls) un "sertifikāts" vai ekvivalenti nosaukumi citās valodās. Jāatzīmē, ka šie piemēri nav augstākās izglītības kvalifikāciju pilns saraksts un ka arī to izkārtojuma nav nozīmes. Augstākās izglītības kvalifikāciju līmeņu skaits dažādās valstīs un augstākās izglītības veidos var atšķirties. Konkrētā augstākās izglītības kvalifikācija var nodrošināt tiesības uz virkni dažādu darbību gan augstākās izglītības sistēmas iekšienē vai ārpus tās, piem., uz tālākām studijām vai algotu darbu. Dalībvalstīm jāsniedz informācija par savām augstākās izglītības kvalifikācijām, ieskaitot kvalifikāciju nosaukumus oriģinālvalodā un kvalifikāciju iegūšanas nosacījumus.

Atzišana

Atzišana ir individuālo kvalifikāciju novērtējuma veids. Novērtējums kā tāds var būt jebkāda veida slēdziens par ārzemju kvalifikācijas vērtību, atzišana attiecas uz kompetentas iestādes formālu slēdzienu, kurā noteikta izskatāmās kvalifikācijas vērtība, norādot iespējamās tiesības, ko tā piešķir atzišanai iesniegtās kvalifikācijas īpašniekam. Tā, piemēram, kvalifikācija var tikt atzīta nolūkā turpināt studijas noteiktā līmenī (piem., doktorantūrā), titula lietošanai vai algotai profesionālai darbībai, sk. VI sadaļu.

Prasības

Vispārējās prasības

Jēdzieni “vispārējās prasības” un “konkrētās prasības” ir savstarpēji saistīti un jāskata kopējā kontekstā.

Vispārējās prasības izsaka tos nosacījumus, kas jāizpilda visiem kandidātiem noteiktā kategorijā, piem., visiem kandidātiem uzņemšanai augstākajā izglītībā, vai visiem doktora grāda kandidātiem. Pirmajā gadījumā vispārējās prasības var būt vidējās izglītības apgūšana. Dažās valstīs eksistē izņēmumi no šiem vispārējiem nosacījumiem, piemēram, uzņemšana uz dzīves pieredzes, darba pieredzes vai citu netradicionālo kvalifikāciju pamata (sk. IV.8. pantu). Otrajā gadījumā vispārējais nosacījums varētu būt doktorantūras līmeņa kursu apgūšana un doktora disertācijas uzrakstīšana uz patstāvīgu pētījumu pamata.

Specifiskās prasības ietver nosacījumus, kuri kandidātiem jāizpilda, lai tie tiktu uzņemti konkrētās augstākās izglītības programmās. Parasti specifiskās prasības ir papildus vispārīgajām prasībām. Specifiskās prasības var būt visai dažādas. Kā specifisko prasību piemēru varam minēt kompetences nosacījumus noteiktās priekšmetu grupās (piem., matemātikā, dabaszinātnēs vai svešvalodās), kuriem jābūt izpildītiem vidējās izglītības kvalifikācijā vai iestājpārbaudījumos. Kā vēl vienu piemēru var minēt prasību sasniegt noteiktu vidējo atzīmi vidusskolas beigšanas kvalifikācijā. Vispārējās un specifiskās prasības ir minētas IV un VI sadaļās. Tiek pieminēts, ka godīga atzišana attiecas gan uz vispārējām, gan specifiskajām prasībām.

Specifiskās prasības

(skat. “vispārējās prasības”).

II sadaļa. Valsts pārvaldes iestāžu kompetences

II.1.pants

Šajos pantos aprakstīta nacionālo valsts pārvaldes iestāžu un atsevišķi augstākās izglītības iestāžu atšķirīgā kompetence tajā jomā, ko aptver Konvencija, kā arī Dalībvalstu pienākumus attiecībā uz dažādajām kompetences kategorijām. Šis pants nosaka Pušu pienākumus, ko nosaka noteikti Konvencijas paragrāfi.

Šis pants cenšas kompensēt līdzsvara trūkumu starp saistībām, kuras jāuzņemas tādām valstīm, kurās atzišanas jautājumi ir valsts iestāžu kompetencē un tādām, kurās šī

kompetence pieder augstākās izglītības iestādēm. Ņemot vērā ierobežoto jurisdikciju valstīs, uz kurām tas attiecas, šis pants uzliek šo valstu valsts pārvaldes orgāniem papildus saistības nodrošināt, lai informācija par Konvencijas nosacījumiem tiktu novesta līdz visām augstākās izglītības iestādēm to teritorijās un stimulēt Konvencijas nosacījumu ievērošanu. Uzmanība tiek vērsta arī uz ENIC centru lomu šādas informācijas izplatīšanā.

II.2. pants

Veidots pēc ETS No32 Eiropas konvencijas par Universitātes kvalifikāciju akadēmisko atzīšanu (1959) 9.a. panta, šis pants formulē principu, ka pašreizējā konvencija neietekmēs eksistējošos divpusējās vai daudzpusējās konvencijas vai līgumus starp Dalībvalstīm, nedz arī darbosies pret šādu konvenciju vai līgumu noslēgšanu starp Dalībvalstīm nākotnē. šādu nolīgumu piemērus var atrast, piemēram, Eiropas Savienības vai Ziemeļvalstu Ministru Padomes ietvaros.

III sadaļa. Iesniegumu izskatīšanas pamatprincipi par kvalifikāciju atzīšanu

III.1. pants

Šis pants nosaka Pušu pienākumu nodrošināt visu citā Valstī apgūto vai piešķirto studiju, kvalifikāciju, sertifikātu, diplomu vai grādu atzīšanas pieteikumu godīgu novērtējumu. Novērtējums tiek dots pēc individuāla pieteikuma un attiecas uz pieteikumā iekļautajām kvalifikācijām. Var pieprasīt, lai atzīšanas pieteikumu iesniedzēji piestāda savu kvalifikāciju dokumentālus pierādījumus. Novērtējuma forma var būt gan rekomendācija, gan arī kompetentas iestādes formāls lēmums par kvalifikācijas atzīšanu.

Novērtējums balstās uz adekvātu ekspertīzi un skaidri pārredzamām novērtēšanas procedūrām un kritērijiem, un tam jābūt pieejamam par saprātīgu maksu un saprātīgā laika periodā. Galvenā loma šādu novērtējumu nodrošināšanā varētu būt nacionālajiem informācijas centriem (sk. IX sadaļu).

Pants tālāk nosaka Pušu atbildību nodrošināt, lai novērtējums pamatotos uz nediskriminējošu pieeju. Atzīšanu nedrīkst atteikt tikai tā iemesla dēļ vien, ka tā ir ārzemju un nevis nacionālā⁶, turklāt nedrīkst ņemt vērā ar akadēmiskiem nopelniem nesaistītus apstākļus. Tā, piemēram, kvalifikāciju atzīšanu vēsturē vai svešvalodā nedrīkst atteikt tikai tādēļ vien, ka tā ir izsniegta noteiktā valstī vai arī tās īpašnieka izcelsmes vai pārliecības dēļ. Šajā kontekstā ir jāpasvīturo, ka Konvencija attiecas uz visām kvalifikācijām, kas iegūtas vienā vai vairākās Pusēs, tās pielietošana neaprobežojas tikai ar šo valstu pilsoņiem vai pastāvīgajiem iedzīvotājiem.

Ir jāatzīmē, ka tiesības uz godīgu atzīšanu nav tiesības uz atzīšanu par katru cenu un jebkuros apstākļos. Godīguma jēdziens attiecas uz atzīšanas procedūru un kritērijiem. Lēmums neatzīt kvalifikāciju apmierina pieprasītāja tiesības uz godīgu atzīšanu, ja novērtēšanas procedūra un izmantotie kritēriji ir bijuši godīgi.

⁶ sk. Pirmā Deklarācija, 1.2.

III.2. pants

Šis pants pasvītro to, cik svarīgi ir ieviest atbilstošas procedūras darbībai ar kvalifikāciju atzišanas pieteikumiem. Šīs procedūras tiek lietotas novērtējot vienā no Pusēm izsniegtās kvalifikācijas neatkarīgi no tā, vai konkrētā kvalifikācija galu galā tiek atzīta vai nē. Šī norma pamatojas uz principu, ka iestādei, kura izskata diplomatzīšanas pieteikumu, ir uzskatāmi jāparāda, ka pieteicējs neatbilst prasībām, kādas ir izvirzītas atzišanai; bet pieteicējam/pieteicējai nav jāpierāda, ka viņa kvalifikācija atbilst tās valsts standartiem, kurā atzišana tiek prasīta.

Pieteicējam jābūt informētam par to, kā notiks viņa pieteikuma vērtēšana. Procedūrām jābūt saskaņotām - ja atzišana kādā valstī ir atsevišķu augstskolu kompetencē, tad nedrīkst pieļaut, ka atzišanas pieteikumi vienas un tās pašas valsts dažādās augstskolās tiek izskatīti ļoti atšķirīgi. ENIC tīklu varētu aicināt izstrādāt labas prakses kodeksu ārzemju kvalifikāciju atzišanai un atsevišķajiem nacionālajiem ENIC centriem varētu būt liela loma informācijas izplatīšanā par labu praksi attiecīgās valsts augstskolu un citu kvalifikāciju atzišanā iesaistītu iestāžu starpā.

III.3. pants

Pants pasvītro pieteicēja primāro atbildību par viņa/viņas kvalifikācijas novērtēšanai nepieciešamās informācijas piestādīšanu. Šo saistību neatņemama sastāvdaļa ir pienākums piestādīt šādu informāciju "pēc labākās sirdsapziņas" t.i. piegādāt pareizu un patiesu informāciju, patvaļīgi neizlaist daļu būtiskas informācijas, nepiestādīt viltotu vai maldinošu informāciju.

Šis pants pasvītro arī mācību iestāžu pienākumu nodrošināt visu nepieciešamo informāciju to kādreizējiem audzēkņiem, citu valstu augstskolām vai valsts iestādēm, kurās tie ir griezušies ar atzišanas pieteikumu, lai būtu iespējams novērtēt mācību iestādē iegūto kvalifikāciju. Termins "mācību iestādes" šeit nozīmē gan augstākās mācību iestādes, gan arī tās mācību iestādes, kuru izsniegtās kvalifikācijas dod tiesības stāties augstskolā. Tiek ņemts vērā, ka dažās Pusēs informācija var tikt nosūtīta uz kādu citu iestādi tikai pēc paša pieteicēja pieprasījuma.

Šāda informācija var ietvert izrakstus no atbilstošajiem mācību iestādes dokumentiem, informāciju par noklausītajiem kursiem un iegūtajiem rezultātiem. Šis Pants, ņemts kopā ar III.1. Pantu, pasvītro arī Pušu saistību likt savām mācību iestādēm par pienākumu sniegt šādos gadījumos pieprasīto informāciju. Piemēram, Puses vai Pušu izglītības iestādes nedrīkst atteikties izpaust šādu informāciju politisku, reliģisku, finansiālu vai citu iemeslu dēļ. Jautājums par to, kā saprast "saprātīgu laika intervālu" ir aplūkots III.5. pantā tālākajā tekstā.

III.4. pants

Šis pants pasvītro to, cik būtiski ir padarīt akadēmiskajai sabiedrībai un īpaši akadēmiskās atzišanas ekspertiem un izglītības dokumentu novērtētājiem citās Pusēs saprotamas augstākās izglītības sistēmas, kā arī to izglītību, kas dod tiesības stāties augstskolā. Pants pasvītro Pušu atbildību par adekvātas informācijas sniegšanu par savām izglītības sistēmām. Galveno lomu šādas informācijas piestādīšanā jāspēlē Nacionālajiem akadēmiskās atzišanas un mobilitātes informācijas centriem (sk. IX un X Sadaļas.).

III.5. pants

Pieteicēja tiesības saņemt atbildi saprātīgā laika intervālā ir viens no labās prakses centrālajiem jēdzieniem, turklāt tās ir īpaši nozīmīgas tiem pieteicējiem, kuri lūdz kvalifikācijas atzišanu, lai turpinātu studijas, vai arī, lai izmantotu savas kvalifikācijas algotā darbā. Ja atzišanas pieteikums tiek noraidīts, tad, nolūkā kvalificēties, šādiem pieteicējiem var nākties apgūt papildus izglītību. Ja lēmums par viņu kvalifikāciju atzišanu tiek būtiski aizkavēts, pieteicēji var būt spiesti uzsākt šādu izglītību, lai novērstu turpmākas kavēšanās, kaut gan var izrādīties, ka jautājums par atzišanas pieteikumu beigu beigās tiek izlemts viņiem par labu. Puses tiek aicinātas publiski paziņot, ko tās saprot ar “saprātīgu laika intervālu” šīs Konvencijas III.4. un III.5. pantu nozīmē. Šajā sakarā tiek atgādināts, ka Eiropas Savienības Vispārējās direktīvās par profesionālo atzišanu (Padomes direktīvas No 89/48/EEC un 92/51/EEC) ir noteikts četru mēnešu termiņš, kurā jādod lēmums par profesionālo atzišanu.

Ir skaidri noteikts, ka “saprātīgais laika intervāls” tiek skaitīts no tā brīža, kad pieteicējs ir piedāvājis visu nepieciešamo informāciju lēmuma pieņemšanai konkrētajā gadījumā. Tiek saprasts, ka iestādei, kas veic novērtēšanu, saprātīgā laikā pēc pieteikuma saņemšanas iestādē ir jāizsniedz visi papildinformācijas pieprasījumi un ka šiem papildinformācijas pieprasījumiem ir jābūt pamatotiem un tie nedrīkst kalpot vienīgi mērķim izvairīties no lēmuma pieņemšanas vai arī to novilcināt.

Kamēr lēmumam par labu pieteicējam nav jābūt īpaši pamatotam, ja lēmums ir pieteicējam par sliktu, tad iemesli ir jānorāda. Norma, ka kvalifikāciju novērtējošās iestādes pienākums ir uzskatāmi demonstrēt, ka pieteicējs neatbilst prasībām, kādas ir izvirzītas atzišanai (sk. III.2.pantu), ir cieši saistīta ar pieteicēja tiesībām uz apelāciju nelabvēlīga lēmuma gadījumā. Šādas apelācijas kārtība un procedūras ir katrā valstī spēkā esošās likumdošanas ziņā, tomēr uz apelāciju izskatīšanas mehānismu attiecas tās pašas prasības pēc pārredzamības, saskaņotības un atbilstības, kādas tiek piemērotas sākotnējam pieteikuma izskatīšanas procesam. Ir jābūt pieejamai informācijai par iespējamajiem apelācijas ceļiem un laika ierobežojumiem šādai apelācijai. Gadījumos, kad pieteicējs varētu iegūt atzišanu, nokārtojot papildus eksāmenus vai veicot citus pasākumus, viņam jādod visa atbilstošā informācija.

IV sadaļa. Tādu kvalifikāciju atzišana, kuras dod tiesības stādies augstskolā

IV.1. pants

Šis pants attiecas uz *vispārējām* prasībām, kas jāizpilda, lai iegūtu tiesības stāties augstskolā, nevis uz prasībām, lai iegūtu tiesības stāties tikai noteiktos augstākās izglītības tipos vai programmās, sk. IV.2. pantu. Konvencijas pamatprincips ir tāds, ka kvalifikācijām, kas dod tiesības stāties augstskolā vienā no Pusēm, jādod tādas pašas tiesības arī citās Pusēs. Tiek atgādināts, ka *tiesības stāties augstskolā* nozīmē pieteicēja kvalifikāciju novērtēšanu nolūkā konstatēt, vai viņš/viņa atbilst vispārējām dalībai augstākajā izglītībā izvirzītajām prasībām, bet viņa konkrētā iespēja piedalīties augstākajā izglītībā var būt atkarīga no brīvo vietu skaita (*uzņemšana*). Tiesības stāties augstskolā tādēļ ir pirmais solis ceļā uz augstākās izglītības studijām. Dažos

gadījumos tiesības iestāties augstskolā automātiski nozīmē arī uzņemšanu, taču parasti uzņemšana ir otrais solis ceļā uz augstākās izglītības studijām, turklāt ne visi gribētāji, kam ir tiesības stāties augstskolā, patiešām tiks uzņemti, sk. jēdzienu *tiesības stāties augstskolā un uzņemšana* definīcijas I Sadaļā.

Puse tomēr var atteikt atzišanu, ja tā var uzrādīt, ka pastāv būtiskas atšķirības starp vispārīgajām prasībām, kas tajā jāizpilda, lai iegūtu tiesības uzņemšanai augstskolā, un prasībām tajā Pusē, kurā attiecīgā kvalifikācija ir iegūta. Šādas atšķirības var attiekties uz pamata un vidējo izglītību, piemēram,

- atšķirība starp vispārējo vidējo un specializēto tehnisko izglītību;
- mācību ilguma atšķirība, kas burtiski ietekmē mācību programmas saturu;
- atsevišķu priekšmetu, piem., neakadēmisku priekšmetu, klātbūtne, iztrūkums vai apjoms;
- atšķirība virzībā, piem., atšķirība starp programmu, kas veidota galvenokārt iestājai augstākajā izglītībā un programmu, kas veidota galvenokārt, lai sagatavotos darba dzīvei.

Kā vispārīgs likums, valstis tiek aicinātas, novērtējot, vai eksistē būtiskas atšķirības starp divām izskatāmajām kvalifikācijām, ciktāl tas iespējams, izskatīt (akadēmiskos) sasniegumus katrā no kvalifikācijām, nevēršoties automātiski pie kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamā mācību ilguma salīdzināšanas. Valstij vai mācību iestādei, kura vēlas atteikt kvalifikācijas atzišanu, ir pienākums uzrādīt, ka izskatāmās atšķirības ir būtiskas.

Terminam „kvalifikācija, ko piešķir otra puse”, ir jāietver arī kvalifikācijas, kas pieder puses izglītības sistēmai, bet ir iegūtas iestādē, kas atrodas ārpus Puses teritorijas.

IV.2. pants

IV.2. panta mērķis ir paskaidrot, ka tām pusēm, kurās nav atzišanas sistēmas, ir jānodrošina alternatīva atzišanas sistēma. Tas nenozīmē, ka puse, kurai ir atzišanas sistēma, var šādā gadījumā izlemt nodrošināt tikai novērtējumu.

IV.3. pants

Šis pants attiecas uz kvalifikācijām, kas dod tiesības stāties tikai noteikta veida augstākās izglītības programmās, piemēram, tehniskajās vai medmāsu; vai arī noteiktos augstākās izglītības iestāžu veidos, piemēram, neuniversitātes tipa augstskolās kopumā, bet ne universitātēs. Pēdējam gadījumam par piemēru var kalpot Nīderlandes HAVO (Hoger Algemeen Vormend Ondervijs) diploms, kurš dod tiesības stāties augstākās izglītības programmās Nīderlandes *hogescholen*.

IV.4. pants

Šis pants attiecas uz gadījumiem, kuros, papildus IV.1 un IV.2. pantos apskatītajām vispārīgajām prasībām, kuru izpilde dod tiesības stāties augstskolā, tiek izvirzītas papildus prasības, lai iegūtu tiesības stāties konkrētās programmās. Šādu specifisko prasību piemēri ir:

- a) konkrētais studiju kurss ir pieejams tikai tiem, kuru vidējās izglītības diploms ir izsniegts vidējās izglītības dabaszinātņu (vai, citā gadījumā - humanitārajā) sektorā;

- b) prasība būt apguvušam konkrētu mācību priekšmetu, piem., kādu seno vai moderno valodu, fiziku, ķīmiju, matemātiku, filozofiju;
- c) prasība pēc praktiskās apmācības perioda;
- d) prasība pēc kāda noteikta izglītības dokumenta papildus vidusskolas diplomam.

Specifiskās prasības var tikt izvirzītas tikai tajos gadījumos, ja tas ir absolūti nepieciešami no izglītības viedokļa. Tām nekādā gadījumā nav jākalpo par ieganstu, lai neuzņemtu studentus, kuru kvalifikācijas ir izsniegtas citās Pusēs. Kā likums, pretendentiem, kuru kvalifikācijas ir izsniegtas citās Pusēs var pieprasīt izpildīt tos pašus nosacījumus, kādus jāizpilda līdzīgu konkrētajā valstī izsniegto kvalifikāciju īpašniekiem, lai uzsāktu tādas pašas studijas. Pusēm un to augstākās izglītības iestādēm jābūt augstsirdīgām, kad jāizlemj jautājums par to, vai studenti ar kvalifikācijām, kas piešķirtas kādā no pārējām Pusēm, atbilst šādām prasībām.

IV.5 pants

Šis pants aptver gadījumus, kad vispārīgās prasības uzņemšanai augstskolā ietver vidējās izglītības beigšanas dokumentu un kvalificējošu papildus eksāmenu, ko organizē nacionālā vai centrālā līmenī. Konkrēti eksāmeni nolūkā pārbaudīt, vai pretendents izpilda specifiskus nosacījumus iestājai konkrētā studiju kursā, ir apskatīti IV.7. pantā.

Izsverot, vai pielietot šo Pantu, Pusēm jāatsšķir tādas izglītības sistēmas, kurās papildus eksāmena mērķis ir kalpot par papildmehānismu izvēlei starp kvalificētiem kandidātiem, un tādām sistēmām, kurās papildus eksāmena mērķis ir kalpot par mehānismu, lai noskaidrotu, vai pretendenti patiešām atbilst prasībām, kas dod tiesības stāties augstskolā. Pielietojot šo Pantu, Pusēm ir jābūt pamatotam iemeslam pieņemt, ka eksāmens pilda otro funkciju.

Ja kādā no Pusēm kvalificējošais papildus eksāmens ir nepieciešams, lai, kā iepriekš paskaidrots, vispār iegūtu tiesības stāties augstskolā, tad citas Puses var pieprasīt pretendentiem no šīs Puses izpildīt šo prasību pirms tam, kad tiem tiek piešķirtas tiesības stāties augstskolā. Kā otru iespēju Puses var piedāvāt pretendentiem iespēju izpildīt papildus prasības tās valsts izglītības sistēmā, kurā pretendents ir vēlējies iestāties augstskolā, piemēram, piedāvājot īpašus līdzīga rakstura eksāmenus un/vai piedāvājot sagatavošanas kursus. Šo pantu var pielietot tikai tādiem pretendentiem, kuru kvalifikācijas nāk no valstīm, kurās kvalificējošie papildus eksāmeni ir būtiska sastāvdaļa kopējās prasībās, kas jāizpilda, lai iegūtu tiesības stāties augstskolā. Tas jāpielieto uzmanīgi un labvēlības gaisotnē, nekādā gadījumā neizmantojot to vienīgi mērķim samazināt pretendentu skaitu no konkrētas valsts.

IV.6. pants

Šis pants formulē nosacījumus par selektīvu uzņemšanas sistēmu, kura daudzās Eiropas valstīs arvien vairāk kļūst par normu. Neierobežojot indivīda tiesības uz to viņa kvalifikāciju atzišanu, kas dod tiesības stāties augstskolā vispār, vai arī konkrētā augstākās izglītības programmā, uzņemšana augstākās izglītības iestādē vai noteiktās augstākās izglītības iestādes programmās var būt ierobežota finansiālu apsvērumu dēļ, ietilpības iemeslu dēļ, lai ierobežotu personu skaitu, kas praktizē noteiktu profesiju, vai arī citu iemeslu dēļ. Dažādās valstīs selektīvai uzņemšanai izveidotās sistēmas var

būt atšķirīgas. Dažādie selektīvo sistēmu veidi, piemēram, *numerus clausus*, tiek plaši izmantoti.

Selektīvās uzņemšanas sistēmas pielietošanai tomēr jābūt nediskriminējošai. Konkrēti, citā Pusē izsniegtu kvalifikāciju īpašnieki nevar tikt izslēgti, pamatojoties tikai uz viņu kvalifikāciju izcelsmi. Citā Pusē izsniegto kvalifikāciju īpašnieku novērtēšanu jāveic atbilstoši III sadaļā aprakstītajiem godīguma un nediskriminācijas principiem.

Tiek atzīmēts, ka dažos ierobežotos gadījumos pilsonība tomēr var būt noteicošs kritērijs uzņemšanai noteiktos augstākās izglītības tipos, piem., militārajās akadēmijās vai tādā augstākajā izglītībā, kuras mērķis ir vienīgi gatavot studentus dažu citu funkciju veikšanai, kuras ir rezervētas tikai attiecīgās valsts pilsoņiem. Dažās valstīs tas varētu attiekties uz studiju kursiem, kas sagatavo civildienestam vai tā atsevišķām jomām, ja pilsonība ir priekšnosacījums posteņa ieņemšanai attiecīgajā civildienesta jomā, kurai šis studiju kurss sagatavo. Dažās valstīs, lai iestātos ļoti dārgās studiju programmās, piemēram, medicīna, kā priekšnosacījums varbūt pilsonība un/vai uzturēšanās prasības.

IV.7.pants

Šis pants nosaka iestādes tiesības atteikt uzņemšanu visās citās nozīmēs kvalificētiem kandidātiem, kuri nevar demonstrēt pietiekamu attiecīgajā iestādē izmantotās apmācības valodas(u) prasmi. Šai (šīm) valodai(ām) nav obligāti jābūt tās valsts, kurā atrodas mācību iestāde, oficiālajām valodām. Piemēram, ja kandidāts vēlas tikt uzņemts programmā, kas pilnībā tiek pasniegta angļu valodā, tad tiek pieprasītas zināšanas angļu un nevis vietējā valodā. Cits piemērs varētu būt tāds, ka kandidāts vēlas tikt uzņemts kataloņu universitātē, kurā, atkarībā no studiju programmas, var tikt prasītas zināšanas kataloņu valodā - papildus spāņu valodai vai arī tās vietā. Šis pants arī atļauj mācību iestādei pieprasīt noteiktas valodas lasītprasmi, ja šāda prasme ir nepieciešama, lai izpildītu attiecīgās programmas lasīšanas nepieciešamības. Šis pants neiejaucas iestādes tiesībās pieprasīt svešvalodu studentiem noteiktu svešvalodu sākuma prasmes līmeni.

IV.8. pants

Šis pants nosaka, ka, ja kāda no Pusēm tiesības stāties augstskolā piešķir arī uz netradicionālu kvalifikāciju pamata, tad tai jāņem vērā arī tādi pretendenti, kuri savas netradicionālās kvalifikācijas ieguvuši citās Pusēs līdzīgā veidā tam, kā attiecīgās netradicionālās kvalifikācijas tiek iegūtas valstī, kurā tiek prasīta atzišana.

Šis pants nekādā gadījumā nav saistošs tām valstīm, kuru likumdošana neparedz tiesības iestāties augstskolā uz netradicionālu kvalifikāciju pamata.

Jēdziens “netradicionālas kvalifikācijas” šeit nozīmē tādas kvalifikācijas kā, piemēram, noteikta veida darba vai dzīves pieredze, kuras atšķiras no vidusskolas beigšanas kvalifikācijām, kas, savukārt, tradicionāli (papildinātas ar vispārēju iestājekšāmenu, iestājekšāmenu konkrētā priekšmetā vai citām noteiktām prasībām) tiek pieņemtas par pamatu tiesībām stāties augstskolā. Netradicionālās kvalifikācijas var dot vai nu vispārējas tiesības stāties augstskolā vai arī tiesības stāties tikai noteiktos augstākās izglītības tipos.

IV.9. pants

Šis pants atspoguļo pieaugušo izglītības iestāžu skaitu, kas darbojas ārpus tās valsts izglītības sistēmas, kurā tās atrodas.

Šis iestādes sniedz plašu daudzveidību:

- 1) šo iestāžu statusā un kvalitātē;
- 2) pakāpē, kādā šo iestāžu programmas tiek novērtētas.

Puses var vēlēt izslēgt kādas no šīm iestādēm no šīs Konvencijas mēroga. Tā ir atļauta iespēja, tomēr puses tiek aicinātas lietot IV.9 pantu savaldīgi un saskaņā ar Konvencijas pamatprincipiem.

V sadaļa. Studiju periodu atzišana

V.1. pants

Šis pants nosaka pamatprincipu, ka ārvalstīs apgūti studiju periodi tiek atzīti, ja vien netiek uzrādītas būtiskas atšķirības starp ārvalstī apgūto studiju periodu un to augstākās izglītības programmas daļu, kuru šim periodam būtu jāaizstāj. Uzrādīt, ka izskatāmajā gadījumā pastāv būtiskas atšķirības, ir tās valsts vai augstskolas pienākums, kura vēlas atturēties no studiju perioda atzišanas. Pants nešķiro organizētu apmaiņas programmu studentus no tiem studentiem, kas "brīvi pārvietojas".

Tiek saprasts, ka, salīdzinot ar to kvalifikāciju atzišanu, kuras dod tiesības stāties augstskolā (IV Sadaļa) vai augstākās izglītības (nobeiguma) kvalifikāciju atzišanu (VI Sadaļa), studiju periodu atzišanas gadījumā kompetentajai iestādei var būt grūtāk demonstrēt būtisko atšķirību pastāvēšanu. Šī iemesla dēļ rodas nepieciešamība pēc vadlīnijām studiju periodu atzišanai; tās, ņemot vērā augstskolu pieredzi, varētu likt priekšā ENIC tīkls. Tā, piemēram, kaut arī, definējot "būtiskās atšķirības", drīkst tikt ņemta vērā kvalitāte vai atšķirības programmu saturā, tomēr Pusēm savos definējumos vajadzētu būt elastīgām. Tiek īpaši vērsta uzmanība uz to, ka pārāk šaurs "būtiskās atšķirības" definējums attiecībā uz kursu saturu viegli var atņemt jēgu akadēmiskajai mobilitātei.

V.2. pants

IV.2. panta mērķis ir paskaidrot, ka tām pusēm, kurās nav atzišanas sistēmas, ir jānodrošina alternatīva atzišanas sistēma. Tas nenozīmē, ka puse, kurai ir atzišanas sistēma, var šādā gadījumā izlemt nodrošināt tikai novērtējumu.

V.3. pants

Pantā ieskicēti daži nosacījumi, kas var veicināt ārzemju studiju periodu atzišanu, īpaši attiecībā uz organizētu studentu mobilitāti. Jāpasvītro, ka, lai gan visumā šie nosacījumi tiek uzskatīti par atzišanu veicinošiem, tie nekādā ziņā nedrīkst tikt uzskatīti par nepieciešamiem nosacījumiem ārzemju studiju periodu atzišanai.

Pantā pasvītrots, ka atzišanu var ievērojami veicināt iepriekšējs nolīgums starp to augstskolu, kurā kvalifikācija ir iegūta un to augstskolu, kurā tiek prasīta atzišana. Šādi iepriekšēji nolīgumi daudzos gadījumos var būt nolīgumi starp divām vai vairākām augstskolām, kuri attiecas ne tikai uz atsevišķiem studentiem, bet gan uz kopīgu (apmaiņas) programmu lielākam studentu skaitam vairāku gadu garumā. Šādi nolīgumi var pastāvēt gan divpusēji, gan starp vairākām augstskolām, gan arī organizēto apmaiņas programmu ietvaros, piem., SOCRATES (ERASMUS), TEMPUS, NORDPLUS vai CEEPUS, vai arī plašāka vispārēja nolīguma veidā par studiju starpposma noslēguma eksāmenu atzišanu, piem., “Noteikumi par Ziemeļvalstu starpposma eksāmenu derīgumu” (Ziemeļvalstu Ministru padome). Tie var ietvert arī kredītpunktu pārskaitīšanas sistēmu, kā piemēram, Eiropas savienības ECTS (Eiropas savienības kursu kredītu pārskaitīšanas sistēma) shēma.

Pantā pasvītrots arī, ka ir būtiski, ja pieteicējs var piestādīt atzišanai pieteiktā studiju perioda sekmīgas nobeigšanas dokumentālu pierādījumu, kā arī tas, ka ir būtiski, lai augstskolas pēc studiju periodu sekmīgas nobeigšanas ārzemju studentiem šādus dokumentus izsniegtu.

VI sadaļa. Augstākās izglītības kvalifikāciju atzišana

VI.1. pants

Saprotot, ka lēmumi atzišanas jomā var izrietēt arī no citiem apsvērumiem kā tās zināšanas un prasmes, kuras apliecina augstākās izglītības kvalifikācija, šis pants nosaka pamatprincipu, ka Pusēm jāatzīst augstākās izglītības kvalifikācija, kas iegūta augstākās izglītības iestādē jebkurā citā Pusē, ja vien nevar tikt uzrādītas būtiskas atšķirības starp atzišanai pieteikto kvalifikāciju un atbilstošo kvalifikāciju tajā valstī, kurā atzišana tiek prasīta. Tiek pasvītrots, ka atšķirībām, jābūt “būtiskām”, kā to definē atzišanas institūcija. Atzišanu nedrīkst atteikt tādu iemeslu dēļ, kuri neattiecas uz pašu kvalifikāciju vai arī uz nolūku, kurā kvalifikācijas atzišana tiek prasīta. Uzrādīt būtisko atšķirību pastāvēšanu ir tās valsts vai augstākās izglītības iestādes pienākums, kura vēlas atteikt atzišanu.

Jāatšķir zināšanas un prasmes, kuras apliecina augstākās izglītības kvalifikācija no citām prasībām, kādas izvirzītas profesionālajai atzišanai uz šīs kvalifikācijas pamata. Pateicoties šim pantam, citās Pusēs izsniegtās kvalifikācijas, ja vien tās atbilst pantā izvirzītajām prasībām, ir jāatzīst kā priekšnosacījums atzišanai profesionāliem nolūkiem tiktāl, ciktāl tas attiecas uz zināšanām un prasmēm, kuras apliecina izskatāmā kvalifikācija (sk. arī VI.2. pantu). Attiecīgās Puses kompetentās iestādes var papildus nosacīt citus, parasti ar izglītību nesaistītus nosacījumus augstākās izglītības nobeiguma kvalifikāciju atzišanai profesionāliem nolūkiem, tādus kā nosacījumus par papildus augstākajai izglītībai vai pēc tās apgūšanas veicamiem prakses periodiem, vai pietiekamu attiecīgās valsts oficiālās vai reģionālās valodas prasmi. Konvencija neattiecas uz šādiem papildus nosacījumiem augstākās izglītības nobeiguma kvalifikāciju atzišanai profesionāliem nolūkiem. Papildnosacījumiem tomēr ir jābūt pamatotiem no to nolūku viedokļa, kuriem atzišana tiek prasīta un tiem nav jābūt veidotiem tā, lai izslēgtu citādākā ziņā kvalificētus pretendētus tikai tādēļ, ka viņu kvalifikācijas iegūtas ārvalstīs. Ja atzišanas pieteicēja studiju būtiska daļa ir veikta mācību iestādē, kuru attiecīgā puse neatzīst par

savas augstākās izglītības sistēmas sastāvdaļu, tad Puses var šī panta ietvaros uzskatīt to par būtisku atšķirību.

Kompetentās iestādes augstākās izglītības nobeiguma kvalifikāciju nodrošināšanai var būt augstskolas, vai arī šim nolūkam speciāli radītas iestādes, piemēram, vācu *Staatsprüfungen* medicīnā, farmācijā, zobārstniecībā, jurisprudencē un skolotāju apmācībā. Lai nodrošinātu sabiedrības intereses šajās studiju programmās, vācu ministrijas attiecīgo studiju programmu galvenajos priekšmetos ir apstiprinājušas visā Vācijā vienotus (valsts) eksāmenus. Atbildība par mācību procesa un zinātnisko pētījumu kvalitāti tomēr pilnībā gulstas uz attiecīgo universitāti, un Valsts eksāmenu komisijas galvenokārt ir veidotas no tās iestādes akadēmiskā personāla, kas māca attiecīgo kursu, tādēļ *Staatsprüfungen* universitāšu skatījumā ir tādā pašā akadēmiskā līmenī kā grādi, līdz ar to tie tiek pieņemti kā atbilstoši uzņemšanai doktorantūrā. Daudzās Centrālās un Austrumeiropas valstīs pirmajiem eksāmeniem arī ir dubulta funkcija - tie no vienas puses dod tiesības strādāt profesijā, no otras - tie ir iestāj kvalifikācijas doktorantūrai.

V.2. pants

IV.2. panta mērķis ir paskaidrot, ka tām pusēm, kurās nav atzišanas sistēmas, ir jānodrošina alternatīva atzišanas sistēma. Tas nenozīmē, ka puse, kurai ir atzišanas sistēma, var šādā gadījumā izlemt nodrošināt tikai novērtējumu.

VI.3. pants

Šis pants ieskicē iemeslus citās Pusēs izsniegtu augstākās izglītības nobeiguma kvalifikāciju atzišanai. Atzišanas iespēja varētu tikt apsvērta sakarā ar vienu vai vairākiem no nosauktajiem iemesliem:

- a) attiecas uz tiesībām prasīt iespējas iestāties tālākās augstākās izglītības studijās vai eksāmenos neatkarīgi no tā, kā šīs studijas ir organizētas vai arī kāds ir studiju kurša vai kvalifikācijas nosaukums katrā konkrētajā valstī. Norma plaši ietver kvalificēta pretendenta tiesības uz atļauju uzsākt sagatavošanās darbus, kuri ved pie doktora grāda iegūšanas;
- b) attiecas uz citā Pusē izsniegtu kvalifikāciju īpašnieku tiesībām izmantot akadēmiskos titulus. Pušu kompetentās iestādes var dot tiesības lietot titulu tieši tajā formā, kādā tas tika piešķirts attiecīgajā Pusē vai arī norādīt citu formu. Otra iespēja ir, ka tiek dotas tiesības izmantot atbilstošo titulu, kāds tiek izmantots valstī, kurā atzišana tiek prasīta. Šajā jomā Konvencija neierobežo Pušu kompetentās iestādes, ņemot vērā, ka daudzu Pušu kompetentās iestādes varētu vēlēties izvairīties no patvaļīgu titulu un grādu tulkojumu lietošanas.

Papildus šis pants attiecas uz citā Pusē piešķirtajā augstākās izglītības kvalifikācija ietvertu zināšanu un prasmju atzišanu profesionāliem nolūkiem. PANTS neaptver pārējo kvalifikācijas komponentu, tādu kā, piemēram, pēc augstākās izglītības programmas vai papildus tai izietu prakses periodu atzišanu. Šis pants arī nekādā veidā neietekmē nacionālos likumus un noteikumus par profesionālo darbību veikšanu vai algotu darbu attiecīgajās profesijās.

VI.4. pants

Šis pants ietver tās pašas tēmas, kā VI.3. pants, bet tikai gadījumos, kad drīzāk novērtējums, nevis atzišanas lēmums ir pieejams. Kā sekas, šī panta formulējums ir ieteikuma formā un nevis lēmuma seku formā.

VI.5. pants

Šis pants ietver tās pašas tēmas, kā IV.9. pants, bet ar atsauci uz augstāko izglītību.

VII sadaļa. Bēgļu, pārvietoto personu un bēgļiem līdzīgā situācijā atrodošos personu kvalifikāciju atzišana

VII.1. pants

Bēgļu, pārvietoto personu un bēgļiem līdzīgā situācijā atrodošos personu problēma Eiropā kļūst arvien nopietnāka. Daudzi bēgļi, pārvietotās personas un bēgļiem līdzīgā situācijā atrodošās personas nevar uzrādīt savu kvalifikāciju dokumentālus pierādījumus, jo nav iespējams saistīties ar tām mācību iestādēm, kurās šīs kvalifikācijas tika iegūtas, tādēļ, ka atbilstošā arhīva dokumentācija un datoru faili var būt gājuši bojā kara vai varmācības rezultātā, tādēļ, ka atbilstošā informācija netiek sniegta politisku vai citu iemeslu dēļ. Pants aicina Puses savu sistēmu ietvaros un saskaņā ar katras valsts konstitucionālajām, likumdošanas un citām normām izrādīt elastību bēgļu, pārvietoto personu un bēgļiem līdzīgā situācijā atrodošos personu kvalifikāciju atzišanā. Tas varētu izpausties attiecīgo kvalifikāciju pagaidu atzišanā pamatojoties uz pieprasītāja notariālu paziņojumu. Ja kvalifikāciju atzišana notiek tālāku studiju nolūkā, var ieviest nosacījumu, ka studiju vieta tiek atņemta, ja atklājās, ka atzišanas pieprasītājs sniedzis nepareizas ziņas, vai arī var ieviest normu par īpašu eksāmenu organizēšanu bēgļiem, pārvietotām personām un bēgļiem līdzīgā situācijā atrodošām personām, lai tās varētu apliecināt savas kvalifikācijas.

VIII sadaļa. Informācija par augstākās izglītības iestāžu un programmu novērtēšanu

VIII.1. pants

Konvencija uzliek dalībvalstīm par pienākumu padarīt pieejamu visu informāciju par mācību iestāžu un programmu atzišanu tajā veidā, kādā šī informācija eksistē attiecīgajā valstī. Tas neuzliek valstīm par pienākumu sniegt informāciju tādās jomās, kurās tās nav kompetentas, nedz arī likt tām veidot savu augstskolu rangu tabulas.

Augstākās izglītības daudzveidīgošanās rezultātā daudzās valstīs ir radies plašs atšķirīgu augstākās izglītības iestāžu un programmu klāsts, ieskaitot privāti darbinātās. Šī attīstība nes sev līdzi augstākās izglītības iestāžu spektra paplašināšanos, kā arī atšķirību viena līmeņa, bet dažādās iestādēs vai dažādās programmās piešķirtu kvalifikāciju kvalitātē. Ziņas par mācību iestādes vai tajā darbojošās studiju programmas kvalitāti ir ārkārtīgi būtiskas, lai varētu lemt par šajā iestādē vai programmā iegūtas kvalifikācijas atzišanu vai neatzišanu. Šis pants uzliek dalībvalstīm par pienākumu sniegt adekvātu informāciju par mācību iestādēm, kuras pieder to izglītības sistēmām un par programmām, kas darbojas šajās iestādēs (sk. "augstākās izglītības", "augstākās

izglītības iestādes” un “augstākās izglītības programmas” definīcijas I sadaļā), lai citu Pušu rīcībā būtu informācija, kas nepieciešama, lai varētu izlemt par kādas konkrētas kvalifikācijas atzišanu vai neatzišanu.

Jāpasvītro, ka šīnī pantā skartie aspekti neattiecas uz valsts vai privātu mācību iestādes īpašuma formu, bet gan uz informāciju, kas nepieciešama, lai izvērtētu attiecīgu iestāžu vai uz attiecīgu programmu pamata izsniegtās kvalifikācijas. Tajā pat laikā tiek atzīts, ka šim aspektam var būt īpaši svarīga loma privāto iestāžu izsniegto kvalifikāciju jomā tajos gadījumos, kad nepastāv tieša vai netieša kvalitātes kontrole caur sabiedriskā finansējuma piešķiršanas procedūru. Tajos gadījumos, kad tā valsts, pie kuras izglītības sistēmas attiecīgā iestāde pieder vai arī apgalvo, ka pieder, nav darījusi pieejamu nekādu informāciju, valsts, kurā atzišana tiek prasīta, var atturēties no attiecīgās iestādes vai attiecīgās programmas apgūšanas rezultātā piešķirto kvalifikāciju atzišanas. Informācijas trūkums par šīm iestādēm vai programmām tādējādi var būt par iemeslu tam, ka studenti, kas apmeklē vai ir apmeklējuši nopietnas privātās iestādes un programmas ir zaudētāji.

Pants atšķir tādas Puses, kuras ir ieviesušas formālas augstākās izglītības iestāžu un programmu novērtēšanas sistēmas, no tādām, kuras to nav veikušas. Pirmajām ir jāpiestāda informācija par kvalitātes novērtēšanas metodēm un rezultātiem, kā arī par katra veida augstākās izglītības iestāžu un programmu kvalitātes standartiem. Otrajām, kurām nav formālas kvalitātes novērtēšanas kritēriju un, iespējams, nav arī formālu kritēriju iestāžu un programmu novērtēšanai, tomēr jāpiestāda informācija par visu pie attiecīgās valsts izglītības sistēmas piederošās iestādēs vai konkrētās programmās piešķirto kvalifikāciju atzišanu. Daudzos gadījumos informācijas sniegšanu realizēs nevalstiskas organizācijas, bet attiecīgās Puses valsts iestāžu pienākums ir radīt šādu organizāciju tīklu.

Konvencija gan pantos, gan definīcijā Sekcijā 1 vairāk atsauca uz iestādēm un programmām, kas attiecas uz Puses augstākās izglītības sistēmu, nevis uz iestādēm un programmām, kas atrodas vai darbojas puses teritorijā. Šī uzsvara maiņa atšķirībā no iepriekšējām konvencijām, ir veidota, lai ņemtu vērā neseno un plaši izplatīto augstākās izglītības iestāžu transnacionālo darbību, kur franšīze ir viens no piemēriem.

VIII.2. pants

Interpretējot šo pantu, jāatskatās uz “augstākās izglītības”, “augstākās izglītības iestādes” un “augstākās izglītības programmas” definīcijām I sadaļā.

Pants pasvītro būtisko nozīmi, kāda ir adekvātas informācijas sniegšanai par Pušu izglītības sistēmām. Pantā pārskaitīti vairāki šajā nozīmē būtiski informācijas veidi. Informāciju var sniegt valsts pārvaldes iestādes vai cita veida organizācijas. Pantā pievērsta uzmanība nacionālo informācijas centru būtiskajai lomai šajā jomā (sk. sadaļas IX un X). ENIC tīkls tiks pilnvarots izstrādāt un piedāvāt VIII sadaļā minētās informācijas formu.

Ir atšķirtas augstākās izglītības iestādes no augstākās izglītības programmām, jo augstākās izglītības iestādē var būt vairākas augstākās izglītības programmas ar atšķirīgiem noteikumiem uzņemšanai, tāpat arī piešķiramo kvalifikāciju veidi var būt dažādām programmām atšķirīgi.

Pušu pienākums nodrošināt informāciju par izglītības iestādēm, kas atrodas ārpus Puses teritorijas un par ko puse domā, ka tā pieder tās izglītības sistēmai ir paplašināts un attiecas arī uz iestādēm, kas piešķir kvalifikācijas kas dod pieeju augstākajai izglītībai.

Pienākums „publicēt” informāciju, ko ietver šis pants var tikt realizēts dažādos veidos, iekļaujot elektroniskas publikācijas un materiālu publikācijas ierobežotām mērķgrupām, kā piemēram, citu pušu nacionālajiem informācijas centriem.

IX sadaļa. Informācija atzišanas jomā

IX.1. pants

Iegūto kvalifikāciju skaidri pārskatāmi apraksti ir vitāli svarīgi lai stimulētu ārzemju augstākās izglītības kvalifikāciju atzišanu, tāpat kā to kvalifikāciju atzišanu, kas dod tiesības stāties augstskolā. Viens no skaidri pārskatāmu kvalifikāciju aprakstu piemēriem ir kredītu sistēma. Kredītu sistēmai vai kredītu pārskaitīšanas sistēmai, kas tiek ieviesta kādā no Pusēm, ciktāl tas iespējams, jābūt savietojamai ar tādām pašām sistēmām citās Pusēs un to augstākās izglītības iestādēs. Tiek vērsta uzmanība uz Eiropas Savienības ECTS (*European Credit Transfer System*) sistēmu.

IX.2. pants

Šis pants uztic Pusēm nodibināt un uzturēt nacionālo informācijas centru un apraksta šā centra funkcijas *nacionālajā* līmenī. To funkcijas *starptautiskajā* līmenī apraksta X Sadaļa *Ieviešanas mehānismi*. Šajā pantā aprakstītie nacionālie informācijas centri kopā veido ENIC tīklu.

Katra valsts, ja tas nav vēl veikts līdz Konvencijas spēkā stāšanās brīdim, nodibina vai nozīmē Nacionālo Informācijas Centru un paziņo par tā nodibināšanu vai nozīmēšanu vienai no starptautiskajām organizācijām, kas atbildīgas par Konvencijas ieviešanu. Kā likums, katrai Pusei ir tikai viens šāds Centrs. Tiek pieņemts zināšanai, ka atsevišķos gadījumos konkrētas valsts iekšējās politikas vai tās uzbūves dēļ var būt lietderīgi izveidot vairāk nekā vienu centru, piemēram:

- a) federālās valdības uzbūves gadījumā, piemēram, lai reprezentētu dažādas valodu kopienas vienā un tajā pašā valstī;
- b) ja atzišanas un studentu mobilitātes jomās informācijas sniegšana ir uzticēta atšķirīgiem specializētiem centriem;
- c) ja informācijas sniegšana par dažādiem augstākās izglītības programmu un kvalifikāciju tipiem, piemēram, par universitātes un neuniversitātes tipa augstāko izglītību, ir uzticēta atšķirīgiem specializētiem centriem.

Gan organizatoriskā, gan tīri fiziskā nozīmē Nacionālais Informācijas Centrs var atrasties ministrijā, neatkarīgā vai daļēji neatkarīgā iestādē vai augstākās izglītības iestādē. Neatkarīgi no izvēlēta modeļa centram ir *valsts mēroga* funkcijas un pienākumi (izņemot ļoti retos gadījumus, kad dažādām valodu kopienām ir izveidoti atsevišķi centri).

Nacionālais Informācijas centrs sniegs informāciju un padomus atzišanas jautājumos gan fiziskām personām, gan organizācijām, ieskaitot:

- a) studentus;
- b) augstākās izglītības iestādes;
- c) augstākās izglītības iestāžu akadēmisko personālu;
- d) ministrijas, kas atbild par augstāko izglītību;
- e) vecākus;
- f) darba devējus;
- g) citu Pušu nacionālajiem informācijas centriem un citām starptautiskām partnerorganizācijām;
- h) jebkurām ieinteresētām pusēm.

Dažās valstīs, saskaņā ar nacionālo likumdošanu, nacionālie informācijas centri var pieņemt lēmumus par atzišanu.

Ir svarīgi, lai Nacionālajam informācijas centram tiktu piešķirti adekvāti resursi savu funkciju veikšanai, lai tas varētu izpildīt Puses saistības Konvencijas ietvaros. Šie resursi ietver kompetentu personālu atbilstošā skaitā, tehniskos līdzekļus, pietiekamu budžetu, lai nodrošinātu atbilstošus kontaktus ar augstākās izglītības iestādēm valstī, kurā atrodas centrs, kā arī ar nacionālajiem informācijas centriem citās Pusēs.

IX.3. pants

UNESCO/Eiropas Padomes diploma pielikums ir vispārēji atzīts par noderīgu līdzekli augstākās izglītības kvalifikāciju pārskatāmības veicināšanai un tiek veikti pasākumi, lai stimulētu diploma pielikuma arvien plašāku izmantošanu.

Diploma pielikums izskaidro augstākās izglītības iestādes izsniegtās kvalifikācijas saturu un formu. Tas neaizvieto un neizmaina pašas kvalifikācijas, bet gan cenšas izskaidrot kvalifikācijas starptautiski saprotamā formā. Šā iemesla dēļ Diploma pielikums augstākās izglītības iestādēm ir lietderīgs sadarbībā ar partneraugstskolām citās valstīs, piemēram, studentu apmaiņas ietvaros. ENIC tīklam periodiski jāpārskata diploma pielikums nolūkā koriģēt tā saturu atbilstoši jaunākajai attīstībai un veicināt tā izmantošanu.

Diploma pielikuma ietveršana Konvencijas ieviešanas mehānismu skaitā pasvītro tā nozīmīgumu un aicina Puses veicināt tā arvien plašāku izmantošanu.

Studiju periodu autentifikācijas nolūka ir ieteikts izmantot akadēmiskos izrakstus.

X Sadala Ieviešanas mehānismi

X.1.pants

Pantā ir uzskaitīti mehānismi, kas, atbilstoši konvencijas Iespējamības izpētes ziņojuma 16. nodaļas priekšlikumiem, jārada nolūkā palīdzēt Pusēm Konvencijas ieviešanā.

X.2. pants.

Ar šo pantu, pēc UNESCO Eiropas Reģiona Konvencijas garā izveidotās Eiropas Reģionālās komitejas parauga, tiek dibināta Komiteja Konvencijai par kvalifikāciju, kas attiecas uz augstāko izglītību, atzišanu Eiropas reģionā. Komiteju veido dalībvalstu pārstāvji un tā ir atšķirīga no Nacionālo informācijas centru tīkla, kas izveidots saskaņā ar X.3. pantu. Puses var nozīmēt Nacionālo informācijas centru pārstāvjus par saviem pārstāvjiem šajā Komitejā, kā tas parasti praksē ir noticis UNESCO Eiropas reģiona Konvencijas gadījumā.

Ir aprakstītas Komitejas galvenās funkcijas, taču arī ir paredzēts, ka tās Procedūru Noteikumi tiks apstiprināti atsevišķi. Procedūru Noteikumi noteiks Komitejas uzbūvi, Prezidenta darbības laika termiņu un pilnvaras, dalībniekus un novērotājus, kvorumu, balsošanas procedūras utt. Tie tiks veidoti, balstoties uz UNESCO Eiropas reģiona konvencijas Komitejas Procedūru Noteikumiem.

Iedarbīgi līdzekļi Konvencijas ieviešanai ir labas prakses rekomendācijas, deklarācijas un modeļi. Tie veido zināmas vadlīnijas (piem. nacionālo informācijas centru loma, vidusskolas beigšanas atestātu atzišana vai atzišanas procedūras) un papildina Konvencijas nosacījumus. Šie teksti *nav* saistoši Pusēm, tie drīzāk sniedz kopīgu problēmu praktiskus risinājumus, atspoguļojot visu, vai vismaz vairuma Pušu viedokli tajās jomās, uz kurām tie attiecas. Pants uzliek Pusēm par pienākumu izplatīt atbilstoši šim pantam pieņemtās labas prakses rekomendācijas, deklarācijas un modeļus.

X.3. pants

ENIC tīkls tika izveidots 1994. gada jūnijā, saplūstot abu Organizāciju atsevišķajiem tīkliem - Eiropas Padomes NEIC tīklam un UNESCO NIB tīklam. ENIC tīkls tika izveidots saskaņā ar UNESCO Eiropas reģionālās komitejas un Eiropas Padomes Ministru Komitejas lēmumiem. Tīklam ir izšķiroša nozīme Konvencijas praktiskajā ieviešanā, tādēļ tika uzskatīts par nepieciešamu ierindot to starp Konvencijā atsevišķi uzskaitītajiem ieviešanas mehānismiem.

Pants apraksta Tīkla uzbūvi un tā galvenās funkcijas darbojoties Konvencijas mērķiem. Tas apraksta arī Tīkla dalībnieku nomināciju. Puses nozīmē par Tīkla dalībniekiem saskaņā ar IX.2. pantu izveidotos Nacionālos informācijas centrus. Informācijas centru *nacionālās funkcijas* un Pušu pienākumu veikt visu nepieciešamo, lai centri būtu spējīgi veikt savus pienākumus, ietver IX Sadaļa.

Tīkla vadlīnijas kopīgi pieņem Eiropas Padomes un UNESCO atbilstošās struktūras. Vadlīnijas pieņem noteiktam laika periodam un Eiropas Padomes un UNESCO atbilstošās struktūras tās periodiski pārskata.

XI sadaļa. Noslēguma klauzulas

XI.1. pants

Šis pants nosaka, ka par šīs konvencijas Pusi var kļūt katra valsts, kas ir Eiropas Padomes dalībvalsts, UNESCO Eiropas reģiona dalībvalsts vai (šī reģiona konvencijas)

parakstītājvalsts, parakstītājvalsts vai Puse Eiropas Padomes Eiropas kultūras konvencijā, un/vai UNESCO konvencijā par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzišanu Eiropas reģionam piederošajās valstīs, un ir uzaicināta uz Diplomātisko Konferenci, kam uzticēta Konvencijas pieņemšana. Abiem šiem nosacījumiem jābūt izpildītiem.

XI.2. pants

Šis pants nosaka kārtību kādā Konvencija stāsies spēkā. Tas atbilst Eiropas Padomes un UNESCO konvenciju standarta praksei.

XI.3. pants

Šis pants regulē tādu valstu iespēju pievienoties Konvencijai, kurām nav automātisku tiesību XI.1. panta kārtībā. Pievienošanās XI.3. panta kārtībā būs iespējama tikai pēc tam, kad konvencija būs XI.2. panta kārtībā stājusies spēkā. Pēc tam katra šāda pievienošanās prasīs to Pušu divu trešdaļu vairākumu, kurām ir tiesības būt pārstāvētām Konvencijas *Par kvalifikāciju, kas saistītas ar augstāko izglītību, atzišanu Eiropas reģionā* Komitejā, kā norādīts XI.3.2. pantā. Izlemjot jautājumu par jaunu valstu uzņemšanu šī panta kārtībā, komiteja var vēlēties apsvērt, vai ir pieejama pietiekama un atbilstīga informācija par tās valsts izglītības sistēmu, kura izteikusi vēlēšanos pievienoties konvencijai. Šī procedūra aizstāj parastās spēkā esošās procedūras Eiropas Padomes un UNESCO esošajās konvencijās. Iesniegumi par pievienošanos un to izplatīšana Pusēs notiek šā panta norādītajā kārtībā.

XI.4. pants

Šis pants definē attiecības starp šo Konvenciju un iepriekšējām Eiropas Padomes un UNESCO konvencijām par augstākās izglītības kvalifikāciju atzišanu Eiropas reģionā.

Pantā pasvītrotā šīs Konvencijas kā *aizstājējkonvencijas* loma, t.i. ka jebkura Valsts, pievienojoties šai Konvencijai, pārtrauc pielietot jebkuru šajā pantā minēto iepriekšējo Eiropas Padomes vai UNESCO konvenciju, taču tikai attiecībā uz pārējām valstīm, kas pievienojušās Konvencijai. Attiecībā uz tādām valstīm, kuras piedalās iepriekšējās konvencijās, bet ne šajā Konvencijā, katrai (jaunās Konvencijas dalīb-)valstij ir saistošas visas iepriekšējās konvencijas, kuras tā parakstījusi. Tādējādi iepriekšējo konvenciju praktiskas pielietošanas gadījumu skaits samazināsies līdz ar to valstu skaita palielināšanos, kuras pievienosies jaunajai Konvencijai. Ir izteikta cerība, ka jaunā Konvencija eventuāli aizstās visas iepriekšējās.

Papildus, šīs Konvencijas apņemas atturēties no pievienošanās iepriekšējām konvencijām. Izņēmums šeit ir Starptautiskā konvencija par Vidusjūrā robežojošos arābu un Eiropas valstu augstākās izglītības diplomu un grādu savstarpējo atzišanu. Šīs Konvencijas dalībvalstis var pievienoties Vidusjūras konvencijai attiecībā uz Vidusjūras un arābu valstīm, kuras nav šīs Konvencijas Puses. Kā noteikts XI.4. pantā, valstis, kas būs pievienojušās gan šai Konvencijai, gan Vidusjūras konvencijai, attiecībā uz citām abu minēto konvenciju dalībvalstīm pielietos šo Konvenciju.

XI.5. pants

Pants nosaka, ka katra valsts var norādīt teritoriju, uz kuru šī Konvencija būs attiecināma.

XI.6. pants

Šis pants nosaka, ka jebkura Puse var jebkurā brīdī denonsēt Konvenciju un nosaka kārtību, kādā tas veicams. Pants arī nosaka kārtību, kādā Konvencijas *Par kvalifikāciju, kas saistīta ar augstāko izglītību, atzīšanu Eiropas reģionā* Komiteja var uzaicināt kādu no Pusēm denonsēt Konvenciju. Šāds uzaicinājums tiek izteikts tikai tajos gadījumos, kad konkrētā valsts ir nopietni pārkāpusi Konvencijas principus. Ja valsts atsakās denonsēt Konvenciju, pārējās Puses var individuālā kārtā deklarēt, ka tās aptur Konvencijas pielietošanu attiecībā uz šo valsti. Šis lēmums ir katras Puses vienpusējs lēmums, nav paredzēta iespēja kādu valsti izslēgt no Konvencijas ar Komisijas lēmumu.

XI.7. pants

Iebildumi attiecībā uz šīs Konvencijas nosacījumiem ir pieļauti tikai tā, kā to norāda XI.7.1. pants. Vispārējos vilcienos, nekādi iebildumi nav pieļaujami attiecībā uz konvencijas principiem nedz arī attiecībā uz valsts piedalīšanos Konvencijas ieviešanai noteiktajos mehānismos.

XI.8. pants

Pants ieskicē vienkāršotu Konvencijas pieņemšanas un papildināšanas procedūru. Iespēja papildināt Konvenciju jāizmanto atturīgi un tā netiek izmantota attiecībā uz Konvencijas Principiem.

XI.9. pants

Pants apraksta Konvencijas Depozitāriju funkcijas. Konvencijas Depozitāriji kopīgi būs Eiropas Padomes Ģenerālsekretārs un UNESCO Ģenerāldirektors. Pants ir veidots pēc ETS 127 *Savstarpējā administratīvā palīdzība nodokļu jautājumos*, kas ir Eiropas Padomes/UNESCO kopīga konvencija, 32 panta.

REKOMENDĀCIJAS ĀRZEMJU KVALIFIKĀCIJU UN STUDIJU PERIODU NOVĒRTĒŠANAS PROCEDŪRĀM UN KRITĒRIJIEM UN PASKAIDROJOŠAIS ZIŅOJUMS

Rekomendācijas ārzemju kvalifikāciju un studiju periodu novērtēšanas procedūrām un kritērijiem

Pieņemtas Lisabonas diplomatzīšanas konvencijas Starptautiskās komitejas sēdē Rīgā, 2001. gada 6. Jūnijā, Eiropas padome un UNESCO

Preambula

Eiropas reģiona konvencijas par tādu kvalifikāciju atzīšanu, kas saistītas ar augstāko izglītību, Komiteja

Ņemot vērā, ka Eiropas Padomes un UNESCO mērķis ir sasniegt lielāku vienotību starp to locekļiem un ka šis mērķis var tikt sasniegts tieši ar kopīgu darbību kultūras jomā;

Ņemot vērā Eiropas Padomes/ UNESCO Eiropas reģiona konvenciju par tādu kvalifikāciju atzīšanu, kas saistītas ar augstāko izglītību;

Ņemot vērā Eiropas Kultūras konvenciju;

Ievērojot Eiropas Konvencijas Nr. 15 *Par tādu diplomu ekvivalenci, kas dod iespējas uzņemšanai universitātēs*, Nr. 21 *Par universitāšu studiju periodu ekvivalenci*, Nr. 32 *Par Universitātes kvalifikāciju akadēmisko atzīšanu*, Protokolu Nr. 49 *Konvencijai Par tādu diplomu ekvivalenci, kas dod iespējas uzņemšanai universitātēs* un Nr. 138 *Par vispārējo universitāšu studiju periodu ekvivalenci, kā arī Eiropas Līgumu Nr. 69 Par studentu dotāciju pārnesamību*;

Ievērojot UNESCO Konvenciju *Par studiju, diplomu un grādu, kas saistīti ar augstāko izglītību, atzīšanu Eiropas reģiona valstīs*;

Ievērojot divas deklarācijas par Eiropas Konvencijas Nr. 15 ieviešanu un Vispārējo deklarāciju par Eiropas Ekvivalences konvencijām;

Ievērojot Eiropas izglītības ministru 1999. gada 19. jūnijā Boloņā parakstīto deklarāciju;

Ievērojot diploma pielikumu, ko kopīgi izstrādājušas Eiropas Komisija, Eiropas Padome un UNESCO, UNESCO/Eiropa Padomes Labas prakses kodeksu transnacionālās izglītības sniegšanā un Eiropas kredītpunktu pārneses sistēmu (ECTS);

Ievērojot praktisko darbību, ko veicis Eiropas Padomes/ UNESCO Eiropas nacionālo informācijas centru tīkls akadēmiskajai atzīšanai un mobilitātei ("ENIC tīkls"), lai

uzlabotu tādu kvalifikāciju atzišanu, kas saistītas ar augstāko izglītību;

Ņemot vērā, ka Eiropas Padome un UNESCO ir vienmēr atbalstījušas akadēmisko mobilitāti kā līdzekli atšķirīgu kultūru un valodu labākai saprašanai un bez jebkāda veida rasu, reliģiskas, politiskas vai dzimuma diskriminācijas;

Ņemot vērā, ka studēšana vai strādāšana ārzemēs ir iespējams ieguldījums personas kulturālajā un akadēmiskajā bagātināšanā, kā arī uzlabo personas karjeras iespējas;
Ņemot vērā, ka kvalifikāciju atzišana ir būtisks priekšnoteikums gan akadēmiskajai, gan profesionālajai mobilitātei;

Iesaka to valstu valdībām, kas ir Puses Eiropas Padomes/UNESCO *Eiropas reģiona konvencijai par tādu kvalifikāciju atzišanu, kas saistītas ar augstāko izglītību*⁷:

- i. veidojot savu atzišanas politiku, ņemt vērā principus, kas ieteikti pielikumā;
- ii. vērst atbilstošu kompetentu iestāžu uzmanību uz šiem principiem, lai tie tiktu apsvērti un ņemti vērā;
- iii. veicināt šo principu ieviešanu valsts aģentūrās un vietējās un reģionālās iestādēs, kā arī augstākās izglītības iestādēs to autonomijas robežās;
- iv. nodrošināt šo rekomendāciju izplatīšanu pēc iespējas plaši starp visām personām un iestādēm, kas saistītas ar tādu kvalifikāciju atzišanu, kas saistītas ar augstāko izglītību;

Uzdod Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram un UNESCO Ģenerāldirektoram izplatīt šīs rekomendācijas to valstu valdībām, kuras tika uzaicinātas piedalīties Lisabonas Diplomatzīšanas konvencijas parakstīšanas diplomātiskajā konferencē, bet kas nav kļuvušas par šīs Konvencijas pusēm.

I. Vispārējie apsvērumi

1. Šīs Rekomendācijas ir pieņemtas Lisabonas Diplomatzīšanas konvencijas ietvaros un attiecas uz šīs Konvencijas Pusēm. Tomēr šajās rekomendācijās aprakstītie principi un prakse var tikt pielietota arī tādu kvalifikāciju atzišanai, kas piešķirtas citās valstīs transnacionālās izglītības pasākumu rezultātā, vai kvalifikāciju atzišanai valstīs, kas nav Puses Lisabonas Diplomatzīšanas konvencijā.
2. Rekomendācijas apkopo labāko profesionālu diplomatzīšanas ekspertu izstrādāto praksi un veido šo praksi, iesakot tālākus uzlabojumus. Rekomendāciju nosacījumi īpaši attiecas uz atzišanas gadījumiem, kuros nepieciešama sarežģīta izvērtēšana. Tiek uzskatīts, ka gadījumi, kas attiecas uz labi zināmām kvalifikācijām, var tikt izskatīti vienkāršākā veidā.

⁷ Tālāk rekomendāciju tekstā- Lisabonas Diplomatzīšanas konvencija

II. Definīcijas

3. Termini, kas lietoti *Eiropas reģiona konvencijā par tādu kvalifikāciju atzīšanu, kas saistītas ar augstāko izglītību*, šajās Rekomendācijās lietoti tajā pašā nozīmē un ar šo terminu definīcijām iespējams iepazīties Konvencijas I. sadaļā. Termini, kas īpaši attiecas uz transnacionālās izglītības sniegšanu, ir definēti UNESCO/Eiropas Padomes Labas prakses kodeksā transnacionālās izglītības sniegšanā.

III. Vispārējie principi

4. Ārzemju kvalifikāciju īpašniekiem jābūt adekvātai iespējai uz šo kvalifikāciju novērtēšanu pēc pieprasījuma.
5. Nosacījumiem, kas attiecas uz ārzemju kvalifikāciju vērtēšanu, ar attiecīgajām izmaiņām [mutatis mutandis] jātiek attiecinātiem arī uz studiju periodu vērtēšanu.
6. Ārzemju kvalifikāciju novērtēšanas procedūrām un kritērijiem jābūt caurredzamīgiem, saskaņotiem un uzticamiem un tiem jātiek periodiski pārskatītiem, lai paaugstinātu caurredzamību, ņemot vērā attīstību izglītības jomā, un novērstu prasības, kas rada liekus sarežģījumus procedūrā.
7. Ārzemju kvalifikāciju, kas saistītas ar augstāko izglītību, novērtēšanā starptautiskajai un nacionālajai likumdošanai jātiek piemērotai elastīgi, ar nolūku padarīt atzīšanu iespējamu. Gadījumos, ja pastāvošā nacionālā likumdošana ir pretrunā ar šīm Rekomendācijām, Valstīm tiek ieteikts rūpīgi apsvērt, vai nacionālajā likumdošanā varētu tikt izdarīti labojumi.
8. Ja pēc gadījuma pamatīgas apsvēršanas kompetentā atzīšanas iestāde nonāk pie slēdziena, ka atzīšana nevar tikt piešķirta saskaņā ar atzīšanas prasītāja vēlēšanos, jāapsver alternatīvas vai daļējas atzīšanas iespējamība.
9. Visos gadījumos, kad lēmums ir atšķirīgs no pieprasītās atzīšanas, ieskaitot gadījumus, kad neviena atzīšanas forma nav iespējama, kompetentajai atzīšanas iestādei jāinformē pieteikuma sniedzējs par pieņemtā lēmuma iemesliem un viņa vai viņas tiesībām to apstrīdēt.
10. Novērtēšanas kritēriji, kas ietverti šajās Rekomendācijās, ir izstrādāti tā, lai paaugstinātu procedūras un kritēriju izmantošanas secīgumu ārzemju kvalifikāciju novērtēšanā, tā nodrošinot līdzīgu atzīšanas gadījumu iespējami līdzīgu izskatīšanu visā Eiropas reģionā. Tomēr tika nolemts, ka elastības robežas, pieņemot atzīšanas lēmumus, ir būtiskas un lēmumi zināmā mērā atšķirsies saskaņā ar nacionālajām izglītības sistēmām.
11. Procedūras rekomendāciju, kas ietilpst šajā dokumentā, mērķis ir padarīt novērtēšanas procedūras secīgākas un caurredzamākas un nodrošināt visiem pieteikumu sniedzējiem viņu pieteikumu godīgu izskatīšanu. Sekojošās

rekomendācijas par procedūrām un kritērijiem ir vienādi nozīmīgas, neatkarīgi no tā, vai novērtēšanas rezultāts ir:

- (i) lēmums par atzišanu;
- (ii) ieteikums kompetentai atzišanas iestādei, kas pieņem lēmumu;
- (iii) izziņa par novērtēšanu personai (-ām), iestādei (-ēm), potenciālajam (-iem) darba devējam (-iem) vai citiem.

Tiek ieteikts pieteikuma sniedzējiem dot tiesības piekļūt paziņojumam par novērtēšanu, kas attiecas uz viņa pieteikumu.

12. Kaut arī novērtēšanas mērķis ir novērtēt pieteicēju ārzemju kvalifikācijas kvalitatīvā ziņā, tiek paredzēts, ka kvantitatīviem kritērijiem jātiek izmantotiem noteiktā apjomā. To izmantošanai tomēr jāaprobežojas ar gadījumiem, kad kvantitatīvie kritēriji ir saistīti ar kvalitāti un var papildināt kvalitatīvos kritērijus.

IV. Novērtēšanas procedūras

1.1. Informācija pieteikuma sniedzējiem

13. Kompetentai atzišanas iestādei jāpaziņo pretendentiem par viņu pieteikumu saņemšanu.
14. Nacionālajiem informācijas centriem, kompetentajām atzišanas iestādēm un citām novērtēšanas aģentūrām jāpublicē standartizēta informācija par ārvalstu kvalifikāciju, kas saistīta ar augstāko izglītību, novērtēšanas procedūrām un kritērijiem. Šai informācijai jātiek izsniegta visiem pretendentiem, kā arī personām, kas vēlas iepriekš uzzināt par savu ārzemju kvalifikāciju iespējamo novērtēšanu.
15. Iesniegumu izskatīšanas parastajam ilgumam no brīža, kad no pretendenta un/vai mācību iestādes saņemta visa nepieciešamā informācija, jātiek paziņotam pretendentam. Iesniegumiem jātiek izskatītiem pēc iespējas ātri un izskatīšanas ilgumam nevajadzētu pārsniegt četrus mēnešus.
16. Nacionālajiem informācijas centriem, kompetentajām atzišanas iestādēm un citām novērtēšanas aģentūrām jāsniedz padomi personām, kas interesējas par iespējām un procedūrām formālajā pieteikumu iesniegšanā to ārzemju kvalifikāciju novērtēšanai vai atzišanai. Ja nepieciešams, indivīda interesēs neoficiāliem padomiem pēc pieprasījuma jātiek sniegtiem arī kvalifikācijas novērtēšanas laikā, kā arī pēc tam.
17. Nacionālajiem informācijas centriem un kompetentajām atzišanas iestādēm jāizstrādā arī tipisku atzišanas gadījumu saraksts un/vai salīdzinošs citu izglītības sistēmu pārskats saistībā ar pašu valsts sistēmu, kas palīdzētu atzišanas lēmumus padarīt secīgus. Tiem jāapsver, vai šī informācija varētu būt pieejama pretendentiem, ar nosacījumu, ka tā kalpo tikai par informatīvu materiālu un katrs pieteikums tiek novērtēts individuāli.

1.2. Informācija par kvalifikāciju, kuras atzīšana tiek pieprasīta

18. Atbildība par informācijas sniegšanu par kvalifikācijām, kuru atzīšana tiek prasīta, tiek dalīta starp kvalifikācijas īpašnieku, augstākās izglītības iestādi, kurā attiecīgā kvalifikācija ir iegūta, un kompetento atzīšanas iestādi, kas nodarbojas ar tās novērtēšanu, kā norādīts Lisabonas Diplomatzīšanas Konvencijā, īpaši tās III.3 un III.4 pantā. Augstākās izglītības iestādes tiek aicinātas izsniegt diploma pielikumu, lai atvieglotu attiecīgo kvalifikāciju izvērtēšanu, īpaši, ja to veic diplomatzinēji un potenciālie darba devēji.
19. Gadījumos, kad bēgļi, personas bēgļiem līdzīgā situācijā vai citi dibinātu iemeslu dēļ nevar dokumentāli apstiprināt savas kvalifikācijas, diplomatzinēji tiek aicināti izveidot un izmantot Sagatavotības dokumentu, kas sniedz pārskatu par kvalifikācijām vai studiju periodiem ar visiem pieejamajiem dokumentiem un apstiprinošajiem pierādījumiem.

Maksa

20. Kompetentajām atzīšanas iestādēm un citām novērtēšanas aģentūrām jāapsver, vai ir iespējams veikt ārzemju kvalifikāciju novērtēšanu kā bezmaksas sabiedrisku pakalpojumu. Ja tas nav izpildāms, maksai jābūt iespējami zema un tā nevar būt tik augsta, lai kļūtu par šķērsli ārzemju kvalifikāciju novērtēšanā.
21. Lemjot par nepieciešamās maksas lielumu, jāņem vērā dzīves dārdzība, algu līmenis un atbalsts studentiem attiecīgajā valstī. Jāapsver īpaša pieeja maznodrošinātajiem, bēgļiem un pārvietotajām personām un citām neizdevīgā stāvoklī esošām personu grupām, lai nepieļautu neviena pretendenta atturēšanu no atzīšanas pieprasīšanas viņa vai viņas ārzemju kvalifikācijai sakarā ar nepieciešamo maksu.
22. Maksai par ārzemju kvalifikācijas novērtēšanu bez izņēmuma jābūt maksājamai tās valsts valūtā, kurā notiek novērtēšana.

1.3. Tulkojumi

23. Prasībām, kas attiecas uz dokumentu tulkojumiem, jātiek rūpīgi apsvērtām un skaidri precizētām, īpaši, ja tas attiecas uz autorizētiem tulkojumiem, ko veic zvērināti tulki. Jāapsver, vai prasības, kas attiecas uz tulkojumiem, var attiekties tikai uz galvenajiem dokumentiem un vai dokumenti noteiktās svešvalodās, kuras nosaka kompetentā atzīšanas iestāde, var tikt pieņemti bez tulkojuma. Valstis, uz kurām attiecas šīs Rekomendācijas, tiek aicinātas pārskatīt pastāvošos likumus, ja tie nepieļauj dokumentu, kas nav attiecīgās valsts valodā, pieņemšanu bez tulkojuma. Uzmanība tiek vērsta uz faktu, ka diploma pielikuma lietošana var palīdzēt samazināt nepieciešamību pēc citiem galvenajiem dokumentiem.
24. Kā likums, ārzemju kvalifikāciju nosaukumi jāsniedz oriģinālvalodā, bez tulkojuma.

1.4. Dokumentu autentiskuma pārbaude

25. Sakarā ar viltotu diplomu un citu dokumentu pieaugošu sastopamību dokumentu autentiskuma pārbaude kļūst aizvien svarīgāka. Autentiskuma pārbaudē jānoskaidro:
- (i) vai apspriežamie dokumenti ir īsti, t.i., vai tie ir izsniegti iestādē, kas norādīta uz dokumenta, un vai tos nav pēc tam nelikumīgi izmainījis pretendents vai cita persona; un
 - (ii) vai apspriežamie dokumenti tiešām ir likumīgi izsniegti pretendentam.
26. Kaut arī nepieciešamība noteikt dokumentu autentiskumu ir reāla novērtēšanas procedūras sastāvdaļa, tai tomēr jābūt sabalansētai ar grūtībām, ko tā rada pretendentam. Procedūras pamatnoteikumiem jābūt balstītiem uz to, ka lielākā daļa pretendentu ir godīgi, bet tiem jādod iespēja kompetentajam atzišanas iestādēm pieprasīt pārliecinošākus autentiskuma pierādījumus, ja tās pieļauj, ka dokumenti varētu būt viltoti. Kaut arī apstiprinātas fotokopijas lielākajā daļā gadījumu ir pietiekams pierādījums, kompetentajam atzišanas iestādēm jābūt tiesībām pieprasīt oriģinālos dokumentus, ja tas tiek uzskatīts par nepieciešamu, lai noteiktu vai novērstu viltotu dokumentu izmantošanu.
27. Valstīm tiek ieteikts pārskatīt tos nacionālos likumus, kas pieprasa pārāk sarežģītas un dārgas autentiskuma pierādīšanas procedūras, piemēram, visu dokumentu legalizēšanu. Modernie saziņas līdzekļi atvieglo dokumentu autentiskuma pārbaudi mazāk apgrūtināšā veidā un kompetentajam atzišanas iestādēm un augstskolām valstī, kur kvalifikācijas piešķirtas, tiek ieteikts ātri un pozitīvi reaģēt uz tiešas informācijas pieprasījumiem par dokumentiem, par kuriem tiek apgalvots, ka tie ir viņu izsniegti.
28. Bēgļu, pārvietoto personu un citu personu, kuras ar dibinātu iemeslu un par spīti to ilgstošām pūlēm nav spējīgas dokumentēt savas kvalifikācijas, gadījumos jāapsver, vai nav citu iespēju atzīt viņu minētās kvalifikācijas. Šādi pasākumi varētu tikt piemēroti atkarībā no atzišanas pieteikuma un tajos varētu ietilpt kārtējie vai speciāli organizēti eksāmeni, pārrunas ar augstskolu mācībspēkiem un/vai kompetento atzišanas iestādi un ar zvērestu apliecināts notariāls paziņojums.

V. Novērtēšanas kritēriji

1.5. Iestādes statuss

29. Sakarā ar augstskolu lielo dažādību un transnacionālās izglītības attīstību, kvalifikācijas statuss nevar tikt noteikts, neņemot vērā iestādes un/vai programmas statusu, kurā kvalifikācija ir iegūta.
30. Vērtētājam jānoskaidro, vai augstskola pieder valsts, kas ir puse Lisabonas Diplomatzišanas konvencijā un/vai ietilpst Eiropas reģionā, augstākās izglītības sistēmai. Gadījumos, kad kvalifikācijas piešķirtas augstākās izglītības iestādēs,

kas veidotas uz transnacionālās darbības pamata, vērtētājam jāanalizē šī darbība, balstoties uz principiem, kas noteikti UNESCO/ Eiropas Padomes Labas prakses kodeksā transnacionālās izglītības sniegšanā.

31. Dažās valstīs ir izveidota oficiāla augstākās izglītības iestāžu un programmu novērtēšanas sistēma. Novērtējot kvalifikācijas no šādām sistēmām, vērtētājiem jāņem vērā oficiālā novērtēšanas procesa rezultāti.

1.6. Individuālu kvalifikāciju novērtēšana

32. Ārzemju kvalifikāciju atzīšana var tikt pieprasīta dažādu iemeslu dēļ. Novērtēšanā jāņem vērā iemesls (-i), kura (-u) dēļ atzīšana tiek pieprasīta, un atzīšanas paņējumā jātiek paskaidrotam, kādiem mērķiem tā ir derīga.
33. Pirms attiecīgās novērtēšanas sākšanas kompetentajai atzīšanas iestādei jānoskaidro, kuri nacionālie un starptautiskie juridiskie dokumenti attiecas uz šo gadījumu un vai tie pieprasa kādu īpašu lēmumu vai procedūru.
34. Novērtēšanā jāņem vērā arī iepriekšējā pieredze līdzīgos atzīšanas gadījumos, lai nodrošinātu atzīšanas prakses konsekveni. Iepriekšējai pieredzei jābūt vadošajai un būtiskām izmaiņām praksē jātiek pamatotām.
35. Ārzemju kvalifikācijas vērtēšanā jānosaka kvalifikācija tās valsts sistēmā, kurā atzīšana tiek prasīta, kas ir visatbilstošākā ārzemju kvalifikācijai, ņemot vērā mērķi, kuram atzīšana tiek prasīta. Ja kvalifikācija pieder kādai ārzemju izglītības sistēmai, vērtēšanā jāņem vērā tās relatīvā vieta un funkcija, salīdzinot ar citām tās pašas sistēmas kvalifikācijām.
36. Aptuveni viena līmeņa kvalifikācijas var uzrādīt būtiskas atšķirības attiecībā uz to saturu, profilu un mācību procesa rezultātiem. Ārzemju kvalifikāciju vērtēšanā šīs atšķirības jāapskata elastīgi un tikai būtiskas atšķirības attiecībā uz mērķi, kādam atzīšana tiek prasīta, varētu novest pie ārzemju kvalifikāciju daļējas atzīšanas vai neatzīšanas.
37. Ārzemju kvalifikācijām jātiek atzītām, ja netiek uzrādītas būtiskas atšķirības starp kvalifikāciju, kuras atzīšana tiek pieprasīta, un atbilstošo tās valsts kvalifikāciju, kurā atzīšana tiek pieprasīta. Pielietojot šo principu, novērtēšanā jānoskaidro, vai:
 - (a) atšķirības mācību procesa iznākumā starp ārzemju kvalifikāciju un atbilstošo tās valsts kvalifikāciju, kurā atzīšana tiek pieprasīta, ir pārāk būtiskas, lai pieļautu pretendenta pieprasīto atzīšanu. Ja tā, novērtēšanā jānoskaidro, vai nav iespējams piemērot alternatīvu un/vai nosacījuma atzīšanu;
 - (b) atšķirības tiesībās uz turpmāku darbību (piemēram, tālākām studijām, zinātnisko darbu, algota darba veikšanu) starp ārzemju kvalifikāciju un atbilstošo tās valsts kvalifikāciju, kurā atzīšana tiek pieprasīta, ir pārāk būtiskas, lai pieļautu pretendenta pieprasīto atzīšanu. Ja tā, novērtēšanā jānoskaidro, vai nav iespējams piemērot alternatīvu un/vai nosacījuma atzīšanu;

- (c) atšķirības galvenajos elementos starp programmu (-ām), kurā (-s) piešķirta attiecīgā kvalifikācija, salīdzinājumā ar programmu (-ām), kurā (-s) tiek piešķirta atbilstošā tās valsts kvalifikācija, kurā atzišana tiek pieprasīta, ir pārāk būtiskas, lai pieļautu pretendenta pieprasīto atzišanu. Ja tā, novērtēšanā jānoskaidro, vai nav iespējams piemērot alternatīvu un/vai nosacījuma atzišanu. Programmu sastāvdaļu salīdzināmība tomēr jāanalizē tikai no izglītības iznākuma un tiesību uz turpmāku darbību viedokļa, nevis kā patstāvīgs nepieciešams atzišanas nosacījums;
 - (d) vērtētājs var pierādīt, ka atšķirības programmas un/vai iestādes, kurā kvalifikācija ir iegūta, kvalitātē salīdzinājumā ar programmām un/vai iestādēm, kuras piešķir līdzīgu tās valsts kvalifikāciju, kurā atzišana tiek pieprasīta, ir pārāk būtiskas, lai pieļautu pretendenta pieprasīto atzišanu. Ja tā, novērtēšanā jānoskaidro, vai nav iespējams piemērot alternatīvu un/vai nosacījuma atzišanu.
38. Ja noteikta ārzemju kvalifikācija garantē kādas noteiktas formālas tiesības valstī, kur tā piešķirta, kvalifikācijai jātiek vērtētai ar mērķi piešķirt pretendentam atbilstošas tiesības valstī, kur atzišana tiek pieprasīta, ja šādas tiesības eksistē un to pamatā ir zināšanas un iemaņas, ko apliecina šī kvalifikācija.
 39. Tādu kvalifikāciju atzišana, kas piešķirtas pirms vairākiem gadiem, var būt problemātiskāka par nesenu piešķirtu kvalifikāciju atzišanu. Cik lielā mērā kvalifikācija ir novecojusi, atkarīgs no izglītības jomas, kā arī no pasākumiem, ko kvalifikācijas īpašnieks veicis pēc kvalifikācijas iegūšanas. Principā vecākas kvalifikācijas būtu jāatzīst pēc tiem pašiem principiem kā līdzīgas kvalifikācijas, kas piešķirtas valstī, kurā atzišana tiek prasīta. Var tikt apsvērta, vai atbilstošā darba pieredze nevar kompensēt novecojušas kvalifikācijas trūkumus.
 40. Kompetentām atzišanas iestādēm un citām novērtēšanas aģentūrām tiek ieteikts ņemt vērā studiju ilgumu tikai kā vienu no norādījumiem par programmas beigās sasniegto līmeni. Tādēļ lēmumam nepiešķirt pieprasīto atzišanu jātiek pamatotam ar citiem faktoriem, ne tikai studiju ilgumu. Būtiska studiju programmu, kurās piešķirta apspriežamā kvalifikācija, ilgumu atšķirība var dot pamatu domām, ka būtiskas atšķirības var tikt uzrādītas arī pretendenta izglītības līmeni un spējas veikt tālāko darbību.
 41. Ārzemju kvalifikāciju novērtēšanai jākoncentrējas uz to kvalifikāciju, kuras atzišana tiek pieprasīta. Iepriekšējie izglītības līmeņi jāaplūko tikai tad, ja tiem ir būtiska nozīme novērtēšanas iznākumā, un aplūkošanai pēc iespējas jāaprobežojas ar kvalifikāciju, kas iegūta tieši pirms kvalifikācijas, kuras atzišana tiek pieprasīta.
 42. Novērtēšanas procesā kompetentajai atzišanas iestādei un citām novērtēšanas aģentūrām jāpielieto savas zināšanas un profesionālās iemaņas, kā arī jāņem vērā visa atbilstošā publicētā informācija. Ja ir pieejama adekvāta informācija par kvalifikācijā iemiesoto mācību iznākumu, vērtēšanas procesā tai jāpiešķir prioritāte pār informāciju par izglītības programmu, kurā iegūta attiecīgā kvalifikācija.

VI. Novērtēšanas rezultāts

42. Atkarībā no nacionālās likumdošanas un prakses ārzemju kvalifikācijas novērtēšanas rezultāts var būt:
- lēmums par atzīšanu;
 - ieteikums citai iestādei, kas pieņems lēmumu par atzīšanu;
 - izziņa pretendētam vai iesniegšanai pēc vajadzība (piemēram, esošajiem vai iespējamajiem darba devējiem, augstākās izglītības iestādēm, utt.), kurā ārzemju kvalifikācija pielīdzināta līdzīgām tās valsts kvalifikācijām, kurā atzīšana tiek pieprasīta, un kas nav oficiāls atzīšanas lēmums.
43. ENIC tīklam, kā arī kompetentām iestādēm jāizstrādā standartizēti novērtēšanas paziņojumu modeļi Eiropas un/vai nacionālajā līmenī. Lai atvieglotu starptautisku atzīšanu, novērtēšanas aģentūrām pēc iespējas jālieto šie standartizētie paziņojumi.
44. Ja nav iespējams piešķirt atzīšanu saskaņā ar pretendenta pieprasījumu, kompetentajai atzīšanas iestādei vai novērtēšanas aģentūrai tiktāl un tik precīzi, cik tas ir iespējams, jāpalīdz pretendentiem noteikt pasākumus, ko pretendents varētu veikt, lai iegūtu atzīšanu vēlākā laikā.

Paskaidrojošais memorands

Preambula

Preambula pamatojas uz esošo likumdošanu par to kvalifikāciju atzīšanu, kas saistīta ar augstāko izglītību, kas izstrādāta Eiropas Padomes un UNESCO (tiktāl, cik pēdējā attiecas uz Eiropas Reģionu) darbības ietvaros. Īpaša uzmanība pievērsta *Eiropas reģiona konvencijai par tādu kvalifikāciju atzīšanu, kas saistīta ar augstāko izglītību*, ko kopīgi izstrādājušas abas organizācijas un kas parakstīta 1997. gada 11. aprīlī. Šī Konvencija stājusies spēkā 1999. gada 1. februārī. Preambula pamatojas arī uz svarīgāko starptautiskās kvalifikāciju atzīšanas attīstībā pēdējos gados, ieskaitot *Konferences par augstākās izglītības kvalifikāciju atzīšanu: Problēmas nākošajā dekādē*, ko organizēja Eiropas Padomes Augstākās Izglītības un Zinātnes komiteja (Malta, 1994. gada 26.-28. oktobris), rezultātus un semināru par diplomu vērtēšanas metodoloģiju, ko 1994.-1995. gadā organizēja Eiropas Starptautiskās Izglītības asociācija (EAIE) un NAFSA: Starptautisko Izglītotāju asociācija, rezultātus. Attiecībā uz transnacionālās izglītības ceļā iegūtām kvalifikācijām Preambula balstās uz UNESCO/ Eiropas Padomes Labas prakses kodeksa transnacionālās izglītības sniegšanā nosacījumiem.

I. Vispārējie principi

1.7. 4.-11. paragrāfs

Rekomendācijas skaidri pasvītro pretendentu tiesības uz viņu ārzemju kvalifikāciju novērtēšanu saskaņā ar pārredzamām, saskaņotām un uzticamām procedūrām un kritērijiem.

Ciktāl tas iespējams, kompetentām atzišanas iestādēm jācenšas atzīt pretendentu ārzemju kvalifikācijas. Ja tas nav iespējams, Rekomendācijas iesaka kompetentajām atzišanas iestādēm apsvērt alternatīvas atzišanas formas. Šādā alternatīvā atzišanā var ietilpt:

- (i) ārzemju kvalifikācijas atzišana par pielīdzināmu attiecīgās valsts kvalifikācijai, bet ne tai, ko norādījis pieteikuma sniedzējs;
- (ii) ārzemju kvalifikācijas daļēja atzišana;
- (iii) pilnīga vai daļēja kvalifikācijas atzišana, pretendentam izturot papildus eksāmenus vai spēju pārbaudes;
- (iv) pilnīga vai daļēja ārzemju kvalifikācijas atzišana pārbaudes laika, iespējams, pakļauta īpašiem noteikumiem, beigās.

Daļējas atzišanas piešķiršana vai atzišana, kas pamatojas uz īpašu noteikumu izpildi, tomēr nenodrošina automatiskas tiesības uz uzņemšanu kādosursos, kas domāti, lai palīdzētu pieteikuma sniedzējam apgūt trūkstošo un iegūtu pieprasīto atzišanu.

Tikai gadījumos, kad kompetentā atzišanas iestāde nolemj, ka nav iespējams piešķirt pat alternatīvu atzišanas formu, pieprasījums var tikt galīgi noraidīts. Jāpatur prātā, ka neatzišana dažos gadījumos var būt gadījuma "godīga atzišana".

Ja atzišanas lēmums atšķiras no pretendenta pieprasītā, kompetentajai atzišanas iestādei ir īpašs pienākums paskaidrot šī lēmuma iemeslus un informēt pretendentus par iespējām apstrīdēt lēmumu. Ir svarīgi gan atļaut pretendentiem apstrīdēt lēmumus, gan ieteikt pretendentiem veikt pasākumus, kas palīdzētu iegūt atzišanu vēlākā laikā. Tam nekādā veidā nevajadzētu kavēt kompetentās atzišanas iestādes formulēt atzišanas piešķiršanas iemeslus.

1.8.12. paragrāfs

Ārzemju kvalifikāciju novērtēšanas kritēriju precizēšanai raksturīga dilemma. Kaut arī novērtēšanas mērķis ir izvērtēt kvalifikāciju kvalitātes ziņā, novērtēšana nevar tikt veikta, zināmā mērā neskarot gan kvalitatīvos, gan kvantitatīvos kritērijus. Tomēr ir svarīgi, lai pielietojamie kritēriji tiktu izvēlēti to lietderības dēļ, novērtējot apspriežamās kvalifikācijas kvalitāti un pretendenta spējas veikt darbību, kurai atzišana tiek pieprasīta (piem., tālākas studijas, zinātnisko darbu, algotu darbu). Piemēram, studenti, kuri sasnieguši labus rezultātus (atzīmes) studijās var tikt uzskatīti par tādiem, kam ir vērtā ņemams potenciāls mācībām un personības attīstīšanai pat tad, ja kvalifikācijas, kuru atzišana tiek pieprasīta, ir iegūtas izglītības sistēmā vai iestādē, kas tiek uzskatīta par stipri zemākas kvalitātes nekā tās valsts izglītības sistēma, kurā atzišana tiek prasīta. Šādā gadījumā novērtēšanas rezultāts var būt atkarīgs no tā, vai atzišana tiek pieprasīta ar mērķi turpināt studijas vai iesaistīties darba tirgū. Pirmajā gadījumā varētu būt vieglāk kvalifikācijas atzīt, jo būtu paredzams, ka pretendenti uzlabos savas kvalifikācijas un attīstīs savas spējas turpmākajās studijās. Otrajā gadījumā piešķirt pieprasīto atzišanu varētu būt grūtāk, jo kvalifikācijas būs pamatā darbībai, kam var būt tiešs iespaids uz citiem pilsoņiem, un nav garantijas, ka šīs kvalifikācijas tiks uzlabotas, iesaistoties darba tirgū. Šajā atzišanas gadījumā arī prakses periodu ilgums un saturs var būt nozīmīgs.

Galvenās grūtības, kurām nav skaidra risinājuma, ir kvalitātes novērtēšanas mērķa saskaņošana ar prasību pēc caurredzamības un saprotamības, kas attiecas uz “objektīvo” kritēriju pielietošanu. Nevienā gadījumā atzišanas lēmums nevar pamatoties tikai uz noteiktu skaitu kvantitatīvu kritēriju, piemēram, studiju ilgumu, bez mēģinājuma novērtēt pretendenta kvalifikāciju kvalitāti. Zināmā mērā būtiskas atšķirības kvantitatīvajos kritērijos tomēr var tikt uzskatītas par norādījumu uz atšķirībām kvalitātē.

II. Novērtēšanas procedūras

1.9. 14. paragrāfs

Paragrāfs attiecas uz informāciju, ko pretendentiem sniedz nacionālie informācijas centri un kompetentās atzišanas iestādes pēc pieteikuma saņemšanas.

Standartizētajai informācijai jāietver vismaz sekojošie elementi:

- (i) nepieciešamā dokumentācija, ieskaitot prasības, kas attiecas uz dokumentu autentiskumu un dokumentu tulkojumu;
- (ii) novērtēšanas procesa apraksts, ieskaitot nacionālo informācijas centru, citu novērtēšanas aģentūru un augstākās izglītības iestāžu lomu;
- (iii) novērtēšanas kritēriju apraksts;
- (iv) atzišanas paziņojuma statuss;
- (v) aptuvenais iesnieguma izskatīšanas ilgums;
- (vi) nepieciešamā apmaksā;
- (vii) atsauces uz nacionālo likumdošanu un starptautiskajiem līgumiem un konvencijām, kas var būt saistīti ar ārzemju kvalifikāciju novērtēšanu;
- (viii) noteikumi un procedūras atzišanas lēmuma apstrīdēšanai saskaņā ar nacionālo likumdošanu.

Principā jābūt iespējai apstrīdēt atzišanas lēmumus un kompetentās atzišanas iestādes pienākums ir informēt pretendētus par šādas apstrīdēšanas veidiem, ieskaitot formālos aspektus, piemēram, termiņus. Tiek ieteikts šo informāciju sniegt pieteikuma saņemšanas brīdī, daļēji, lai sniegtu pretendentiem pēc iespējas pilnīgāku informāciju, daļēji, lai izvairītos no tiešas saistības starp informāciju par novērtēšanas iznākumu un informāciju par apstrīdēšanas iespējām, kas var tikt uztverts kā netiešs pamudinājums apstrīdēt lēmumu pat gadījumos, kad apstrīdēšanai ir mazas iespējas tikt realizētai. Novērtēšanas aģentūras var apsvērt, vai pieprasīt pretendentiem parakstīt paziņojumu par informācijas saņemšanu un iepazīšanos ar apstrīdēšanas iespējām un procedūrām.

1.10. 15. paragrāfs

Šis paragrāfs pasvītro kompetento atzišanas iestāžu pienākumu precizēt nepieciešamo laika periodu atzišanas pieprasījuma izskatīšanai, iekļauties šajā periodā un informēt pretendentu jautājuma atlikšanas gadījumā. Tas arī nosaka laika perioda skaitīšanas “sākumpunktu”; t.i., no brīža, kad kompetentā atzišanas iestāde ir saņēmusi visu nepieciešamo informāciju. Kaut arī jebkura novērtēšana jāuzsāk un jāveic pēc iespējas ātri, jāatzīmē, ka novērtēšana, kas ilgst vairāk kā četrus mēnešus, var nopietni aizkavēt pretendentu tālākās studijas vai algota darba uzsākšanu, vai piespiest tos uzsākt papildus studijas, lai izpildītu prasības, par kurām tālākā novērtēšanā var tikt secināts, ka tās jau ir izpildītas ar pretendenta ārzemju kvalifikāciju. Līdz ar to četri mēneši tiek

uzskatīti par maksimālo laika periodu atzišanas pieprasījuma izskatīšanai; vienkāršiem gadījumiem, protams, jātiek izskatītiem ātrāk.

1.11. 17. paragrāfs

Atzišanas lēmumu secīgums ir būtisks caurredzamības un saskaņotības nodrošināšanas elements ārzemju kvalifikāciju atzišanas pieteikumu izskatīšanā. Būtu kļūdaini apskatīt līdzīgus atzišanas gadījumus būtiski atšķirīgos veidos, sasniedzot būtiski atšķirīgus lēmumus. Tipisku atzišanas gadījumu pārskats varētu palīdzēt nodrošināt nepieciešamo secīgumu.

Jautājums par to, vai padarīt informāciju pieejamu pretendentiem, ir diezgan sarežģīts. No vienas puses, šāda informācija varētu sniegt pretendentiem norādījumu par to, uz ko tie reāli var cerēt, un palīdzēt tiem formulēt pieteikumu. Tas varētu arī palīdzēt pretendentiem izlemt, vai apstrīdēt lēmumu. No otras puses, pretendenti var nepareizi saprast tipiskos gadījumus, lai radītu juridisku precedentu savu kvalifikāciju "automātiskai" atzišanai. Tādēļ ir būtiski, lai kopā ar informāciju par tipiskiem atzišanas gadījumiem pretendenti saņemtu arī skaidru paskaidrojumu par šīs informācijas lomu, pasvītrojot, ka jebkurā gadījumā notiek individuāla pieteikumu izskatīšana.

1.12. 18. paragrāfs

Atbildība par informācijas sniegšanu par kvalifikācijām, kuru atzišana tiek prasīta, tiek dalīta:

- (a) pretendents nes galveno atbildību par kompetentās iestādes pieprasītās informācijas sniegšanu;
- (b) augstākās izglītības iestādei, kurā kvalifikācija ir iegūta, ir pienākums sniegt pretendentiem un/vai kompetentajai iestādei informāciju par tās kvalifikācijām, kā arī citu noderīgu informāciju (piemēram, informāciju par kvalifikācijas struktūru, kursu saturu, utt.). Augstākās izglītības iestādēm jātiek mudinātām izmantot instrumentus, kas domāti ārzemju kvalifikāciju satura izskaidrošanai, piemēram, UNESCO/ Eiropas Padomes Diploma pielikumu, un informācijai par kredītu uzkrāšanas un pārvešanas sistēmām, piemēram, ECTS⁸. Augstākās izglītības iestāžu pienākums var aprobežoties ar atbildēšanu uz pretendentu un/ vai kompetentu iestāžu, kas veic novērtēšanu, pieprasījumiem;
- (c) kompetentā atzišanas iestāde ir atbildīga par informācijas sistēmas uzturēšanu par ārvalstu izglītības sistēmām un kvalifikācijām savas kompetences ietvaros.

Jāpasvītro, ka kompetentajām atzišanas iestādēm jāsniedz pretendentiem pilnīgs pārskats par informāciju, kas nepieciešama novērtēšanas uzsākšanai. Tikai izņēmuma gadījumos kompetentajai atzišanas iestādei jālūdz informācija papildus tai, kas minēta šajā pārskatā, un nekādā gadījumā papildus informācijas pieprasījumi nedrīkst tikt izmantoti novērtēšanas paildzināšanai vai atlikšanai. Pretendentiem, kā arī augstākās izglītības iestādēm ir pienākums sniegt visu pieprasīto informāciju saprātīgā termiņā, ko nosaka kompetentā atzišanas iestāde.

⁸ Eiropas kredītu pārvešanas sistēma (*European Credit Transfer System*)

1.13. 19. paragrāfs

Sagatavotības dokuments ir paredzēts kā instruments:

- diplomatzinējam, lai rekonstruētu bēgļa izglītības līmeņus, nolūkā atvieglot (paredzamo) vērtēšanu;
- bēglim, lai apstiprinātu tā akadēmiskos sasniegumus citām vērtēšanas iestādēm, piemēram, universitātēm un darba devējiem, nolūkā iegūt tiesības uz tālākām studijām vai piemērotu darbu.

Bēgļiem līdzīgā situācijā atrodošos vai citu personu, kas dibinātu iemeslu dēļ nevar dokumentēt savas kvalifikācijas, pieteikumiem jātiek izskatītiem tādā pašā veidā.

Sagatavotības dokuments pat par sevi nav novērtējums, bet akadēmisko sasniegumu autoritatīvs apraksts vai rekonstrukcija saistībā ar pieejamajiem dokumentiem un apstiprinošiem pierādījumiem.

Sagatavotības dokuments ir:

1. pārskats par, pēc pretendenta vārdiem, iegūtajiem izglītības līmeņiem ar pieejamajiem dokumentiem un apstiprinošiem pierādījumiem,
2. uz diploma pielikuma modeli balstīts saraksts, ko diplomatzinējs izmanto, lai pievienotu vairāk atbilstošas informācijas.

1.14. Izglītības līmeņi

Kvalifikācija	Pierādījumi
vidējā izglītība	diploms
Augstākā izglītība – pirmais grāds	studenta apliecība + 1. studiju gada atzīmju izraksts
Augstākā izglītība – otrais grāds	Nav izglītības dokumentu, bet pasniedzēja apliecinājums + darba līgums

Pārskata paraugs

1.15. 20.-22. paragrāfs

Maksa var radīt šķēršļus atzišanai. Ja ārzemju kvalifikāciju novērtēšana nevar notikt bez maksas, maksai jābūt pēc iespējas zemai. Tiek atgādināts, ka jebkura maksa, ko pieprasa kompetentā atzišanas iestāde, būs papildus dokumentu tulkošanas un/ vai sertificēšanas izdevumiem. Šo Rekomendāciju ieteikumi ir īpaši svarīgi sakarā ar sabiedrisko organizāciju pieaugošo tendenci iekasēt maksas.

Apmaksas prakse ir būtiski atšķirīga Eiropas reģionā. Ir praktiski neiespējami dot precīzus norādījumus par pieņemamu apmaksas līmeni, jo nepieciešams ņemt vērā vietējos apstākļus, piemēram, dzīves dārdzību, algu līmeni un atbalstu studentiem. Neskatoties uz to, dažos gadījumos pieprasītās maksas jāuzskata par pārmērīgām. Piemēram, nav saprātīgi, ja par ārzemju kvalifikācijas novērtēšanu jāmaksā liela daļa no vidējās mēneša algas sabiedriskajā sektorā.

1.16. 23. paragrāfs

Prasība pēc pilnīgas informācijas jāsabalansē ar tām grūtībām, ko šīs prasības izpildīšana uzliek pretendentiem, īpaši tas attiecas uz noteikumiem par dokumentu autentifikāciju un tulkošanu, kas mēdz būt ilgstoša un dārga. Apspriežot noteikumus par autentifikāciju, jāsabalansē nepieciešamība samazināt viltošanas risku ar nepieciešamību samazināt grūtības godīgiem pretendentiem. Tiek ieteikts, ka lielākajā daļā gadījumu ir pietiekami pieprasīt autentifikāciju galvenajiem dokumentiem, piemēram, diplomiem, to pielikumiem un dzimšanas apliecībām. Jāapsver arī, vai oriģinālu vietā nevar tikt pieprasītas apstiprinātas fotokopijas. Svarīgi ir visus noteikumus skaidri izklāstīt pretendentiem.

Attiecībā uz noteikumiem par tulkojumiem jāapsver, vai tie var tikt attiecināti tikai uz galvenajiem dokumentiem. Piemēram, varētu nebūt nepieciešams iesniegt detalizētu programmas satura tulkojumu. Jāapsver arī, vai ir nepieciešams pieprasīt, lai tulkojumus veiktu sertificēti tulki. Ja šis noteikums tiek uzturēts, kompetentajai atzišanas iestādei jāsniedz pretendentiem akceptēto tulku saraksts. Tālāk jāapsver, vai noteikti dokumenti nevarētu tikt pieņemti bez tulkojuma. Tas varētu attiekties uz dokumentiem plaši lietotās valodās, valodās, kas valodnieciski tuvas tās valsts valodai(-ām), kurā atzišana pieprasīta, valodās, kas tiek plaši saprastas valstī, kurā atzišana pieprasīta, un/vai valodās, kurās kompetentās atzišanas iestādes darbinieki ir pietiekami kompetenti.

1.17. 24. paragrāfs

Iemesls, kāpēc ārzemju kvalifikāciju nosaukumus nevajadzētu tulkot, ir tas, ka šādā gadījumā tulkojumā ir ietverta novērtēšana, kuru veikt drīkstētu tikai kvalificēti atzišanas eksperti. Diploma pielikums, ko kopīgi pārskatījusi Eiropas Komisija, Eiropas Padome un UNESCO, kā arī kredītpunktu iegūšanas un pārskaitīšanas sistēma ir izveidotas, lai izskaidrotu kvalifikāciju saturu, netulkojot un nevērtējot tās. Uzmanība tiek vērsta uz faktu, ka transliterācija ir atšķirīga no tulkošanas. Transliterācija attiecas uz skaņu, kas pierakstītas vienā alfabētā vai rakstības sistēmā, reproducēšanu citā alfabētā vai rakstības sistēmā, piemēram, kirilicā vai japāņu rakstībā rakstīta vārda atveidošana latīņu alfabētā. Transliterācija dod iespēju lasītājiem, kas nav pazīstami ar attiecīgo oriģinālvalodas alfabētu vai rakstības sistēmu, atpazīt noteiktus vārdus vai izteicienus šajā valodā; transliterācija būt jāveic, lietojot standartizētas transliterācijas sistēmas, ja tādas pastāv.

Dokumentu autentiskuma pārbaude

1.18. 25.-28. paragrāfs

Viltoto dokumentu problēma kļūst aizvien nopietnāka. Tāpēc nepieciešams pasvītrot vajadzību pārbaudīt iesniegto dokumentu autentiskumu, kā arī pašu pretendentu identitāti. Tai pašā laikā tomēr nepieciešams sabalansēt vajadzību pārbaudīt ar nepieciešamību izvairīties no lieku grūtību radīšanas lielākajai pretendentu daļai, kas iesniedz autentiskus dokumentus un pret kuriem jāizturas saskaņā ar tiesas pamatprincipu “nevainīgs, kamēr viņa vaina nav pierādīta”. Tomēr nepieciešams dot kompetentajam atzišanas iestādēm iespēju pieprasīt īpaši nopietnus autentiskuma

pierādījumus, piemēram, oriģinālo dokumentu iesniegšanu, gadījumos, ja ir aizdomas par viltojumumu. Cita iespēja šādos gadījumos ir pieprasīt kopijas, kas apstiprinātas ar kvalifikācijas izsniegušās iestādes oriģinālo parakstu un/vai zīmogu. Augstākās izglītības iestādēm uz šādas apstiprināšanas pieprasījumiem būtu jāatbild ātri un, ja iespējams, bez maksas vai par mērenu maksu.

Tai pašā laikā daži likumi par dokumentu pārbaudi, piemēram, tie, kas pieprasa visu dokumentu pilnu legalizāciju, ir pieņemti laikā, kad starptautiskās komunikācijas bija daudz sarežģītākas nekā patlaban. Kaut arī tie varēja būt piemēroti tajā laikā, mūsdienās ir labāki un efektīvāki veidi, kā pārbaudīt dokumentu autentiskumu tieši kontaktējot kompetentās atzišanas iestādēm un augstskolas, kurās, kā apgalvo pretendents, kvalifikācijas ir piešķirtas. Valstīm līdz ar to tiek ieteikts pārskatīt nacionālo likumdošanu, lai vienkāršotu un modernizētu noteikumus par dokumentu autentiskuma pierādīšanu.

V. Novērtēšanas kritēriji

1.19. 29.-31. paragrāfs

Sakarā ar pieaugošu augstākās izglītības sistēmu dažādošanos, augstskolu dažādošanos sakarā ar transnacionālo sadarbību, ieskaitot daudzu privāto augstskolu nodibināšanos, kvalifikācijas nevar tikt pilnīgi novērtētas, neņemot vērā iestādi, kas piešķirusi šīs kvalifikācijas. Tai pašā laikā nacionālās likumdošanas un augstākās izglītības iestāžu vērtēšanas prakse ļoti atšķiras. Līdz ar to arī informācijas veidi, ko iespējams iegūt par augstākās izglītības iestādēm, atšķiras. Lisabonas Diplomatiķu Konvencijas VIII sadaļā ir izklāstīti informācijas veidi, ko sniedz Puses, kas izveidojušas augstākās izglītības iestāžu un programmu oficiālas novērtēšanas sistēmu, kā arī informācijas veidi, ko sniedz Puses, kam nav šādu sistēmu. UNESCO/ Eiropas Padomes Labas prakses kodekss transnacionālās izglītības sniegšanā izklāsta principus, kas jāievēro transnacionālo izglītības pakalpojumu sniegšanā iesaistītajām iestādēm un organizācijām un kam jātiek piemērotiem akadēmisko kvalifikāciju vērtēšanā.

1.20. 32. paragrāfs

Ir tieša sakarība starp ārzemju kvalifikāciju novērtēšanu un iemeslu (-iem), sakarā ar kuru (-iem) atzišana tiek pieprasīta. Piemēram, dotā kvalifikācija var būt piemērota tālākām studijām, bet ne algotam darbam attiecīgajā līmenī. Un otrādi, dotā kvalifikācija var būt piemērota darbam, bet ne tālākām studijām, piemēram, doktorantūras līmenī. Tas var būt, piemēram, gadījumā, ja ārzemju kvalifikācijā pilnīgi trūkst zinātniskā komponenta, tēžu patstāvīgas rakstīšanas vai cita veida svarīga patstāvīga darba un ja šis komponents ir nepieciešams uzņemšanai doktora programmā valstī, kur pieprasīta atzišana. Tas nozīmē, ka atzišanas paziņojumā jābūt skaidri pateiktam, kādam (-iem) mērķim (-iem) tas ir derīgs, un ir nepieciešama atkārtota novērtēšana, ja atzišana tiek pieprasīta citiem mērķiem nekā tie, uz ko attiecas iepriekšējais paziņojums.

Kvalifikācijas var tikt izmantotas dažādiem mērķiem, daži no tiem ir:

- (a) vispārīgas tiesības iesaistīties augstākajā izglītībā;
- (b) ierobežotas tiesības iesaistīties augstākajā izglītībā (t.i., tiesības, kas attiecas uz noteiktām augstākās izglītības daļām, piemēram, noteiktām tehniskām studijām);
- (c) vispārīgas tiesības uz tālākām studijām attiecīgajā līmenī (piemēram, doktora programmā vai otrajā akadēmiskajā līmenī)
- (d) ierobežotas tiesības uz tālākām studijām (piem., tiesības uz tālākām tehniskām studijām);
- (e) tiesības iesaistīties profesionālajā apmācībā;
- (f) vispārīgas tiesības iesaistīties darba tirgū (t.i., kā kvalifikācija dažāda veida amatiem dotajā līmenī);
- (g) tiesības iesaistīties noteiktā darba tirgus nozarē;
- (h) tiesības strādāt reglamentētā profesijā.

1.21. 33. paragrāfs

Daži nacionālo un starptautisko juridisko dokumentu, kas var attiekties uz ārzemju kvalifikāciju atzišanas pieteikumiem, piemēri ir:

- (a) nacionālie likumi un noteikumi par kvalifikācijām, kas saistītas ar augstāko izglītību;
- (b) nacionālie likumi un noteikumi, kas saistīti ar algotu darbību, ieskaitot nacionālos likumus un noteikumus par reglamentētajām profesijām;
- (c) Eiropas Padomes un UNESCO konvencijas;
- (d) Eiropas Padomes un UNESCO rekomendācijas un labas prakses kodeksi;
- (e) Eiropas Savienības direktīvas, ieskaitot tās, kas attiecas uz profesionālo atzišanu;
- (f) citi Eiropas Savienības likumi un noteikumi, piemēram, tie, kas regulē kvalifikāciju atzišanu, kas iegūtas ES mobilitātes programmu, piemēram, SOCRATES un agrāk ERASMUS ietvaros;
- (g) starptautiski līgumi, kas noslēgti citu starptautisku organizāciju, piemēram, Ziemeļvalstu Ministru Padomes ietvaros;
- (h) divpusēji vai daudzpusēji līgumi starp Valstīm;
- (i) divpusēji vai daudzpusēji līgumi starp augstākās izglītības iestādēm.

Ne visiem šādiem dokumentiem ir vienāds juridiskais spēks; jāņem vērā arī to relatīvais juridiskais statuss.

1.22. 36. paragrāfs

Atšķirības kvalifikāciju saturā un profilā var attiekties, piemēram, uz specializācijas pakāpi vai vispārējo izglītību, prasību pēc patstāvīgi rakstīta darba (ieskaitot tēzes), prakses periodu iekļaušanu, laboratorijas darbiem vai līdzīgām prasībām (piemēram, medicīnā vai dabas zinātnēs) vai neakadēmisku elementu (piemēram, sporta vai profesionālās apmācības) iekļaušanu kvalifikācijā.

Tas, kas var tikt definēts kā “būtiskas atšķirības”, kuras var novest pie daļējas atzišanas vai neatzišanas, lielā mērā būs atkarīgs no iemesla (-iem), kura (-u) dēļ atzišana tiek prasīta. Dažos gadījumos plaša izglītība var būt vēlama, kamēr dažos var tikt pieprasīta ievērojama specializācijas pakāpe. Citos gadījumos tēzes var būt būtiska prasība dotajai kvalifikācijai. Pretendentiem, kuru ārzemju kvalifikācija apmierina apmācības prasības

valstī, kurā atzišana tiek pieprasīta, bet kurā neietilpst tēzes, var būt nepieciešama tēžu iesniegšana, lai piešķirtu pilnīgu atzišanu.

Mācību iznākuma piemēri var būt viens vai vairāki no sekojošajiem:

- (a) plašas zināšanas konkrētā priekšmetā;
- (b) pētījumu rezultātu izpratne konkrētā priekšmetā;
- (c) spēja analizēt un risināt problēmas;
- (d) spēja efektīvi sazināties- mutiski un rakstiski- ar dažādām grupām par sarežģītām tēmām;
- (e) spēja savienot pētījumu rezultātus ar kārtējām iemaņām noteiktā sfērā;
- (f) spēja pielietot pētījumu rezultātus un apgūt iemaņas jaunās sfērās;
- (g) spēja veikt pētījumus;
- (h) spēja saskatīt pretrunīgas teorijas vai paradigmas.

1.23. 37. paragrāfs

Paragrāfs pasvītro, ka, ja kompetenta atzišanas iestāde vēlas pilnīgi vai daļēji noraidīt ārzemju kvalifikācijas atzišanas pieprasījumu, tās pienākums ir pierādīt lēmuma pamatotību. Tas ir saskaņā ar Eiropas Padomes/UNESCO Lisabonas Diplomatzīšanas Konvenciju, kā arī ar Eiropas Savienības Direktīvām par profesionālo atzišanu. "Atbilstošo tās valsts kvalifikāciju, kurā atzišana tiek pieprasīta" var norādīt pretendents, pieprasot atzišanu, vai, ja pretendents to nav norādījis, kompetentā atzišanas iestāde, ņemot vērā atzišanas pieprasīšanas iemeslu.

1.24. 38. paragrāfs

Formālās tiesības nav pilnībā atšķirīgas, bet arī ne pilnīgi identiskas mērķiem, kuru dēļ atzišana tiek pieprasīta. Formālās tiesības, kas iegūtas, iegūstot kvalifikāciju, var būt, piemēram, tiesības iesaistīties augstākajā izglītībā (t.i., kandidēt uzņemšanai augstākajā izglītībā), tiesības iesaistīties doktora studijās, tiesības lietot doto kvalifikācijas nosaukumu vai tiesības pieprasīt profesionālo atzišanu. Pēdējās daudzos gadījumos, iespējams, lielākajā daļā gadījumu, būs atkarīgas ne tikai no prasībām izglītībai, bet arī, piemēram, no prasībām, kas attiecas uz prakses ilgumu (ja tā tiek uzskatīta drīzāk par atšķirīgu izglītības formu, nevis par izglītības programmas, kas devusi attiecīgo kvalifikāciju, daļu) vai tautību, dzīvesvietu vai valodu. Ārzemju kvalifikāciju novērtēšana profesionālos nolūkos šajās Rekomendācijās ir apskatīta tikai tiktāl, cik novērtēšana saistīta ar zināšanām un iemaņām, ko apliecina kvalifikācija, kas novērtējama profesionālās atzišanas nolūkos.

Rekomendācijas iesaka kvalifikāciju vērtēt ar mērķi noskaidrot, vai kvalifikācija var piešķirt pretendētājam atbilstošas formālas tiesības arī valstī, kur atzišana tiek pieprasīta, ja kvalifikācija dod kādas formālas tiesības valstī, kur tā piešķirta. Tomēr ir skaidrs, ka nacionālās prakses formālo tiesību piešķiršanā izglītības kvalifikācijām var atšķirties. Šis ieteikums ir piemērojams tikai tadā mērā, kādā šīs formālas tiesības var tikt piešķirtas kvalifikācijai, kas piešķirta attiecīgajā valstī.

1.25. 39. paragrāfs

Kvalifikācija apliecina noteiktu kompetences līmeni, kas iegūts noteiktā laikā. Kvalifikācijas vērtība laika gaitā var samazināties vai pilnībā zust vai nu tādēļ, ka tās

īpašnieks nav uzturējis iegūto kompetences līmeni, veicot ar attiecīgo jomu saistītas aktivitātes, vai arī tādēļ, ka attiecīgā joma ir stipri progresējusi un kvalifikācijas īpašnieks pietiekami nepārzina šos sasniegumus. Tas, cik lielā mērā kvalifikācija ir novecojusi, var būt atkarīgs no attiecīgās izglītības jomas.

Tādējādi vecāku kvalifikāciju atzišana var būt problemātiska un šai problēmai nav standarta risinājuma. Tomēr šī problēma attiecas ne tikai uz ārvalstu kvalifikācijā. Ja vecākas kvalifikācijas, kas piešķirtas valstī, kurā atzišana tiek prasīta, tajā joprojām tiek atzītas, līdzīgām līdzīga vecuma ārzemju kvalifikācijām arī būtu jātiek atzītām tam pašam mērķim. Ja tomēr kvalifikācijas, kas piešķirtas valstī, kurā atzišana tiek prasīta, tajā tiek uzskatītas par novecojušām un vairs netiek atzītas, līdzīgas ārzemju kvalifikācijas būtu jāizskata tādā pašā veidā.

1.26. 40. paragrāfs

Studiju ilgums ir viens no visbiežāk izmantotajiem novērtēšanas kritērijiem un, kā rāda pieredze, arī viens no tiem kritērijiem, ko visvieglāk pieņem pretendenti, kuru kvalifikācijas netiek atzītas vai tiek atzītas tikai daļēji. Tomēr “studiju ilguma” jēdziens ir samērā problemātisks, jo, kaut arī kaut arī tas tiek vispārīgi izteikts gados vai studiju semestros, starp valstīm un atsevišķām iestādēm var būt atšķirības nedēļu skaitā mācību gadā vai semestrī, stundu skaitā studiju nedēļā, kā arī stundu sadalījuma ziņā starp lekcijām, pašmācības stundām un citām mācību nodarbībām (praksi, laboratorijas darbiem, utt.). Būtiskas atšķirības šajā ziņā var samazināt atšķirību starp divām kvalifikācijām ar šķietami atšķirīgu “ilgumu” vai palielināt atšķirību starp kvalifikācijām ar šķietami vienādu “ilgumu”. Līdz ar to “studiju ilgums” nevar tikt uzverts kā viennozīmīgs jēdziens un to nevajadzētu izmantot kā vienīgo kritēriju ārzemju kvalifikāciju novērtēšanā.

Vispārējā ziņā tomēr studiju ilgums var tikt izmantots kā norādījums par kvalifikācijas līmeni. Jo lielāka ir atšķirība studiju ilgumā, kas nepieciešams, lai iegūtu dažādas kvalifikācijas, jo ticamāk šķiet, ka šīs kvalifikācijas nav viena līmeņa. Jautājums par to, kas ir būtiska atšķirība studiju ilgumā, jāapskata saistībā ar kopējo studiju ilgumu apskatāmajai kvalifikācijai. Viena gada atšķirība ir skaidrāks norādījums attiecībā uz studiju programmu, kuras kopējais studiju ilgums ir, teiksim, četri gadi, nekā attiecībā uz visu pamata un vidējās izglītības programmu, kuras kopējais ilgums ir, teiksim, divpadsmit gadu. Tādēļ tiek ieteikts viena gada starpību uzskatīt par būtisku lielākajā daļā augstākās izglītības programmu, bet programmu, kas dod tiesības iestāties augstskolā, ilgumu atšķirībai jābūt divi gadi vai vairāk, lai tā tiktu uzskatīta par būtisku. Jāpasvītro arī, ka, kaut arī norādītās atšķirības var tikt uzskatītas par būtiskām, tās nav obligāti par tādām uzskatīt, kā arī no novērtēšanas nav jāizslēdz citi faktori. Gadījumos, ja studiju ilgumu atšķirība ir mazāka par šeit norādīto, šīs atšķirības nav uzskatāmas par pietiekamām, lai tikai uz to pamata pieņemtu lēmumu neatzīt kvalifikāciju.

Jāievēro arī, ka “līmenis” un “kvalitāte” ir atšķirīgi jēdzieni. Dotais vidusskolas diploms var būt lieliskas kvalitātes, lai iegūtu vispārējās tiesības iesaistīties augstākās izglītības sākuma līmenī, kas ir viens no tā galvenajiem mērķiem, un students, kam ir šī kvalifikācija ar labām atzīmēm, var tikt uzskatīts par tādu, kam ir lielisks potenciāls akadēmiskām studijām. Tomēr students nav ieguvis akadēmisku līmeni, kas nepieciešams augstāka līmeņa studijām.

1.27. 41. paragrāfs

Paragrāfs pasvīturo nepieciešamību koncentrēt ārzemju kvalifikācijas novērtēšanu uz šo kvalifikāciju. Iepriekšējo izglītības līmeņu ņemšanai vērā būtu jābūt drīzāk izņēmumam nekā likumam. Piemēram, ja kāds pieprasa doktora grāda atzišanu, pretendenta vidusskolas diplomam nebūtu jātiek vērtētam. Iepriekšējo līmeņu kvalifikācijas būtu jāapskata tikai izņēmuma gadījumos un novērtēšanai pēc iespējas jāprobežojas tikai ar iepriekšējo līmeni pirms kvalifikācijas, kuras atzišana tiek pieprasīta. Iespējams, piemērotākais piemērs ir, ka trūkumi pretendenta vidusskolas diplomā var ietekmēt viņa vai viņas pirmā akadēmiskā līmeņa kvalifikācijas vai daļējas kvalifikācijas pirmā akadēmiskā grāda līmeni tādā mērā, ka pilna atzišana pirmā akadēmiskā grāda līmeni nevar tikt piešķirta. Tomēr jāuzsver, ka tā būtu izņēmuma situācija.

1.28. 42. paragrāfs

Paragrāfs attiecas uz pasākumu apmēru, ko kompetentām atzišanas iestādēm un citām novērtēšanas aģentūrām būtu mērķtiecīgi veikt individuālos novērtēšanas gadījumos. Attiecīgajām iestādēm jāizmanto visas savas profesionālās iemaņas un jāņem vērā attiecīgā literatūra, bet tām nav jāveic detalizēti pētījumi par izglītības iznākuma salīdzināmību un/vai spējām tālākai darbībai. Ārzemju kvalifikācijas novērtēšanā lielāks uzsvars jāliek uz izglītības procesa iznākumu (t.i., zināšanām un iemaņām, ko apliecina kvalifikācija, un spēju veikt tālāku darbību) nevis uz pašu procesu (t.i., izglītības programmu, kurā kvalifikācija iegūta).

VI. Novērtēšanas rezultāts

1.29. 45. paragrāfs

Norādījumi, kas minēti šajā paragrāfā, attiecas uz papildus izglītību, ko pretendenti var iegūt, lai uzlabotu savas iespējas iegūt pieprasīto atzišanu vēlākā laikā. Kompetentajām atzišanas iestādēm jāpalīdz pretendentiem iegūt pēc iespējas precīzus norādījumus par veicamajiem pasākumiem vai pēc vajadzības jāapgādā pretendenti ar nepieciešamo rakstisko informāciju vai jānosauc kontaktpersonas augstākās izglītības iestādēs vai citās atbilstošās iestādēs.

Tālāk tiks sniegta rekomendētās procedūras shēma ārzemju kvalifikāciju vai studiju periodu novērtēšanā. Tā ir domāta kā kopsavilkuma shematisks uzmetums. Praktiskā darbā uzskaitīto posmu secība var atšķirties vai vairāki posmi var tikt veikti vienlaicīgi.

1. posms

Kompetentā atzišanas iestāde saņem pieprasījumu vai jautājumu. Iepazīšanās ar pieprasījumu; pretendenta iepazīstināšana ar procedūrām un kritērijiem.

Pāriešana uz 2. posmu.

2. posms

Tiek pārbaudīts, vai iesniegta visa nepieciešamā informācija.

Ja nē: nepieciešamās informācijas iegūšana no pretendenta, augstākās izglītības iestādes (-ēm).

Ja jā: pāriešana uz 3. posmu.

3. posms

Tiek pārbaudīts, vai pretendenta kvalifikācija ir autentiska un vai iesniegtie dokumenti tiešām likumīgi izsniegti pretendentam. [Šajā punktā kompetentā iestāde var lūgt nacionālā informācijas centra palīdzību]

Ja nē: (t.i., kvalifikācija ir viltota): atzišana tiek atteikta.

Ja jā: pāriešana uz 4. posmu.

4. posms

Tiek pārbaudīts, vai iestāde un/ vai programma, kas izsniegusi šo kvalifikāciju, ir atzīta par piederošu augstākās izglītības sistēmai. Transnacionālās izglītības gadījumā tiek pārbaudīts, vai kvalifikāciju piešķirusi iestāde pakļaujas principiem, kas noteikti UNESCO/ Eiropas Padomes Labas prakses kodeksā transnacionālās izglītības sniegšanā.

Ja nē: atzišana parasti netiek piešķirta.

Ja jā: pāriešana uz 5. posmu.

5. posms

Ārzemju kvalifikācijas novērtēšana, ņemot vērā:

- (i) iemeslu, kura dēļ atzišana tiek prasīta;
- (ii) juridiskos noteikumus:
 - (a) nacionālo likumdošanu
 - (b) starptautiskas konvencijas, direktīvas, rekomendācijas, labo praksi, utt.
- (iii) iepriekšējo pieredzi līdzīgos gadījumos;
- (iv) kvalifikācijas saturu tāda mēra, cik tas papildina (i)-(iii) punktu;
- (v) informāciju un padomus, ko sniedz citi ENIC centri, augstākās izglītības iestādes un citi avoti.

Novērtēšanā jāmeklē atbildes uz jautājumiem:

- (a) vai atšķirības (paredzamajā vai iegūtajā) mācību iznākumā ir tik būtiskas, ka ārzemju kvalifikācija nevar tikt pilnībā atzīta? Ja tā, vai ir iespējams piešķirt alternatīvu vai daļēju atzišanu?
- (b) vai atšķirības starp tālāko darbību, kam sagatavo ārzemju un tās valsts, kurā atzišana tiek prasīta, kvalifikācijas, ir tik būtiskas, ka ārzemju kvalifikācija nevar tikt pilnībā atzīta? Ja tā, vai ir iespējama alternatīva vai daļēja atzišana?
- (c) vai atšķirības programmas, kurā piešķirta kvalifikācija, galvenajos elementos salīdzinot ar līdzīgām programmām valstī, kurā atzišana tiek prasīta, ir tik būtiskas, ka ārzemju kvalifikācija mērķim, kura dēļ atzišana prasīta, nevar tikt pilnībā atzīta? Ja tā, vai ir iespējams piešķirt alternatīvu vai daļēju atzišanu?
- (d) vai programmas vai iestādes, kurā kvalifikācija iegūta, kvalitāte ir tik atšķirīga no līdzīgām programmām vai iestādēm valstī, kurā atzišana tiek prasīta, ka pilnīga atzišana nav iespējama? Ja tā, vai ir iespējams piešķirt alternatīvu vai daļēju atzišanu?

6. posms

Tiek izsniegta izziņa par novērtēšanu (novērtēšanas rezultāts). Atkarībā no nacionālajiem likumiem un prakses tas var būt:

- (i) ieteikums citai iestādei, kas pieņems lēmumu par atzīšanu;
- (ii) lēmums par atzīšanu;
- (iii) izziņa pretendenta vai iesniegšanai pēc vajadzība (piemēram, esošajiem vai iespējamajiem darba devējiem, augstākās izglītības iestādēm, utt.).

Pozitīva lēmuma gadījumā ((i) vai (ii)): atzīšana piešķirta, pretendents apmierināts.

Negatīva lēmuma gadījumā: lēmuma iemeslam (-iem) jātiek skaidri paziņoti un pretendents jāinformē par iespējām apstrīdēt lēmumu.

Pretendents var:

- (a) akceptēt lēmumu (neveicot tālākus pasākumus);
- (b) apstrīdēt lēmumu.

LABAS PRAKSES KODEKSS TRANSNACIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS SNIEGŠANĀ UN SKAIDROJOŠAIS ZIŅOJUMS

Labas prakses kodekss transnacionālās izglītības sniegšanā

Preambula

Eiropas Padomes/UNESCO Konvencijas par tādu kvalifikāciju atzišanu Eiropas reģionā, kas saistītas ar augstāko izglītību (Eiropas Padomes/UNESCO Lisabonas diplomatzīšanas konvencija) Puses,

Apzinoties transnacionālās izglītības straujo attīstību, ko raksturo izglītības pasākumi un partnerība starp iestādēm un organizācijām, kurās studenti atrodas citā valstī nekā izglītību realizējošā iestāde, un tās ietekmi uz augstāko izglītību globālā mērogā, kā arī īpaši Eiropas reģionā;

Apzinoties iespējas, kuras piedāvā likumīga un atzīta transnacionāla izglītība, bet arī ņemot vērā izaicinājumus, kurus ietver transnacionālas izglītības institūcijas un programmas, kas darbojas ārpus jebkādas nacionālās izglītības sistēmas ietvariem;

Apzinoties faktu, ka transnacionālā augstākā izglītība strauji paplašinās, daļēji pateicoties augošajai un šķietami neierobežotajai jauno informācijas tehnoloģiju izmantošanai, nodrošinot izglītības pakalpojumus augstākās izglītības pasaulē bez robežām;

Būdami pārliecināti, ka nacionālās augstākās izglītības sistēmām, bez citām funkcijām, ir un turpinās būt uzticēts saglabāt kulturālo, sociālo, filozofisko un reliģisko Eiropas reģiona dažādību, vienlaicīgi tām būtu arī jāveicina dažāda veida starptautiskā un globālā sadarbība;

Piešķirot lielu nozīmi studiju programmu un grādu, kas piešķirti transnacionālajā izglītībā iesaistītās iestādēs, akadēmiskajai kvalitātei;

Uzskatot, ka, neatkarīgi no procedūrām, kas piemērotas, izveidojot un realizējot izglītības pakalpojumus, augstākās izglītības iestādēm būtu jāpakļaujas mācīšanas un mācīšanās izpildes standartiem, ko pieprasa zināšanu, tehnoloģijas un darba tirgus pašreizējā un nākotnes attīstība;

Atzīstot, ka kvalifikāciju, kas iegūtas ar transnacionālo izglītības pasākumu palīdzību, atzīšanas sekmēšana palīdzēs veicināt gan studentu, gan studiju programmu mobilitāti starp augstākās izglītības iestādēm un sistēmām;

Ņemot vērā Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvenciju, kas nodrošina vispārīgu normatīvu ietvaru, lai risinātu akadēmiskās atzīšanas jautājumus;

Nemot vērā no Boloņas procesa uzdevumiem un principiem izrietošās sekas un to iesaistīšanu plašākā akadēmiskā sadarbībā Eiropas reģionā;

Nemot vērā Labas prakses kodeksus un paziņojumus, kurus izstrādājušas un pārrauga dažas no nosūtošām sistēmām, piemēram:

- Universitātes un studenti: Austrālijas universitāšu izglītības nodrošināšanas principi. Skatīt: *Izglītības nodrošināšana starptautiskiem studentiem. Prakses kodekss un vadlīnijas Austrālijas universitātēm*, Austrālijas Vicekancleru komiteja (AVKK) (2005);
- Principi Savienoto Valstu akreditētajiem, kuri strādā starptautiski: Ārvalstu institūciju un programmu akreditācija. Augstākās izglītības akreditācijas padome (AIAP), ASV (2001);
- Daloties kvalitātē, augstākā izglītība pāri robežām: Ziņojums pasaules augstākās izglītības institūciju vārdā, Augstākās izglītības akreditācijas padome (AIAP), Starptautiskā universitāšu apvienība (SUA), Kanādas universitāšu un koledžu apvienība (KUKA) (2005);
- Prakses kodekss akadēmiskās kvalitātes un standartu nodrošināšanai augstākajā izglītībā. Skatīt: *Uz sadarbību balstīta un elastīga un sadalīta mācīšanās* (ieskaitot e-mācīšanos), Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas aģentūra (KNA), (2004).

Nemot vērā arī *Vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā pāri robežām*, kuras kopīgi izstrādājušas UNESCO un OECD (2005);

Atceroties, ka kodeksiem un ziņojumiem, kuri izveidoti, lai nodrošinātu ietvarus transnacionālai izglītībai uz reģionāliem pamatiem, vajag aptvert gan uzņemošo institūciju/sistēmu, gan sūtošo institūciju/sistēmu perspektīvu;

Nemot vērā arī Eiropas Komisijas, Eiropas Padomes un UNESCO kopīgi izstrādāto Diploma Pielikumu, kura mērķis ir sniegt papildus informāciju, kas atvieglotu kvalifikāciju vērtēšanu un atzišanu;

Būdami pārliecināti, ka starptautisko un globālo sadarbību starp augstākās izglītības sistēmām un iestādēm būtu jāvada ētiskiem principiem un vērtībām;

Apzinoties nepieciešamību atrast vispārēji pieņemamus risinājumus praktiskām diplomatzīšanas problēmām Eiropas Reģionā un starp šī Reģiona valstīm, un citu pasaules reģionu valstīm daudz globālākā augstākās izglītības telpā;

Apzinoties nepieciešamību nepārtraukti atjaunot Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijas principu un noteikumu īstenošanas mehānismus, tādējādi ejot kopšoli ar jauniem attīstības virzieniem augstākās izglītības sadarbībā;

Vienojusies par nepieciešamību sastādīt:

- **Labas prakses kodeksu** augstākās izglītības studiju programmu un citu izglītības pakalpojumu sniegšanai ar transnacionālās izglītības pasākumu palīdzību;

- Rekomendācijas par ārvalstu kvalifikāciju vērtēšanas procedūrām un kritērijiem, ar nolūku ieviest Labas prakses kodeksu un sekmēt kvalifikāciju atzīšanu, kas piešķirtas pēc transnacionālo studiju programmu/studiju kursu beigšanas,
- Kā arī pilnībā papildinošus un abpusēji atbalstošus dokumentus.

Terminoloģija

Termini, kas definēti Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijā, te netiek atkārtoti pieminēti un šī Labas prakses kodeksa ietvaros tiem ir tāda pati nozīme kā Konvencijā. Sekojošiem terminiem, kas uzskaitīti alfabēta kārtībā, ir šāda nozīme:

Agēnti

Trešās puses, tādas kā starpnieki, koordinētāji vai uzņēmšanas konsultanti, kas darbojas kā vidutāji starp kvalifikāciju piešķirošajām un izglītību nodrošinošām iestādēm transnacionālo izglītības pasākumu veidošanā. Aģents parasti nav iesaistīts izglītības pakalpojumu nodrošināšanā.

Izglītības pakalpojumi

Jebkura studiju programma, studiju kurss vai studiju kursa daļas, kuru, sekmīgi pabeidzot, tiek piešķirti kredītpunkti vai kvalifikācija. Tie ietver arī tādus pakalpojumus kā sagatavošanas/ievada moduļi, lai atvieglotu iestāšanās studiju kursā, vai apmācības moduļi, kas paredzēti profesionālajai attīstībai.

Līgums

Dokuments, ko oficiāli apstiprinājuši partneri un kas ietver visus sadarbības vienošanās starp piešķirošajām un nodrošinošām iestādēm.

Nodrošinošā iestāde

Iestāde vai organizācija, kas īsteno visu vai daļu studiju programmas.

Partneri

Kvalifikāciju piešķirošās un nodrošinošās iestādes, kas iesaistītas transnacionālās izglītības pasākumos.

Piešķirošā iestāde

Augstākās izglītības iestāde, kas piešķir grādus, diplomus, sertifikātus vai citas kvalifikācijas.

Transnacionālā izglītība

Visu veidu augstākās izglītības studiju programmu, studiju kursu komplektu vai izglītības pasākumu (ieskaitot tālmācību) īstenošana, kuras laikā studenti atrodas citā valstī nekā piešķirošā iestāde. Šādas programmas var piederēt citai izglītības sistēmai nekā valsts sistēma, kurā tā darbojas, vai var darboties neatkarīgi no jebkādas nacionālās izglītības sistēmas.

Transnacionālie pasākumi

Izglītības, juridiski, finansiāli vai citi pasākumi, kuru rezultātā izveidojas (a) **sadarbības pasākumi**, kad piešķirošās iestādes studiju programmas, vai studiju kursa daļas, vai citus izglītības pakalpojumus īsteno vai nodrošina cita partnerinstitūcija; (b) **pasākumi bez sadarbības**, kad studiju programmas, studiju kursa daļas vai citus izglītības pakalpojumus tieši īsteno vai nodrošina piešķirošā iestāde.

Principi

- 1) Transnacionālās izglītības pasākumi būtu jāizstrādā, jārealizē un jāpārbauda tā, lai paplašinātu pieeju augstākās izglītības studijām, tiem būtu pilnībā jāatbilst studentu izglītības prasībām, būtu jādod ieguldījums to kognitīvajā, kulturālajā, sociālajā, personīgajā un profesionālajā attīstībā un būtu jāpakļaujas nacionālajai likumdošanai, kas attiecas uz augstāko izglītību gan uzņemošajā, gan nosūtošajā valstī. Sadarbības pasākumu gadījumā būtu jāpastāv rakstiskiem un juridiski saistošiem līgumiem vai kontraktiem, kas nosaka visu partneru tiesības un pienākumus.
- 2) Transnacionālās izglītības programmu akadēmiskajai kvalitātei un standartiem būtu jābūt salīdzināmiem ar vecāku piešķirošajā iestādē, ja tāda(s) ir, esošajiem un saskaņā ar mītnes valsts kvalitātes nodrošināšanas kritērijiem un noteikumiem un/vai akreditācijas sistēmām, kā arī būtu jābūt atbilstoši atzītām uzņemošajā valstī, vai nu kā likumīga ārvalstu izglītība vai kā daļa no uzņemošās izglītības sistēmas. Kvalifikāciju piešķirošās iestādes, kā arī izglītību nodrošinošās iestādes ir pilnībā atbildīgas par kvalitātes nodrošināšanu un kontroli. Procedūrām un lēmumiem, kas attiecas uz transnacionālās izglītības pasākumu ietvaros piedāvāto izglītības pakalpojumu kvalitāti, būtu jābalstās uz konkrētiem kritērijiem, kuri ir caurredzami, sistemātiski un pieejami pārbaudei.
- 3) Iestāžu, kas dibinātas transnacionālo pasākumu ietvaros, politikas un mērķu formulējumam, to pārvaldes struktūrām un izglītības tehniskajam nodrošinājumam, kā arī konkrētu programmu, kursu komplektu un citu izglītības pakalpojumu mērķiem, uzdevumiem un saturam būtu jāpublicē un būtu jābūt pieejamiem gan pēc nosūtošo, gan uzņemošo valstu institūciju un izglītības saņēmēju pieprasījuma.
- 4) Informācijai, kuru piešķirošā iestāde, nodrošinošā organizācija vai aģents sniedz potenciāliem studentiem un transnacionālajās studiju programmās reģistrētajiem, būtu jābūt atbilstoši precīzai, saskanīgai un uzticamai. Informācijai būtu jāietver norādījumi par piemērotiem konkrēto interešu, sūdzību un lūgumu iesniegšanas veidiem. Ja programma tiek piedāvāta sadarbības pasākuma ietvaros, minētā pasākuma raksturam un pušu atbildībai būtu skaidri izklāstītiem. Piešķirošā iestāde ir atbildīga un tai būtu jākontrolē un jāpārbauda tās vārdā darbojošos aģentu publicētā informācija, ieskaitot prasības par sadarbības raksturu ar tās aģentiem/partneriem, kvalifikāciju atzīšanu nosūtošajā valstī un, ja nepieciešams, personāla kompetenci, īstenojot programmas, kuras beidzot tiek iegūta tās kvalifikācija.

- 5) Iestāžu personālam vai tiem, kas strādā transnacionālās izglītības pasākumu ietvaros dibinātās programmās, būtu jābūt kompetentiem kvalifikāciju, mācīšanas, zinātniskas darbības un cita veida profesionālās pieredzes ziņā. Piešķirošajai iestādei būtu jānodrošina efektīvi līdzekļi, lai pārbaudītu tās studiju programmu, kuru rezultātā tiek iegūtas tās kvalifikācijas, īstenojošā personāla kompetenci.
- 6) Transnacionālās izglītības pasākumiem būtu jāveicina izpratne un zināšanas gan par piešķirošās iestādes, gan uzņemošās valsts kultūru un tradīcijām studentu un personāla vidū.
- 7) Piešķirošajai iestādei būtu jābūt atbildīgai par aģentiem vai partneriestādēm, kuras tā nozīmējusi darboties savā vārdā. Iestādēm, kas izmanto aģentus, būtu ar tiem jānoslēdz rakstiski un juridiski saistoši līgumi vai kontrakti, kas skaidri izvirzītu to lomas, atbildību, deleģētās darbības pilnvaras, kā arī pārraudzības, domstarpību risināšanas un līguma izbeigšanas nosacījumus. Šie līgumi vai kontrakti būtu turpmāk jānoslēdz, lai izvairītos no interešu konfliktiem, kā arī lai aizsargātu studentu tiesības saistībā ar to studijām.
- 8) Piešķirošām iestādēm būtu jābūt atbildīgām par kvalifikāciju piešķiršanu to transnacionālo studiju programmu rezultātā. Tām būtu jāsniedz skaidra un caurredzama informācija par kvalifikācijām, izmantojot Diploma Pielikumu, kas kompetentām diplomatzīšanas iestādēm, augstākās izglītības iestādēm, darba devējiem vai citiem atvieglo kvalifikāciju novērtēšanu.
- 9) Studentu uzņemšanai programmā vai studiju kursā, mācīšanas/studiju aktivitātēm, transnacionālo pasākumu ietvaros piedāvāto izglītības pakalpojumu eksaminācijas un novērtēšanas prasībām, būtu jābūt salīdzināmām ar konkrētām programmām, kas īstenošanas piešķirošajā iestādē.
- 10) Akadēmiskajai studiju slodzei, izteiktai kredītpunktos, vienībās, studiju ilgumā vai citādi, transnacionālajās izglītības programmās būtu jābūt tādai pašai kā salīdzināmās programmās piešķirošajā iestādē; katra atšķirība šai ziņā prasa skaidru paziņojumu par tās loģisko pamatu un sekām attiecībā uz kvalifikāciju atzīšanu.
- 11) Transnacionālās izglītības programmu ietvaros piešķirtajās kvalifikācijas, pakļaujoties šī kodeksa nosacījumiem, būtu jāvērtē saskaņā ar Eiropas Padomes/ UNESCO diplomatzīšanas konvenciju un tās papildus tekstiem.

Labas prakses kodeksa transnacionālās izglītības sniegšanā Paskaidrojošais memorands

Dokumenta statuss: Kodekss tika pieņemts Transnacionālās izglītības darba grupas trešajā sanāksmē, kas notika 1999. gada novembrī Jeruzalemē. 2000.gadā kodekss tika iesniegts ENIC tīklam 7. gadskārtējā sanāksmē apstiprināšanai. ENIC tīkls apstiprināja kodeksu un nolēma to nosūtīt Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijas starpvaldību komisijai pieņemšanai. Komisija to pieņēma otrajā sesijā (Rīga, 2001).

Kodeksa laboto versiju 2005.gadā apstiprināja ENIC tīkla 12. gadskārtējā sanāksmē, un pieņēma Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijas starpvaldību komisija savā 4. sesijā (Bukareste, 2007) kā Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijas papildus tekstu.

Ievads

Sekojošais Kodekss ir veidots, lai atspoguļotu gan nosūtošo, gan uzņemošo valstu perspektīvas attiecībā uz transnacionālās izglītības sniegšanu. Tā saturam jātiek uzskatītam par papildinājumu **Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijai**, tādējādi radot normatīvu ietvaru, uz kuru nacionālās atzišanas iestādes var atsaukties konkrētajos pasākumos.

Kodeksa mērķi

Lai veicinātu labu praksi transnacionālās izglītības jomā – īpaši attiecībā uz studiju programmu kvalitātes nodrošināšanu un kvalifikāciju standartiem, kuras piešķirušas **Eiropas Padomes/UNESCO Diplomatzīšanas konvencijas** Puses, kodekss ir paredzēts, lai:

- apmierinātu **gan** sūtošo, **gan** uzņemošo valstu cerības attiecībā uz *transnacionāliem pasākumiem* augstākajā izglītībā;
- nodrošinātu atsauču avotu par jautājumiem saistībā ar kvalitātes nodrošināšanu un piedāvāto programmu novērtēšanu, un transnacionālo izglītības pasākumu ietvaros piešķirtām kvalifikācijām;
- aizsargātu studentu, darba devēju un citu intereses, kuri var būt saistīti ar transnacionālo pasākumu ietvaros piešķirtām kvalifikācijām;
- atvieglotu kvalifikāciju atzišanu, kas piešķirtas transnacionālo izglītības pasākumu ietvaros augstākajā izglītībā.

Kodeksa istenošana

Kodekss ietver **principu** kopumu, kas būtu jārespektē iestādēm vai organizācijām, kuras ir iesaistītas izglītības pakalpojumu sniegšanā transnacionālo pasākumu ietvaros. Šie principi ir formulēti apgalvojumu formā ar normatīvu nozīmi. **Kodeksa** nosacījumu ieviešanai, galvenokārt attiecībā uz transnacionālas pasākumos piešķirtu kvalifikāciju atzišanu, ENIC tīklam jāpiemēro procedūras, kas aprakstītas **Rekomendācijās par procedūrām un kritērijiem ārvalstu kvalifikāciju vērtēšanā**. Tāpēc **kodekss** un

rekomendācijas ir pilnībā viens otru papildinoši un abpusēji atbalstoši dokumenti.

Sekojošajiem atzišanas principiem, kas iekļauti Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijā, būtu savlaicīgi un labvēlīgi, balstoties uz gadījuma izpēti, jāizskata atzišanas pieprasījumi saistībā ar transnacionālās izglītības kvalifikāciju, kuru izdevējorganizācijas stingri ievēro Labas prakses kodeksā noteiktos principus un kritērijus, ja vien pastāv likumīgi iemesli atteikt atzišanu citu faktoru dēļ.

Kodeksa darbības sfēra

Kodekss īpaši attiecas uz tiem transnacionāliem pasākumiem, kuri ietver studiju programmu nodrošināšanu un kvalifikāciju piešķiršanu. Secīgi, tas attiecas uz:

- a) **iestādēm un programmām**, kas iesaistītas jebkādu transnacionālu pasākumu veidošanā, kuros iestāde realizē izglītības pakalpojumus ārpus tās izcelsmes valsts;
- b) **personālu**, neatkarīgi no tā izcelsmes valsts, kuri strādā iestādē/programmā, kas izveidota transnacionāla pasākuma ietvaros;
- c) **studentiem**, neatkarīgi no to izcelsmes valsts, kas reģistrējušies studiju kursam vai tā daļām, kas nodrošina pilnīgu vai daļēju augstākās izglītības kvalifikācijas iegūšanu, iestādē/programmā, kas izveidota transnacionāla pasākuma ietvaros;
- d) **aģentiem**, kuri ir trešās puses un kas darbojas kā starpnieki, veicinātāji vai konsultanti transnacionālās izglītības pasākumos;
- e) **citām** ieinteresētajām pusēm, piemēram, darba devējiem un sabiedrībai kopumā, kas ieinteresēti augstākās izglītības kvalifikāciju kvalitātē.

REKOMENDĀCIJAS PAR KOPĪGO GRĀDU ATZĪŠANU UN SKAIDROJOŠAIS ZIŅOJUMS

Rekomendācijas par kopīgo grādu atzīšanu

Pieņemts 2004.gada 9. jūnijā

Konvencijas par tādu kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kas saistītas ar augstāko izglītību komiteja

Preambula

Konvencijas par tādu kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kas saistītas ar augstāko izglītību, komiteja

Ievērojot, ka Eiropas Padomes un UNESCO mērķis ir panākt lielāku vienotību starp dalībvalstīm un ka šo mērķi ievērojamā mērā var sasniegt, izmantojot kopīgas darbības kultūras jautājumos;

Ņemot vērā Eiropas Padomes/ UNESCO Konvenciju par tādu kvalifikāciju atzīšanu, kas saistītas ar augstāko izglītību Eiropas reģionā (ETS Nr. 165);

Ņemot vērā Eiropas Kultūras konvenciju (ETS Nr. 18);

Ņemot vērā Eiropas augstākās izglītības telpas izveidošanas procesu un īpaši ievērojot 1999.gada 19. maijā Eiropas valstu izglītības ministru Boloņā pieņemto deklarāciju, kā arī to 2001.gada 19. maijā Prāgā un 2003.gada 19.septembrī Berlīnē pieņemtos komunikē;

Ņemot vērā Eiropas Komisijas, Eiropas Padomes un UNESCO kopīgi izstrādāto Diploma Pielikumu, Labas prakses kodeksu transnacionālās izglītības sniegšanai, Eiropas Kredītu pārneses sistēmu (ECTS) un Eiropas padomes/UNESCO Rekomendācijas par ārzemju kvalifikāciju novērtēšanas procedūrām un kritērijiem;

Ņemot vērā praktisko darbību, lai uzlabotu Eiropas Padomes/UNESCO Eiropas diplomatzīšanas un mobilitātes tīklā („ENIC tīkls”) veikto augstākās izglītības kvalifikāciju atzīšanu;

Ievērojot, ka Eiropas Padome un UNESCO vienmēr ir veicinājuši akadēmisko mobilitāti kā labākas citu kultūru un valodu izpratnes nostiprināšanas līdzekli bez rasu, reliģiskas, politiskas vai dzimuma diskriminācijas;

Ievērojot, ka studijas vai darbs ārvalstīs visticamāk veicinās personas kulturālu un akadēmisku pilnveidošanos, kā arī palielinās personas karjeras izaugsmes iespējas;

levērojot, ka kvalifikāciju atzīšana ir būtisks priekšnoteikums gan akadēmiskai, gan profesionālai mobilitātei;

Pārliecināta, ka kopīgu izglītības programmu izveide augstākām izglītības iestādēm dažādās valstīs un kopīgo grādu piešķiršana veicinās akadēmisko un profesionālo mobilitāti un Eiropas augstākās izglītības telpas izveidi;

Pārliecināta, ka kopīgo grādu atzīšanas attīstīšana un uzlabošana veicinās augstākās izglītības Eiropas dimensijas attīstību un piedāvās nozīmīgas priekšrocības gan indivīdiem, gan Eiropas sabiedrībai kopumā;

Apzinoties, ka kvalifikāciju atzīšana, kas veidojas šādā apvienotā sistēmā, pašlaik sastopas ar juridiskas un praktiskas dabas grūtībām;
Apzinoties nepieciešamību veicināt kopīgu grādu atzīšanu;

Rekomendē Konvencijas par tādu kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kas saistītas ar augstāko izglītību (turpmāk „Lisabonas diplomatzīšanas konvencija”) dalībvalstu valdību Pusei:

- i to atzīšanas iestādēm ņemt vērā pielikumā iekļautos principus, kurš veido daļu no šīm rekomendācijām;
- ii pievērst atbildīgo institūciju uzmanību šiem principiem, lai tie tiktu apsvērti un ievēroti;
- iii veicināt, ka šos principus īsteno valsts, vietējās un reģionālās pārvaldes institūcijas un augstākās izglītības iestādes savas autonomijas ietvaros;
- iv nodrošināt, ka šīs Rekomendācijas tiek izplatītas pēc iespējas visām personām un iestādēm, kuras ir saistītas ar augstākās izglītības kvalifikāciju atzīšanu;

Aicina Eiropas Padomes ģenerāļsekretāru un UNESCO ģenerāldirektoru, kad iespējams nodot šīs rekomendācijas to valstu valdībām, kuras tika uzaicinātas uz Diplomātisko konferenci, lai pieņemtu Lisabonas diplomatzīšanas konvenciju, bet kuras nekļuva par konvencijas pusēm.

Vispārīgie apsvērumi

1. Pašreizējās rekomendācijas tika pieņemtas Lisabonas diplomatzīšanas konvencijas ietvaros un attiecas uz šīs konvencijas Pusēm. Tomēr rekomendācijas aprakstītos principus un praksi kvalifikāciju atzīšanā var attiecināt arī uz tām valstīm, kuras nepieder pie Lisabonas diplomatzīšanas konvencijas Pusēm, vai kvalifikācijām, kuras izdotas starp nacionālajām izglītības sistēmām.
2. Pašreizējo rekomendāciju mērķis ir uzlabot kopīgo grādu atzīšanu. Lisabonas diplomatzīšanas konvencijas Puses izglītības sistēmai piederīgi grādi, kur kaut daļa no grāda iegūta citās izglītības sistēmās, tiek pakļauti konvencijas norādījumiem, turpretim pašreizējās rekomendācijas attiecas uz kopīgiem grādiem.

3. Lisabonas diplomatzīšanas konvencija, kā arī tās papildus teksti, kas pieņemti saskaņā ar konvencijas X.2. panta 5. apakšpunktu, ir saistīta ar kvalifikāciju atzīšanu, kas iegūta citās valstīs, turpretim pašreizējo rekomendāciju noteikumus, veicot nepieciešamos labojumus, līdzvērtīgi var attiecināt uz kopīgiem grādiem, kurus izdevušas vienai nacionālai augstākās izglītības sistēmai piederošas divas vai vairāk iestādes.

Definīcijas

4. Termini, kuri definēti Lisabonas diplomatzīšanas konvencijā, pašreizējās rekomendācijās ir izmantoti tādā pašā nozīmē, atsaucoties uz šo terminu definīcijām konvencijas I. Sadaļā.
5. Kopīgs grāds šo rekomendāciju ietvaros būtu jāsaprot kā augstākās izglītības kvalifikācija, kuru kopīgi piešķirušas vismaz divas vai vairāk augstākās izglītības iestādes vai kopīgi viena vai vairāk augstākās izglītības iestādes un citas kompetentas iestādes, pamatojoties uz augstākās izglītības iestāžu, iespējams sadarbībā ar citām institūcijām, izveidotu un/vai īstenotu studiju programmu. Kopīgu grādu var piešķirt kā:
 - a) kopīgu diplomu papildus vienam vai vairākiem nacionālajiem diplomiem,
 - b) kopīgu diplomu, kuru izdevušas studiju programmu īstenojošās iestādes, bez nacionālā diploma
 - c) vienu vai vairākus nacionālos diplomus, kuri oficiāli izdoti kā vienīgais konkrētās kopīgās kvalifikācijas apliecinājums

Vispārīgie principi

6. Kopīgo grādu īpašniekiem pēc pieprasījuma būtu jānodrošina atbilstoša pieeja to kvalifikāciju godīgai novērtēšanai.
7. Kompetentām atzīšanas iestādēm būtu jāatzīst ārvalstu kopīgie grādi, ja vien iestāde nespēj parādīt, ka pastāv būtiskas atšķirības starp iesniegto atzīstamo kopīgo grādu un salīdzināmo kvalifikāciju nacionālajā augstākās izglītības sistēmā. Pušu kompetentām atzīšanas iestādēm, kuru augstākās izglītības institūcijas piešķir kopīgo grādu, būtu jāatzīst šie grādi ar pēc iespējas elastīgāk.

Likumdošana

8. Lisabonas diplomatzīšanas konvencijas Pušu valstu valdībām pēc iespējas būtu ieteicams caurskatīt nacionālos likumus, lai novērstu juridiskus šķēršļus kopīgo grādu atzīšanai un ieviestu juridiskus noteikumus šādi atzīšanai.

Kvalitātes novērtēšana un institūciju atzīšana

9. Kompetentās atzīšanas iestādes var veikt kopīgo grādu atzīšanu visām studiju programmu daļām, kuras pabeidzot tiek piešķirts grāds, un/vai institūcijām,

kurās piedāvā programmas ar caurskatāmu kvalitātes novērtējumu vai pieder pie vienas vai vairākām Lisabonas diplomatzīšanas konvencijas Pušu izglītības sistēmām.

10. Kad kopīgie grādi tiek piešķirti, pamatojoties uz grupas vai no vairākām atzītām augstākās izglītības iestādēm sastāvoša konsorcijs veidotu studiju programmu, grāda atzīšana var būt atkarīga no visām dalīborganizācijām vai grupas vai konsorcijs programmām ar caurskatāmu kvalitātes novērtējumu vai no vienas vai vairākām pie Lisabonas diplomatzīšanas konvencijas Pušu piederīgajām izglītības sistēmām, pat ja tikai dažas no šīm institūcijām piedāvā kursus dotā grāda ietvaros.

Informācija

11. Institūcijas, kurās piedāvā kopīgus grādus, būtu jāiedrošina informēt kompetentās programmu atzīšanas iestādes par šādu grādu esamību.
12. Kad iespējams, lai uzlabotu atzīšanu, kopīgo grādu pretendentiem būtu jāizsniedz Diploma pielikums, un studiju programmas, kurās pabeidzot tiek piešķirti kopīgie grādi, būtu jāizsaka Eiropas Kredītu pārneses sistēmā (ECTS).
13. Ar kopīgo grādu izdotajam Diploma pielikumam būtu skaidri jāapraksta visas grāda daļas, un tam būtu skaidri jānorāda institūcijas un/vai studiju programmas, kurās konkrētās grāda daļas ir nopelnītas.

Rekomendāciju par kopīgo grādu atzīšanu skaidrojošais ziņojums

Pieņemts 2004.gada 9. jūnijā

Ievads

Eiropas Padomes/UNESCO Konvencija par tādu kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kas saistīta ar augstāko izglītību ir galvenais starptautiskais juridiskais teksts saistībā ar kvalifikāciju atzīšanu. To pieņēma 1997.gada 11. aprīlī un tas ir spēkā kopš 1999. gada 1. februāra. Ratifikāciju un parakstu sarakstu var atrast <http://conventions.coe.int>, meklējot ETS 165.

Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencija ir arī viens no pamata standartiem Boloņas procesā, kura mērķis ir līdz 2010. gadam izveidot Eiropas augstākās izglītības telpu, kurās galvenie uzdevumi ietver studentu, personāla un absolventu mobilitātes uzlabošanu, kvalifikāciju atzīšanas sekmēšanu un Eiropas augstākās izglītības sistēmu caurredzamības palielināšanu.

Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijai ir dubulta funkcija. Juridiski tā ir vienošanās starp valstīm, un tādējādi tā ir derīga kā juridisks standarts kvalifikāciju atzīšanai, kas pieder konvencijas Pušu augstākās izglītības sistēmām, kā arī papildus tekstos minēto kvalifikāciju atzīšanai. Plašākā nozīmē konvencija kalpo arī kā labas prakses rokasgrāmata, un šajā nozīmē, izdarot vajadzīgos labojumus, tās noteikumus var attiecināt uz visām augstākās izglītības kvalifikācijām, neskatoties uz to izcelsmi. Šajā nozīmē, Eiropas Padome/UNESCO diplomatzīšanas konvencija faktiski tiek izmantota kā standarts ārpus tās juridiskās funkcijas.

Konvencijas X.2. panta 5. apakšpunkts paredz, ka Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijas komiteja var pieņemt papildus tekstus. Līdz šim ir pieņemti trīs šādi teksti:

- v Rekomendācijas par starptautiskām pieejas kvalifikācijām (1999);
- vi Rekomendācijas par ārzemju kvalifikāciju novērtēšanas procedūram un kritērijiem (2001);
- vii Labas prakses kodeksu transnacionālās izglītības sniegšanā (2001).

Divi no trim līdz šim pieņemtiem papildus tekstiem attiecas uz kvalifikācijām, kuras nav daļa no nacionālajām izglītības sistēmām. Tas ir daļēji tāpēc, ka konvencija juridiski attiecas tikai uz kvalifikācijām, kuras pieder pie Pušu izglītības sistēmām, un daļēji tāpēc, ka kvalifikāciju nozīmē, kuras nepieder nevienai nacionālajai izglītības sistēmai, ir ievērojami pieaugusi, kopš 1997.gadā tika pieņemta konvencija. Šī attīstība ar pieaugošu uzsvāru uz kvalitātes nodrošināšanu ir visbūtiskākā attīstība diplomatzīšanas jomā kopš 1997.gada.

Kopīgie grādi

Kopīgo grādu pieaugošā nozīmē ir daļa no vispārējās virzības uz kvalifikācijām, kuras nav formāli atzītas kā piederīgas kādai nacionālai izglītības sistēmai, lai gan šī parādība atšķiras no transnacionālās izglītības.

Transnacionālajā sistēmā iegūtās kvalifikācijas bieži pastāv ārpus nacionālajām kvalifikāciju sistēmām, savukārt, kopīgo grādu gadījumā katra to daļa visbiežāk pieder nacionālai sistēmai un šo elementu kombinācija liek kompetentām diplomatzīšanas iestādēm (un citiem) apsvērt, vai kopīgie grādi pieder vairāk nekā vienai nacionālai sistēmai vai arī pilnībā nepieder vienai nacionālai sistēmai.

Šai tipoloģijas problēmai nevajadzētu aizēnot ievērojamo kopīgo grādu potenciālu kā lielisku līdzekli, kas veicina akadēmisko mobilitāti un sadarbību starp augstākās izglītības institūcijām. Kopīgiem grādiem var būt svarīga loma, palīdzot izveidot Eiropas augstākās izglītības telpu, kā tas tika uzsvērts Prāgas augstākās izglītības samitā:

Lai turpinātu stiprināt svarīgo augstākās izglītības Eiropas dimensiju un absolventu nodarbinātību, ministri aicināja augstākās izglītības sektoru moduļos, kursos un studiju programmās paaugstināt ar „Eiropas” saturu, orientāciju vai organizāciju attīstību visos līmeņos. Tas īpaši attiecas uz moduļiem, kursiem un grādu piešķirošām studiju programmām, kuras sadarbojoties piedāvā institūcijas no dažādām valstīm un kuras beidzot tiek piešķirts kopējais grāds.

(Prāgas Komunikē, pieņēmuši Boloņas procesa ministri)

Šo lomu iespējams īstenot, ja kopīgiem grādiem tiek sniegta adekvāta diplomatzīšana. Tāpēc tagadējo rekomendāciju mērķis ir palīdzēt nodrošināt godīgu atzišanu tāda veida kvalifikācijām, kurām ir ievērojams potenciāls, bet kuras juridiski nav ietvertas Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijā.

Boloņas procesā kopīgie grādi tika pētīti ievērojamā pētījumā, kuru veica Eiropas Universitāšu asociācija (EUA) un finansēja Eiropas Komisija. Pašreizējās rekomendācijas vēl prasa attiecīgus pētījumus, lai galvenās rekomendācijas iekļautu Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijas saistošo juridisko noteikumu kontekstā. Īstenojot šo procesu, tiek ņemtas vērā Eiropas Padomes Augstākās izglītības un Zinātnes komitejas (CD-ESR) apaļā galda debates par Eiropas augstākās izglītības telpu CD-ESR 2002.gada plenārsēdē (Strasbūra, 2002.gada 2.-3. oktobris).

Preambula

Preambula šīs rekomendācijas aplūko Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijas, Eiropas augstākās izglītības telpas un tādu galveno attīstības virzienu kontekstā, kuri prasa uzlabot kopīgo grādu atzišanas noteikumus.

Vispārīgi apsvērumi

Vispārīgi apsvērumi pašreizējās rekomendācijas aplūko konvencijas kontekstā un norāda uz konvencijas dubulto funkciju kā uz starptautisku juridisku instrumentu un kā labas prakses rokasgrāmatu. Uzmanību piesaista arī fakts, ka kopīgie grādi visbiežāk tiek piešķirti augstāko izglītības iestāžu, kas atrodas dažādās valstīs un kas piešķir grādus dažādās augstākās izglītības sistēmās, sadarbības rezultātā. Kopīgos grādus principā var piešķirt arī augstākās izglītības iestādes, kas atrodas vienā valstī un piešķir grādus vienā augstākās izglītības sistēmā. Ar attiecīgiem labojumiem pašreizējo rekomendāciju noteikumus var vienādi izmantot abos gadījumos.

Definīcijas

Šī rekomendāciju daļa cenšas definēt kopīgo grādu kā vispārīgu jēdzienu un izpētīt kopējo grādu galvenos veidus. Jāpiezīmē, ka EUA pētījums par kopīgiem grādiem atklāja, ka pašlaik netiek izmantota neviena kopīga skaidrojoša vai saistoša definīcija, bet var teikt, ka kopīgam grādam ir visas vai dažas sekojošas pazīmes:

- Programmas ir kopīgi izstrādājušas un/vai apstiprinājušas vairākas institūcijas;
- Studenti no katras iesaistītās institūcijas fiziski piedalās studiju programmās citās institūcijās (bet studentiem nav noteikti jāstudē *visās* sadarbības institūcijās);
- Studentu uzturēšanās faktam iesaistītājās institūcijās būtu jābūt nozīmīgai programmas daļai;
- Studiju periodi un partneru institūcijās kārtotie eksāmeni tiek pilnībā un automātiski atzīti;
- Partneru institūcijas kopīgi izstrādā studiju programmu un sadarbojas uzņēmšanas un eksāmenu jomās. Turklāt, iesaistīto institūciju personāls būtu jāiedrošina strādāt citās institūcijās, atbalstot kopīgo grādu;

- f. Pēc pilnas programmas pabeigšanas studenti vai nu iegūst katras iesaistītās institūcijas grādu vai diplomu izdošanas iestādes nacionālo grādu vai partneru institūciju kopīgi piešķirto grādu (parasti neoficiālu „sertifikātu” vai „diplomu”)

Galvenos kopīgo grādu veidus var paskaidrot, izmantojot vairākus piemērus, kuri var aptvert dažāda līmeņa faktisko sadarbību studiju programmu veidošanā un personāla un studentu mobilitātē.

Tādējādi kopīgos doktora grādus var veidot, sākot no fakta, ka disertāciju vada profesori no dažādām valstīm, līdz reālām kopīgām doktorantūrām, kurās programmas ietvaros pētījumi tiek veikti dažādās universitātēs dažādās valstīs. Pirmā un otrā grāda līmenī vienā spektra galā ir (virtuālu) universitāšu piemēri, kuras ir nodibinātas, sadarbojoties divām vai vairākām valstīm, lai piedāvātu kopīgas studiju programmas, kuras beidzot tiek piešķirti kopīgi grādi, tādas universitātes ir, piemēram, Limburgas Transnacionālā universitāte starp Beļģijas flāmu kopieni un Nīderlandi, Oresundas Universitāte starp Zviedriju un Dāniju vai *Interuniversity Europe Centre*, kas ar Vācijas palīdzību nodibināts Bulgārijā un Rumānijā. Otrā spektra galā sastopama sadarbība kopīgo grādu jomā, kur kādas valsts grādiem citās valstīs tiek piešķirtas zināmas privilēģijas (piemēram, vairāki gadījumi, kad Holandes *hogescholen* piešķir Lielbritānijas grādus).

Zināms, ka vairāki plašāki kopīgo grādu konsorcijs isteno studiju programmu, kuru kopīgi apstiprinājuši visi konsorcijs locekļi, katram studentam organizē studijas divās vai vairākās partneru institūcijās un piešķir neoficiālu kopīgo grādu papildus nacionālai kvalifikācijai, piemēram, celtniecības inženierzinātnes konsorcijs kopīgais grāds. Taču visbiežāk juridisku šķēršļu un formālu noteikumu dēļ, beidzot kopīgo studiju programmu ar studiju periodiem vairākās institūcijās, tiks piešķirts tikai vienas nacionālais grāds.

Lai gan šis diezgan plašās definīcijas mērķis ir pieļaut un sekmēt pagātnes, tagadējo un nākotnes sistēmu grādu atzīšanu, jāuzsver, ka turpmākā kopejo grādu kā spēcīgu instrumentu virzība uz augstākās izglītības Eiropas dimensiju un Eiropas augstākās izglītības telpas izveidi būs atkarīga no kopīgo grādu iekļaušanas augstākā līmeņa institūciju sadarbības pamatos, ieskaitot integrētas studiju programmas izstrādi un nacionālās augstākās izglītības finanšu sistēmas caurskatīšanu.

Termins „kopīgais grāds” tiek lietots, kā ieviestais kvalifikāciju termins, kas noteikts pašreizējās rekomendācijās. Jēdziens „diploms” apzīmē oficiālo dokumentu, kas apliecina kvalifikāciju.

Vispārīgie principi

Šajā rekomendāciju daļā ir aprakstīti galvenie principi, uz kuriem pamatojas šis dokuments. Šie principi ir saskaņoti ar Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencijas galvenajiem principiem (skatīt konvencijas IV.1, V.1 un VI.1 pantus).

Pastāv arguments, ka kopīgos grādus vajadzētu atzīt vismaz tikpat labvēlīgi kā citas izglītības sistēmas kvalifikācijas, kurā tās piešķirtas. Tas ir īpaši svarīgs noteikums, jo, vadoties pēc augstāk minētā EUA pētījuma rezultātiem, bieži vien kopīgā grāda atzīšanu

iegūt ir grūtāk nekā „tīra” ārvalstu nacionālā grāda atzišanu. Tas ir nepamatoti, ja vispārējais politikas mērķis ir veicināt starptautisko un starp-institūciju sadarbību un akadēmisko mobilitāti.

Tas ir paradokss un nepamatots arī no cita viedokļa, lai pilnībā izprastu šo paradoksu, jāņem vērā, ka kopīgo grādu atzišana var būt saistīta ar dažādām situācijām:

- a) Kopīgo grādu atzišana valstī, kurā viena no tās institūcijām ir nodrošinājusi daļu no studiju programmām, kuras beidzot tiek piešķirta kvalifikācija;
- b) Diplomatzīšana valstī, kurā viena no tās institūcijām pieder pie konsorcijs, kas piešķir grādu, bet šī institūcija nav nodrošinājusi nevienu konkrētā grāda daļu, t.i. pretendents ir studējis citās konsorcijs piederušās institūcijās;
- c) Diplomatzīšana trešajā valstī, t.i. valstī, kura vispār nav bijusi iesaistīta studiju programmā un/vai konsorcijs, kas piešķir kvalifikāciju;
- d) Grāda atzišana jebkurā valstī, kurā visai programmai vai tās daļām nav veikta caurskatāma kvalitātes novērtēšana.

Jāatceras, ka visu studiju programmu daļu, kuru beidzot tiek piešķirts kopīgais grāds, atzišana, ir automātiska partneru institūciju starpā, taču šāda diplomatzīšana nav garantēta ārpus šī konsorcijs.

Augstāk aprakstītās situācijās a) un b) kopīgo grādu atzišanai būtu jābūt vieglākai nekā „tīras” ārvalstu kvalifikācijas atzišanai, jo kopīgā grāda gadījumā studiju programmu ir kopīgi izstrādājušas vien vai vairākas institūcijas, kas pieder pie valsts izglītības sistēmas, kurā diplomatzīšana tiek pieprasīta, un vienā vai vairākas ārvalstu institūcijas. Atzīta institūcija valstī, kurā diplomatzīšana tiek pieprasīta, jau būs novērtējusi kopīgā grāda ārvalstu elementu profilu, līmeni un kvalitāti, un tas būtu paradoksāli, ja šo vērtējumu nepieņemtu (citas) kompetentas diplomatzīšanas institūcijas konkrētajā valstī, kur tiek pieprasīta atzišana.

Ja kopīgā grāda atzišana tiek pieprasīta trešajā valstī (situācija c)), kopīgu grādu atzišanai nevajadzētu būt sarežģītākai nekā nacionālo kvalifikāciju atzišanai no valstīm, kuru institūcijas ir iesaistījušās kopīgā grāda izdošanā.

Tāpēc pamatoti sarežģīta situācija varētu rasties tikai, ja nozīmīgas kopīgā grāda daļas ir nodrošinājusi institūcija vai izglītības programmas, kuras nepieder pie nacionālās izglītības sistēmas un/vai kurām nav veikta caurskatāma kvalitātes novērtēšana (d), salīdzināt arī ar rekomendāciju 11. pantu.

Līdz šim nav bijuši gadījumi, kad kopīgs grāds tiktu piešķirts, pamatojoties uz daudziem īsiem studiju periodiem daudzās institūcijās. Drīzāk plaša kopīga grāda konsorcijs gadījumā ir kopīga programma, kuru kopīgi izstrādājušas un apstiprinājušas ducis vai vairāk institūciju, bet studenti studiju periodus pavadā pie ierobežota skaita konsorcijs partneriem, t.i. divās vai trijās institūcijās. Rekomendāciju principi var tikt izmantoti arī (līdz šim hipotētiskos) gadījumos, novērtējot kvalifikāciju, kas piešķirta pēc salīdzinoši īsu periodu studijām lielākā skaitā institūciju, uzmanība jāpievērš programmas viengabalainība.

Likumdošana

9. pants aicina pārskatīt nacionālos likumus, lai novērstu palikušos juridiskos šķēršļus, lai atzitu kopīgos grādus un/vai ieviestu juridiskus noteikumus, kas sekmētu šādu diplomatzīšanu.

Šis ir svarīgs norādījums, ņemot vērā pētījuma atklājumus. Piemēram, joprojām daudzās valstis juridiski ir sarežģīti piešķirt vienu kvalifikāciju vairāku institūciju vārdā, īpaši ja vismaz viena no šīm institūcijām ir ārvalstu.

Cits piemērs – nav retums, ka augstākās izglītības institūciju likumi nosaka, ka vismaz puse no programmā iekļautajiem kredītpunktiem ir jāiegūst konkrētajā institūcijā, lai grādu piešķirtu šī iestāde. Ja students vēlas iegūt kopīgu grādu divās vai vairāk institūcijās ar šādiem noteikumiem, rezultāti ir paredzami. Šis ir acimredzams gadījums, kad normatīvie akti ierobežo slavējamu iniciatīvu, bet likumi var arī traucēt godīgu diplomatzīšanu arī mazāk uzkrītošos veidos. Aicinājumu caurskatīt nacionālos likumus šajā ziņā izteica 2002.gada CD-ESR plenārsēdē, un tas ir būtiski iekļaut minēto punktu šajās rekomendācijās.

Visbeidzot jāpiezīmē, ka ir nepietiekams līdzeklis, ja nacionālie likumi speciāli nenovērš kopīgo grādu ieviešanu vai atzīšanu. Daudzos gadījumos juridisku noteikumu trūkums par pozitīvu kopīgo grādu atzīšanu var kalpot par traucēkli šādu kvalifikāciju atzīšanai.

Kvalitātes novērtēšana un institūciju atzīšana

Kvalitātes novērtēšanas pieaugošā nozīme un piekrišana par kvalitātes novērtēšanas un institūciju un studiju programmu atzīšanu, no vienas puses, un individuālu kvalifikāciju atzīšana, no otras puses, ir viens no būtiskākajiem izaugsmes virzieniem, kopš 1997. gadā tika pieņemta Eiropas Padomes/UNESCO diplomatzīšanas konvencija. 1997.gadā pastāvēja diskusija, vai kvalitātes novērtēšana ir vajadzīga kā vispārēja norma, turpretim tagad diskusijas koncentrējas uz *kāda veida* kvalitātes novērtēšana ir vajadzīga.

Ciešo saikni starp kvalitātes novērtēšanu un diplomatzīšanu uzsvēra Prāgas Augstākās izglītības samits (2001.gada maijs), kurā Boloņas procesa ministri savā komunikē „aicināja universitātes un citās augstākās izglītības institūcijas, nacionālās aģentūras un Eiropas Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas asociāciju (ENQA), sadarbībā ar atbilstošām iestādēm no valstīm, kuras nav ENQA locekles, sadarboties, lai izveidotu kopīgu atsauces ietvaru un izplatīt vislabāko praksi”. Skatīt arī augstāk minētos komentārus par Vispārīgiem principiem.

Kā rekomendācijas norāda, ja kopīgu grādu garantējošas studiju programmas daļai nav veikta kvalitātes novērtēšana vai tā nepieder ne pie vienas no Lisabonas konvencijas Pušu nacionālajām sistēmām, tas ir pamatots iemesls, lai atteiktu diplomatzīšanu. Šādos gadījumos diplomatzīšanas iestādēm vajadzētu apsvērt, vai ir iespējama daļēja diplomatzīšana saskaņā ar Rekomendācijām par ārzemju kvalifikāciju novērtēšanas procedūrām un kritērijiem.

Svarīgi piezīmēt, ka šajos gadījumos, kad kopīgā grāda studijas ir notikušas ierobežota skaita institūcijās, bet kopīgais grāds ir piešķirts plašāka konsorcija vārdā, visiem konsorcija partneriem jābūt atzītām institūcijām un vismaz tās institūcijās, kurās students reāli ir studējis, lai iegūtu kopīgo grādu, ir veikta kvalitātes novērtēšana.

Informācija

Informācija par izglītības sistēmām, kā arī individuālām institūcijām, programmām un kvalifikācijām ir viens no galvenajiem izaicinājumiem, ar kuriem saskaras tie, kuri nodarbojas ar kvalifikāciju atzišanu. Kā tika noteikts konferencē par diplomatzīšanas jautājumiem Boloņas procesa ietvaros, kuru Lisabonā 2002.gada 11.-12. aprīli organizēja Eiropas Padome un Portugāles pārvaldes iestādēs, problēma nav informācijas trūkums, bet gan piemērotas un koncentrētas informācijas trūkums. Diploma pielikums (salīdzināt arī konvencijas IX.3 pantu) un Eiropas Kredītu pārneses sistēma ir svarīgi informācijas instrumenti, kas palīdz sekmēt kvalifikāciju atzišanu. Kopīgo grādu gadījumā ir būtiski, ka kopīgā grāda Diploma pielikums skaidri aprakstītu visas grāda daļas saistībā ar izglītības sistēmām, kurās konkrētās grāda daļas ir nopelnītas.

